

Ο «ΟΛΥΜΠΟΣ»
ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΒΟΥΝΟ
ΑΛΛ' Ο ΟΥΡΑΝΟΣ;

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1700
ΕΥΡΩ 4,98

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ «ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ»



ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ: Οί έφαρμογές της στή Φύση,
τήν Τέχνη, τήν Έπιστήμη καί τήν Πολιτική



**Μηνιαίο Περιοδικό
Πρωτοποριακής Έρευνας.**
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Ἀθήνα.
Τηλέφωνα: 3223957, 3314986,
9841655.
Τηλομοιότυπος: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
Ήλεκτρονική ἀλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Δ» λειτουργοῦν
πρωινὲς ὥρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (καὶ Σάββατο).

Ἰδρυτὴς-Ἰδιοκτήτης-
Ἐκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Ἀχιλλέως - Μουσῶν 51
Παλαιὸ Φάληρο.

Παραγωγή: PRESS LINE
Μάγερ 11, Ἀθήνα, τηλ.: 5225.479.

- Τιμὴ ἀντιτύπου: 1.700 δρχ. - 4,98 εὐρώ.
- 12μηνι συνδρομὴ: 16.000 δρχ.- 46,98 εὐρώ.
- Ὁργανισμὸν κ.λπ.: 24.000 δρχ.- 70,43 εὐρώ.
- Φοιτητῶν: 13.000 δρχ.- 38,15 εὐρώ.
- Ἐξωτερικοῦ: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται
κατὰ τὴν ἐγγράφῃ.
- Ἡ συνδρομὴ ἀνανεώνεται αὐτομάτως
μετὰ τὴν λήξιν τοῦ 12μήνου. Διακοπὴ
τῆς συνδρομῆς γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος τοῦ ἐνδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ,
Πόστ Ρεστάντ 175 01, Π. Φάληρο.

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνωστοποιοῦν στὸ περιοδικό.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἢ ἀναμετάδοση
καθ' οἷονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων τοῦ «Δαυλὸς»
χωρὶς τὴν γραπτὴ ἀδεία τοῦ ἐκδότη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 15328:

«Ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται»

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 15330:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

**Σ. ΜΩΡΑΪΤΗΣ, Ε. ΤΣΟΥΧΛΑΡΗ, Θ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, Α.
ΜΠΕΛΙΤΣΑΚΟΣ, Κ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ -
WIDMER.**

ΣΕΛΙΣ 15330:

Τὸ πάτριον ἔδαφος καὶ ἡ ἔννοια τῆς «πόλεως»

Δρ ΕΜΜ. ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15335:

Ἡ Ἑλληνικὴ Σκέψη κατὰ τῆς παραγωγῆς ἡλιθίων
ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15340:

Τὸ ὅπιο ξεθύμανε

Ὑποστράτηγος **Κ. Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ**

ΣΕΛΙΣ 15341:

Ἡ ἔννοια τῆς Πληροφορίας καὶ τὸ Τρίγωνο Spreng
Ν. ΚΟΥΡΟΥΠΑΣ - ΜΑΚΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15347:

Μαθήματα γενεοκτονίας στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15353:

Τετρακτύς, τὸ κλειδί τῶν Ἑλλήνων

ΚΩΝ. ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15367:

Ἔρευνα τοῦ περιοδικοῦ «Ancient American»

γιά ἀφιξὴ ἀρχαίων Ἑλλήνων στὴν Ἀμερικὴ

ΙΩΑΝ. ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15371:

Ἀγών: Ὁ μέγας θεὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15371:

Ἡ ἰδεολογία - ἀξιολογία τοῦ Ἀγῶνος

ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΥΜΠΟΥΡΑΣ

ΣΕΛΙΣ 15379:

Ἡ «τουρκικὴ» λέξη «κατῆς» εἶναι ἑλληνικὴ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 15383:

Δὲν εἶναι βουνὰ τὰ ὁμηρικὰ «Ἰδῆ» καὶ «Ὀλυμπος»;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15391:

Α. Λασκαράτος ἢ ὁ ἀφορισμὸς ἐνὸς διαφωτιστῆ

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΝ

ΣΕΛΙΣ 15395:

Κινδυνεύει μὲ ἀφανισμό τὸ Ἱπποδάμειο Ὑδραγωγεῖο

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 15398:

Δυνατότητες ἐλέγχου τοῦ τρόπου σκέπτεσθαι

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15402:

Ἡ «ταφή» ἀρχαιοτήτων κάτω ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες

Ν. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ.
15345 • Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 15352 • Ο
ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 15370 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ.
15377 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 15402.

«Ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται»

Τξιχάντ λοιπὸν οἱ θεοκράτες τῆς Ἡμισελήνου γιὰ τὸν Ἀλλάχ τὸν φρουρὸ τῆς παρθενίας τῶν οὐρὶ τους καὶ τὸν μάγειρο τῶν πιλαφιῶν τους· καὶ Σταυροφορία οἱ θεοκράτες τοῦ Γιαχβέ, ὁ ὁποῖος «εὐλογεῖ τὴν Ἀμερικὴ» καὶ αὐγατίζει τὰ δολλάρια τους. Καὶ γενοκτονία τῶν «ἀπίστων» τοῦ Παγκόσμιου Ἐμπορίου – κι ἂς ἦταν μεταξὺ τῶν 6.333 (!) νεκρῶν τὸ 99% τοῦλάχιστον διοποριζόμενοι ὑπάλληλοι, καθαρίστριες καὶ πυροσβέστες· καὶ γενοκτονία τῶν «ἰσλαμιστῶν» στὰ θουνὰ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας – κι ἂς ἦταν τὸ 99% τοῦλάχιστον τῶν πολτοποιηθέντων ἀπὸ τὶς δόμβες ἀναγκαστικὰ ἐπιστρατευμένοι βοσκοί, πὺν ζώντας μέσα στὰ ὄρεινὰ μαντριά τους ἦταν τόσο ἰσλαμιστὲς ὅσο καὶ τὰ πρόβατά τους.

Ποιὰ Ἄτη, ποιὰ ἀπ᾿ Ἄτη, ποιὰ αὐταπ-Ἀτη χτύπησε κατακέφαλα τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ Ζωικοῦ Βασιλείου καὶ τὸ ὠθεῖ σὲ πράξεις, πὺν γιὰ οἰοδόποτε ἄλλο εἶδος ζῶου εἶναι ἀδιανόητες; Ποιὰ Κίρκη μεταμορφώνει τὸ ἀνθρώπινο ὄνειρο σὲ «Ἀλλάχ» καὶ τὴν ἀνθρώπινη εὐδαιμονία σὲ «Γιαχβέ»; Ποιὰ Ὑβρις διάζει τὸν μακάριο Ἀραβὰ καὶ τὸν εὐδαίμονα Ἀμερικανὸ καὶ τοὺς ἐκφυλίζει σὲ ὑβρίδια, πὺν καθάλα πάνω σὲ μιὰ πτητικὴ μηχανὴ γίνονται λαμπάδα ἢ κιμῶς οἱ ἴδιοι, λαμπαδιάζοντας ἢ κατακρεουργώντας ταυτόχρονα χιλιάδες ἄλλους;

Καὶ εὐαγγελίζεται ὁ «σταυροφόρος», καίοντας τὸν «ἰσλαμιστὴ», τὸν ἐπίγειο παράδεισόν του, τὴν Πλανηταρχία του· καὶ λιγώνει τὸ «ἰσλαμιστὴς», καίοντας τὸν «σταυροφόρο», ἀπὸ τὴν γλυκαπαντοχὴ τοῦ ἐπουράνιου παραδείσου του, τῶν οὐρὶ καὶ τῶν πιλαφιῶν. Καὶ ἀμφότεροι θυθισμένοι μέσα στὸ ἡδονικὸ ὄνειρό τους («*American Dream*» ἢ «Σουράτ» – ἀδιάφορο) δὲν βλέπουν ὅτι, ἂν π.χ. πάθουν καρκίνο, οὔτε ὁ Γιαχβέ οὔτε ὁ Ἀλλάχ θὰ τοὺς σώσουν, ἀλλὰ καὶ οἱ δυὸ θὰ προσφύγουν στὴν Ἐπιστήμη· ἂν ἐπέλθῃ πείνα, οὔτε ὁ Σταυρὸς οὔτε ἡ Ἡμισέληνος θὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ τὸ «σταίηκ» ἢ τὸ «πιλάφι», ἀλλὰ ἡ Τεχνολογία· ἂν κινδυνεύῃ ἡ ἐλευθερία τους, οὔτε ἡ Σταυροφορία οὔτε ἡ Τξιχάντ θὰ τοὺς προστατεύσουν, ἀλλὰ ἡ Δημοκρατία· ἂν ἀποφασίσουν νὰ θγοῦν ἀπὸ τὸ πνευματικὸ σκότος, ὅπου ἔχουν χαθῇ, οὔτε ἡ Βίβλος οὔτε τὸ Κοράνι θὰ τοὺς φωτίσουν, ἀλλὰ ἡ Ἐρευνα· ἂν θελήσουν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴ μοῖρα τοῦ κτήνους, οὔτε ἡ Πίστη οὔτε τὸ Κισμέτ θὰ τοὺς ὀδηγήσουν, ἀλλὰ ὁ Λόγος· ἂν ἐπιδιώ-

κουν νὰ αἰσθανθοῦν ἀδελφωμένοι, οὔτε τὸ Πάσχα οὔτε τὸ Ραμαζάνι θὰ τοὺς ἀδελφοποιήσουν, ἀλλὰ οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες... Μὲ μία φράση, ἂν ποτε ὑπάρξῃ μία πανανθρώπινη Παγκοσμιότητα, οὔτε ἡ «Παγκοσμιο-ποίηση» (!) οὔτε ὁ «Πολυπολιτισμὸς» θὰ τὴν γεννήσουν, ἀλλὰ ἡ μία καὶ μοναδικὴ πανανθρώπινη πνευματικὴ μήτρα, ἡ ὑπαρκτὴ Παγκόσμια Ἑλληνικότητα.

Τὸν ἄλλο μῆνα κλείνουν δύο δεκαετίες ἀπὸ τότε πὺν τὸ περιοδικὸ πὺν κρατᾶτε στὰ χέρια σας ἄρχισε νὰ ἀρθρώνῃ ἓνα λόγος πὺν χτίστηκε πάνω σὲ δύο βάθρα: τὴ διάλυση τῆς Θεοκρατικῆς Ἀ-λογίας καὶ τὴν ἀναστύλωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου. Σκληρὴ καὶ ἄχαρη τῷ ὄντι ἡ 20ετῆς αὐτὴ προσπάθεια· καὶ γιὰ τοὺς «κριτὲς» «δονκιχωτικὴ», «χμαιρικὴ», «οὐτοπικὴ» ἕως «ἰδεοληπτικὴ». Ἀλλὰ ἦταν τέκνο τῆς Ἀνάγκης, τῆς μεγίστης θεᾶς, πὺν τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1982 οἱ δύο κυρίαρχοι οἰκονομιστικοὶ θεοί, ὁ Ὑπαρκτὸς Σοσιαλισμὸς καὶ τὸ Δολλάριο, τὴν εἶχαν ἐκθρονίσει. Ἀλλὰ «Ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται» – καὶ ὑποτάχθηκαν σ' αὐτὴν οἱ δύο παντοδύναμες τότε θεότητες. Θὰ παρακολουθήσῃ τώρα ὁ λόγος πὺν ἀρθρώνεται στὸν «Δαυλὸ» τὸν ἀπεγνωσμένο, ἀπονεννημένο καὶ ἀπελπισμένο ἀγῶνα τῶν δύο μεταφυσικῶν θεῶν (πὺν δὲν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς προαναφερθέντες οἰκονομιστικούς: μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ὁ «Ναὸς τοῦ Σολομῶντος» ἦταν τὸ Corvannah = τὸ Θησαυροφυλάκιο), τοῦ Γιαχβὲ καὶ τοῦ Ἀλλάχ, νὰ ἐπιδιώσουν μπροστὰ στὴ θεοκτόνο Ἀνάγκη – τὴν Ἑλληνικότητα, πὺν σήμερα, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἔχει πάρει τὴν αὐστηρή, τὴν ἀδυσώπητη μορφὴ τῆς Πληροφορικῆς. Τοῦτο ἴσως συμβολίζεται μὲ τὸν πιὸ εὐγλωττο τρόπο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ πιὸ προηγμένο στὸν τομέα τῆς Πληροφορικῆς κράτος τοῦ Κόσμου συγκροτεῖται μὲ τὸ πιὸ καθυστερημένο στὸν ἴδιο τομέα, τὸ καθεστῶς τῶν Ταλιμπάν: Πίσω ἀπὸ τὴ φαντασίωση Γιαχβὲ - Ἀλλάχ κρύβεται τὸ δίλημμα Λόγος - Ἀλογία.

Στὰ ἐπόμενα τεύχη μας θὰ ἔχουμε πολλὰς ἐνκαιρίες νὰ ἐξημενέσουμε κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴ σκοπιὰ μας τὰ συμβησόμενα.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἀπερίγραπτη ἡ κατάσταση τῶν ἀρχαιοτήτων στὶς Κυκλάδες

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Πρῶτα ἀπ' ὅλα σὰς συγχαίρω γιὰ τὸ θαυμάσιο περιοδικό, τοῦ ὁποίου ἔχω τὴ χαρὰ νὰ εἶμαι συνδρομητὴς ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες.

Αὐτὸ τὸ καλοκαίρι δρεθῆκα γιὰ διακοπὲς στὴν Ἑλλάδα καὶ συγκεκριμένα στὴν Πάρο, ἀλλὰ καὶ γιὰ μιά μέρα στὴ Νάξο. Θέλησα νὰ δῶ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα ποὺ ὑπάρχουν στὴν Πάρο καὶ ἔτσι ξεκίνησα μιά μέρα νὰ πάω στὴν Παροικιά (πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ), γιὰ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Μουσεῖο. Δυστυχῶς δὲν ἔξερα ὅτι τὶς Δευτέρες παραμένουν τὰ Μουσεῖα κλειστά. Ρώτησα ποῦ ὑπάρχουν ἀρχαιολογικοὶ χώροι ἐκεῖ κοντά, ποῦ θὰ μπορούσα νὰ ἐπισκεφθῶ, καὶ μοῦ εἶπαν γιὰ τὸ ναὸ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνα καὶ τὸ Ἀσκληπιεῖο ποὺ εἶναι μαζί, καθὼς καὶ γιὰ τὴν μυκηναϊκὴ ἀκρόπολη. Ρώτησα, ἂν εἶναι καὶ αὐτὰ κλειστά καὶ μοῦ εἶπαν πὼς ναι, ἀλλὰ κανένα πρόβλημα: θὰ μπορούσα νὰ περῶ πάνω ἀπὸ τὸ φράχτη (!!!), ἅμα ἤθελα νὰ πάω. Ἡ ἐπιθυμία μου νὰ πάω νὰ τὰ δῶ ἦταν τόσο μεγάλη, ποὺ τελικὰ εἶπα νὰ περάσω ἀπὸ τὸ φράχτη, ἂν ἦταν ἀνάγκη.

Ἡ πρώτη ἐκπληξὴ ποὺ δοκίμασα ἦταν, ὅταν ἀρχισὰ νὰ ρωτῶ (ἀδιάφορους στὸ δρόμο γιὰ τὸ πὼς θὰ

πάω στοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους, καὶ οἱ περισσότεροι δὲν ἔξεραν ἂν ὅτι ὑπάρχουν τέτοιοι. Τελικὰ δρεῖκα τὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα. Δὲν ὑπῆρξε ἀνάγκη νὰ περάσω πάνω ἀπὸ κανένα φράχτη, μιάς καὶ ἡ πόρτα ἦταν ἀνοιχτή. (Μπᾶτε σκύλοι ἀλέστε δηλαδή.) Πῆγα πρῶτα σὲ ἓνα κτήριο, τὸ ὁποῖο πέρασα γιὰ μικρὸ μουσεῖο. Κοίταξα μέσα, καὶ τὸ μόνο ποὺ εἶδα ἦταν 4-5 ταμπέλλες τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ μὲ διάφορα (σεβαστά) ποσὰ ἐπιχορηγήσεων.

Λίγο πιο κάτω ἦταν τὰ ερεῖπια τοῦ ναοῦ. Ἐντυπωσιάστηκα ἀπὸ τὸ μέγεθος ἀλλὰ καὶ τὴν τέλεια ἐπεξεργασία ποὺ εἶχαν οἱ κολώνες. Φυσικὰ τὰ μόνον εὐρηματὰ ποὺ ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀκόμα, εἶναι αὐτὰ ποὺ εἶναι τόσο μεγάλα σὲ ὄγκο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ πάρῃ κάποιος μαζί του φεύγοντας (αὐτὰ ὅσον ἀφορᾷ στοῦ θεῖα τῆς ἀσφάλειας τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων). Ἡ σιδερένια πόρτα, ποὺ κάποτε εἶχε δάλει ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, φαγωμένη τελείως ἀπὸ τὴν σκουριά, θρίσκεται κυριολεκτικὰ πεταμένη στὸ πάτωμα μαζί μὲ ἓνα σωρὸ ἄλλα μπάζα στὸ χῶρο μέσα στὸ κτίσμα.

Στὸν τοῖχο ποὺ θρίσκεται ἀπέναντι ἀπὸ τὴν εἰσοδὸ ἀντικρύζει κανεὶς ἐντοιχισμένο μάρμαρο, πάνω στὸ ὁποῖο ὑπῆρχε τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ φτειαγμένο μὲ

Τὸ πάτριον ἔδαφος καὶ ἡ ἔννοια τῆς «πόλεως» στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα

Ἀγαπητὲ «Δανιέ»,

Αἴτιο γιὰ τὴν ἠλεκτρονικὴ αὐτὴ ἐπιστολὴ εἶναι ἡ ἄποψη τοῦ κ. Ἀλ. Μήτσιου περὶ πόλεως («Δ», τ. 238) μὰ ἀντίληψη ποὺ μᾶλλον εἶναι τοῦ Κ. Καστοριάδη καὶ λιγώτερο τοῦ ἰδίου. Διαφωνῶ ριζικὰ μὲ τὴν ιδέα αὐτὴ καὶ ἰδιῶς μὲ τὸ ὅτι ἦταν κοινὸς τόπος στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἐπιτρέψτε μου:

1. Ὁ λιθωνιτὸς γιὰ τὸν Κ. Καστοριάδη («ἀδογματίστος», «πανεπιστήμων») δὲν προδιαθέτει κανέναν καλῶς. Δὲν μπορῶ νὰ ἀμφισβητήσω τὴν ἀξία του ὡς φιλοσόφου (ἄλλωστε δὲν εἶμαι γνώστης τοῦ ἔργου του), ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὸ μέχρι νὰ ἐπικαλοῦμεθα κατὰ λέξη τὰ λεγόμενά του ὑπάρχει ἀπόσταση, καὶ εἶναι θέμα ἀρχῆς. Τέτοια εἶναι ἡ ἐπιχειρηματολογία φανατικῶν Χριστιανῶν τῆς «Ζωῆς» κ.λπ., ποὺ στὶς ἐπιστολὰς τοὺς ἀντὶ ἐπιχειρημάτων ἀναφέρουν «τοιτᾶτα» ἀπὸ τὶς ἱερὲς τοὺς γραφές, ἰδίως τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν «Πατέρων». Τὸ ὅτι «τὸ λέει ὁ Καστοριάδης» δὲν ἐνισχύει ἓνα ἐπιχείρημα, ἐκτός ἂν δεχθούμε κατὰ σὴν τὸ ἀλάθητο τοῦ Κ.Κ. καὶ τελικὰ μιά «καστοριαδολαγνεία».

2. Ὡσαύτως τὸ τονίζω καὶ γιὰ τὸ Θουνυδίδη, ἂν καὶ αὐτὴ ἡ παρατήρηση μᾶλλον θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ στὸν Κ. Καστοριάδη. Καθὼς ὁ τελευταῖος δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀπαντήσῃ, ἐπιτρέψτε μου νὰ θέσω μερικὰ σημεῖα πρὸς ἐπεξεργασία:

Α) Ὁ Θουνυδίδης μπορεῖ νὰ λήγῃ ὅ,τι θέλει. Σὲ καμμία περίπτωση ὅμως τὰ λεγόμενά του δὲν εἶναι ἐνδει-



κάπνα από κερί. Ίσως σε κάποια περίοδο το χρησιμοποιούσαν σαν εικονοστάσι και το κτίσμα σαν ξωκλήσι. Κάτω στο έδαφος μιὰ μαρμάρινη επιγραφή. Βλέποντας πόσο περιποιημένα είναι όλα τὰ ἐκκλησιαστικά και ἀντιθέτως πόσο παρατημένα ήταν αυτά ἐδῶ, πληγώθηκα. Ἐνῶ τὰ δίνουμε όλα γιὰ τὴν μητροιά μας, δὲν δίνουμε τίποτα γιὰ τὴ μάνα μας... Τὴν ἴδια μέρα προσπάθησα νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ τὴν μυκηναϊκὴ ἀκρόπολη. Περιττὸ νὰ πῶ ὅτι, ἂν καὶ ρώτησα μιὰ - δυὸ φορὲς, στάθηκε ἀδύνατο νὰ τὴν βρῶ. Ἐνα σωρὸ πινακίδες γιὰ διάφορα μοναστήρια, ἱερὲς μονὲς καὶ ξωκλήσια, ἀλλὰ τίποτα γιὰ τὸ ποῦ εἶναι ἡ ἀκρόπολη. Φαίνεται, εἶναι μόνο γιὰ πολὺ ἔξυπνους ἀνθρώπους αὐτὰ τὰ μέρη ἢ γιὰ τουρίστες μὲ χάρες ἀλλὰ ὄχι καὶ γιὰ μᾶς, τοὺς κοινούς Ἕλληνες θνητοὺς.

Στὴ Νάξο πήγα μόνο καὶ μόνο, γιὰ νὰ δῶ μιὰ φορὰ ἀπὸ κοντὰ τὴν τεράστια Πύλη (σὺν μιᾷ εἰσοδὸ πὺν σὲ πάει σὲ μιὰ ἄλλη διάσταση), πὺν εἶναι στὸ λιμάνι. Ρώτησα ἕνα ντόπιο νεαρό, τί εἶναι καὶ πῶς τὴ λένε καὶ μοῦ εἶπε «Πορτάρα» καὶ τὴν περιοχὴ «Παλατάκια». Σοκαρίστηκα! Γιὰ αὐτὸ τὸ μεγαλειῶδες οἰκοδόμημα

δὲν βρῆκαν ἄλλο πιὸ κατάλληλο ὄνομα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἱταλίζουσα λέξη καὶ μάλιστα τὸ ὑποκοριστικὸ της; Ἐπιστρέφοντας μὲ τὸ πλοῖο στὴν Πάρο, φαίνονταν ἡ Πύλη γιὰ πολλὰ χιλιόμετρα ἀκόμα.

Ὅποιο καὶ ἂν εἶναι τὸ κόστος ἀναστυλώσεώς της, πιστεύω πῶς θὰ ἦταν τέτοια ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ἔργου, πὺν καὶ οἱ πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου θὰ γλῶμιζαν μπροστὰ του, μὲ οἰκονομικὸ ὄφελος τεράστιο γιὰ τὴν πατρίδα μας. Ὅμως φαντάζομαι πῶς σὲ ἕνα τέτοιο ἐπιχειρημα δὲν θὰ ἀποτελοῦσε τὸ οἰκονομικὸ τὸ μεγαλύτερο ἐμπόδιο ἀλλὰ μάλλον ἡ ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐκεῖ ἀκριδῶς εἶναι τὸ σημεῖο, πάνω στὸ ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ δουλέψουν ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι φορεῖς. Γιὰ νὰ εὐημερήσῃ κάποτε αὐτὸς ὁ τόπος, θὰ πρέπει νὰ πάψουμε νὰ κρύβουμε τίς ρίζες μας καὶ τὴν καταγωγὴ μας, γιὰ νὰ ἀναδειξοῦμε τὴν ψευδοῖστορία ἐνὸς ξένου λαοῦ...

Μὲ φιλικούς χαιρετισμούς

Σπύρος Μωραΐτης

Νοσηλεύτης, Κάραστ, Γερμανία

Μιὰ φωτογραφία δὲν κάνει ποτὲ «λάθος»

Κύριε Λάμπρου,

Εἶμαι ἀναγνώστρια τοῦ περιοδικοῦ σας, τὸ ὁποῖο βρίσκω πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ μὲ ἀναφορὲς καὶ ἐρευνες σπάνιες στὸ εἶδος τους. Θὰ ἤθελα ὁμως νὰ σταθῶ σὲ κάποιον σημεῖο τοῦ τεύχους Αὐγούστου - Σεπτεμβρίου, τὸ ὁποῖο μὲ ἀπογοήτευσε, ἂν καὶ πιστεύω ὅτι ὑπάρχει πάντοτε ἡ δυνατότητα τῆς ἐπανόρθωσης.

Πρόκειται γιὰ τὴ φωτογραφία πὺν συνώδευε τὸ

ἄρθρο σας «*Ἡ θέσις τῆς γυναίκας στὴ Χριστιανικὴ Διδασκαλία*» καὶ ἡ ὁποία δυστυχῶς καλύπτει σχεδὸν ὁλόκληρο τὸ ἐξώφυλλο. Εἶναι ἡ φωτογραφία τῆς ἀδελφῆς Γαβριηλίας, μιᾶς πολὺ γνωστῆς προσωπικότητας ὄχι μόνο στὸ χριστιανικὸ ἀλλὰ καὶ στὸν πολὺ εὐρύτερο χῶρο. Ἡ ἀδελφὴ Γαβριηλίδα ἔως τὸ 1992, πὺν τελείωσε ἡ ζωὴ της, ὑπῆρξε ἕνα μοναδικὸ φαινόμενο συνδυασμοῦ παιδείας, μεγάλῃς ἐλευθερίας, νοστορο-

κτικὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς του· τὸ ἀντίθετο: ὑπῆρξε γενικῶς ἀντίθετος στὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του. Τὸ ὅτι «πόλις εἶναι οἱ Ἀθηναῖοι» τὸ εἶχε πεί - ἐλαφρῶς διαφορετικὰ - καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος, ἐπειδὴ τοῦ εἶχαν καταμαρτυρήσει ὅτι εἶναι «ἀνὴρ ἄπατρις» (κάτι ἀπολύτως ἀκριδῆς στὴ λεπτομέρεια του ἐκείνη τὴ στιγμή, καθὼς «πατρίς» εἶναι ἡ πατρικὴ γῆ, τὴν ὁποία κατεῖχαν οἱ Πέρσες - αὐτὸν τὸν ὀρισμὸ σαφῶς ἀντιλαμβάνονταν ὅλοι ἐκεῖ ἀκόμη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ γιὰ αὐτὸ ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεμιστοκλῆ θεωρεῖται τόσο ἐντυπωσιακὴ). Ἡ ἀποψη ὅτι ἡ πόλις εἶναι οἱ πολῖτες ἔχει λοιπὸν προηγουμένω, ἀλλὰ φτάνει στὸ ἀποκορύφωμά της μὲ τὸν Περικλῆ καὶ τοὺς ἐπὶγονους τῆς ἀθηναϊκῆς δημαγωγίας.

Ὁ Θουκυδίδης εἶναι ἕνας ὑπερτιμημένος ἱστορικὸς καὶ μετριοτάτος στρατηγός. Τὰ χαρακτηριστικά, πὺν ἡ διήγησή του διαθέτει ἄφθονα, εἶναι ἡ προκατάληψη καὶ ἡ προπαγανδιστικὴ ἐπιδειξιότητα. Ἐπ' αὐτοῦ ἀναφέρω, χωρὶς νὰ παραθέτω, ἐξαιρετικὰ τεκμηριωμένες ἀπόψεις τοῦ E. Badian (π.χ. στὸ διδρίο «*Ἀπὸ τῆς Πλαταιῆς στὴν Ποτιδαία*»). Ἡ εὐαγγελιοποίησις τοῦ Καστοριάδη ἢ τοῦ Θουκυδίδου δὲν εἶναι καθόλου μεσα στὸ πλαίσιο τῆς ἐρευννητικῆς σκέψης πὺν προωθεῖ ὁ «*Δαυλὸς*» (ἐπιτρέψτε μου νὰ τονίσω ὅτι ἡ ἐρευννητικὴ σκέψις δὲν ἦταν ἡ μόνη ἐκδοχὴ τῆς ἐλληνικῆς σκέψης: ἡ τελευταία ὡς πολυσηχδὸς εἶχε καὶ ἄλλα ἐκδοχα - βασικά τὰ εἶχε ὅλα - καὶ αὐτὸ εἶναι πὺν τὴν καθιστᾷ στὸ σύνολό της τέλεια).

Β) Ὁ τονισμὸς αὐτῆς τῆς ἀντίληψης ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο καὶ μετὰ ἀπὸ τὸ Θουκυδίδου δείχνει τὸ πόσο ἐξένη ἦταν ἀπὸ τότε στὰ ἐλληνικά πιστεύω. Ἡ θυσία ὁλόκληρων σωμάτων ὀπλιτῶν (π.χ. Θεσπιεῖς) ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδας δείχνει ὅτι αὐτὴ δὲν ταντίζεται μὲ τοὺς πολῖτες, ἀλλὰ εἶναι πολὺ εὐρύτερη. Ἄλλως οἱ πολῖτες ἔπρεπε νὰ διαφυλαχθοῦν οἱ ἴδιοι (κάτι πὺν σαφῶς τὸ λέει μόνο ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ σαφῶς ἀναφέρει τὸ ὅτι σχεδὸν κανεὶς δὲν συμφωνεῖ μαζί του), ἀντὶ νὰ πέσουν διαφυλάττοντας τὴν ἐλευθερία. Καὶ οἱ

πίας και απεριόριστης αγάπης προς όλες τις κατευθύνσεις. Έφερε δέδαινα το μοναχικό σχήμα, το οποίο και σεδόνταν, αυτό όμως δεν την εμποδίζει να έχει το άπροκατάληπτο, την παντελή έλλειψη έστω και ίχνους φανατισμού, τη σιωπηλή, ανιδιοτελή προσφορά σε όλα σχεδόν τα μέρη του πλανήτη, την ήθελιμένη άκτημοσύνη, τη μεγάλη αγάπη προς την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και πολιτισμό, στα οποία άναφερόταν συχνά, το άδογματίστο.

Έπειδή είχα την ευντυχία να συναναστραφώ από κοντά αυτή τη σπάνια λαμπρή προσωπικότητα, πιστεύω

ότι ή έπιλογή της συγκεκριμένης φωτογραφίας είναι πολύ άτυχη. Έλπίζω τουλάχιστον ότι ό άνθρωπος που έκανε αυτή την έπιλογή, άφου διασταυρώσει τις πληροφορίες μου, θα κάνει κάποια μνεία, για να έπανορθώσει το λάθος του. Κανένας μας δεν διαθέτει το άλθητο, και θα τον τιμήση ιδιαιτέρα, αν ό δημοσιογράφος το παραδεχθή.

Με μεγάλη έκτιμηση

Ένν Τσούχλαρη

Καθηγήτρια, Ντράφι Πικερμίου

Υ.Γ. Παρακαλώ ή έπιστολή μου αυτή να δημοσιευθή.

Σημείωση «Δ»: Η δημοσίευση μιάς φωτογραφίας δεν άποτελεί «λάθος», όπως το θεωρεί ή έπιστολογράφος. Οι φωτογραφίες δεν περιέχουν διαστρεβλώσεις, ψεύδη ή ιδεοληψίες, δείχνουν τα πράγματα, όπως είναι. Έπομένως το να μιάς άρέση ή όχι μία φωτογραφία όφείλεται άποκλειστικά σ' έμάς κι όχι σ' αυτήν. Η δημοσιευθείσα φωτογραφία άλλωστε δεν άποσκοπούσε σε τίποτε άλλο από το να δείξη χειροπιαστά και άυθεντικά την κάλυψη της κεφαλής των γυναικών, όπως την εντέλλεται ό άπόστολος Παύλος. Οι άρετές της φωτογραφιζόμενης μοναχής Γαθρηλίας, που άναφέρει ή έπιστολογράφος, δεν άμφισδητούνται στη λεζάντα της φωτογραφίας, ούτε άλλως πως τίγεται ή μνήμη της συγκεκριμένης καλόγιας.

Η άπόδοση του προπατορικού άμαρτήματος στη γυναίκα

Άγαπητέ κ. Άμπρου,

Στο τεύχος 236-237 του περιοδικού σας, στη σελίδα 15199, παρουσιάζεται άρθρο του κ. Τσίτσου με τίτλο ή «Θέση της Γυναίκας στη Χριστιανική Διδασκαλία, Πρότυπο το Έποχείριο στον Άνδρα», και θα ήθελα να συνεισφέρω τά έξης:

Τό έν λόγω πρόδλημα δεν άρχίζει με τον φερόμενο ως άπόστολο των Έθνών Παύλο, αλλά έχει τό ένα σκέ-

λος μέσα στη μετάφραση των Ό της Παλαιάς Διαθήκης. Τό άλλο σκέλος έχει την άρχη του στην Άθήνα, από την ήμέρα που ή Άσπασία έγινε γυναίκα του Περικλή [...]. Την έποχή του Πυθαγόρα οι γυναίκες ήταν έφειρες μέσα στο σπίτι. Ένα ίνδικό γνωμικό λέει ότι, όπου ή γυναίκα είναι σεβαστή, εκεί κατοικούν οι θεοί.

Έπομένως ή άπόδοση του προπατορικού άμαρτή-

Θεσπίεις στίς Θερμοπύλες ή οι Άθηναίοι στο Μαραθώνα δεν έπραξαν κάτι τέτοιο. Τό έμδατήριο «**ίτε, παίδες Έλλήνων**» δεν άναφέρει τίποτα για τους πολίτες ή το πολίτευμα. Άναφέρει ότι οι πολίτες (τους οποίους δεν όνομάζει έτσι, καθ' ότι ή μάχη δεν είναι για ένα πολιτικό κατασκευάσμα, την πόλη-κράτος, αλλά για την Ελλάδα και το ελληνικό έθνος) διαθέτουν έξαιρετικά συγκεκριμένες όντότητες προς υπεράσπιση: Βωμούς, πατρίδα, τεμένη, έστίες, πολλά με θρησκευτική χροιά, αλλά όλα με σαφέστατη σύνδεση με τη γή. Άν ό Καστοριάδης ως άριστερίζων είχε πρόδλημα με τό θέμα της ώριοθετημένης πατρικής γής, και ό Θουκυδίδης του δίνει έπιχειρήματα, δεν σημαίνει ότι έτσι σκέφτονταν οι Άρχαίοι Έλληνες (και σαφώς δεν καθιστά «άδογματίστο» τον Καστοριάδη, που έξ ίσον σαφώς μπορεί να χαρακτηριιστή – αν και κάπως υπερβολικά – πανεπιστήμων). Όσοι είπαν τη βαρεία κονθέντα στο Θεμιστοκλή καταλάβαιναν ότι πατρίδα και πόλις έχουν άδιαμφισήτητη «γήινη» ύπόσταση (και τό λένε οι Άθηναίοι άντιπρόσωποι στη Σάδοτη την παραμονή του Πελοποννησιακού Πολέμου τό 432 π.Χ. σύμφωνα με την περιγραφή του ίδιου του Θουκυδίδη.) Τό ίδιο θεωρήσαν και οι Άθηναίοι, που εξαγριώθηκαν τό 430 π.Χ. έξ αίτίας του σχεδίου του Περικλή να έγκαταλείψη την ύπαιθρο με τά σπίτια, τους ναούς και τις έστίες τους και τους οικογενειακούς τους τάφους στην άρχη του Β' Πελοποννησιακού Πολέμου. Τό βλέπουμε στον Ξενοφόντα στα «Έλληνικά» πρό της δ' μάχης της Μαντινείας. Όλοι πεθαίνουν για την πατρίδα πολεμώντας μαζί με τους συμπολίτες τους και όχι για τους συμπολίτες τους. Ό άθηναϊκός όρκος τό δείχνει σαφώς και περίτρανα. Γίνεται στα προϊόντα της άτυκής γής. «Όν έλάττω» δεν σημαίνει με λιγότερους κατοίκους. Σημαίνει με λιγότερη έκταση και λιγότερη άρχη/έξουσία.

Ό Θουκυδίδης, αίρετικός συγγραφέας μετά την ήττα, σε μία έποχή που ή Δημοκρατία άμφισδητείται



ματος στην Παναγία είναι ακόμη μία καταρράκωση της θεότητας και της γυναικείας αξιοπρέπειας. Καταλαβαίνετε το μέγεθος της παραχάραξης που υπάρχει. Η κατάσταση θα αλλάξει μόνο, όταν οι γυναίκες αποφασίσουν ότι θέλουν να επανακτήσουν την αξιοπρέπειά τους. Σ' αυτό πρέπει να τις βοηθήσουν και οι άνδρες, δίνοντας στη γυναίκα τη σωστή της θέση.

Ευχαριστώ τον κ. Τσίτσο, ό οποίος με το ώραίο του άρθρο μου έδωσε την ευκαιρία να αναφερθώ στο θέμα αυτό.

Μετά τιμή
Θεόδωρος Εύσταθίου
BS, MS, Mass. Inst. of Technology '58

«Πέρσαι ἦσαν ἐν τοῖς στρατεύμασί σου...»

Ἀγαπητοί φίλοι τοῦ «Δαυλοῦ»,
Γιατί ἀπορούμε πού ὁ ὑπουργός Πολιτισμοῦ τοῦ «Ρωμαίου» Βαγγέλης Βενιζέλος καί οἱ σὺν αὐτῷ κατακτηταὶ τῶν Ἑλλήνων θέλουν νὰ καταστρέψουν τὸ πεδίο μάχης τῶν Ἑλλήνων Μαραθωνομάχων («Δαυλός», τ. Μαρτίου 2001);

Αὐτὴ ἡ μάχη, πού τὴν θεωροῦν καὶ εἶναι ἡ μάχη πού ἔκαμε τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ παγκόσμιον, εἶναι αὐτὴ πού κατέστρεψε τὰ ὄνειρα καὶ σχέδιά τους γιὰ τὴν «παγκοσμιοποίησή» τους ἡτοὶ τὴν ἐνοποίηση τοῦ εἰδους ἀνθρώπου, πού ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Κρόνου - Ἰαχθεῖ ἐπιδιώκουν. Πρέπει νὰ σήσουν ἀπὸ τὴ μνήμη τους ὅ,τι τοὺς ἔκαμε νὰ ζοῦν 2.500 χρόνια στὰ σκοτὰδια. Πρέπει νὰ σήσουν ἀπὸ τὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων ὅ,τι τοὺς ἔδωσε ζωὴ καὶ πολιτισμό.

Ἀλλωστε τὸ ἴδιο δὲν ἔκαμαν μὲ τὴν Ἑλευσίνα - Σαλαμίνα - Ἀθήνα - Σπάρτη κ.λπ. - τὸν Μαραθῶνα θ' ἀφηναν; Ὁ Μαραθῶν, πού ἦτο ἡ κορωνὴς τῆς κατα-

στροφῆς τοῦ σκότους καὶ ἡ ἀνατολὴ τοῦ φωτὸς τοῦ ἀνθρώπου, ταξίδεψε σὲ ὅλο τὸν κόσμον καὶ ζῆ στὴν ψυχὴ κάθε ἀνθρώπου. Σήμερα, πού ἡ παγκοσμιοποίησή τους ὁλοκληρώνεται, θέλουν τὴ δύση του, ξεκινώντας ἀπὸ τὸν τόπον πού ἐγινε αὐτὴ ἡ ἀνατολή.

Ἄς διαβάσουμε τὸν Ἰεζεκιήλ, κζ' 10: «Πέρσαι καὶ Ἀυδοὶ καὶ Λίδυες ἦσαν ἐν τοῖς στρατεύμασί σου οἱ ἄνδρες σου οἱ πολεμισταὶ ἀσπίδας καὶ περικεφαλαίας ἐκρέμων εἰς σέ· οὗτοι ἐπεδείκνυν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου».

Αὐτὴ ἡ μεγαλοπρέπειά τους καταστράφηκε στὸν Μαραθῶνα. Τώρα πού ἔχουν τὴν ἡγεσία τοῦ Ρωμαίου, δὲν θὰ ἐκδικηθοῦν;

Με τιμή
Ἀγγελος Μπελιστάκος
Ἀθήνα

Ἐκ βαθέων ἀπὸ τὴν Ἰνδία γιὰ τὴν ἐλληνικότητα

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Εἶμαι ἀναγνώστρια τοῦ «Δαυλοῦ» ἐδῶ καὶ κάμπο-

λόγω τῶν πρακτικῶν της (σημειώστε ὅτι, ἐνῶ ἀρχικὰ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγαν ὅτι πολεμοῦν γιὰ τὸ «πατρῷο πολίτευμα», σὲ τέλος δέχθηκαν νὰ τὸ ἀλλάξουν, ὥστε νὰ μὴν χάσουν τὸν πόλεμον, ἥτοι τὴν ἀρπαγὴ πού ἄρμεγε τίς ἐλληνικὲς πολιτείες περὶ τὸ Αἰγαῖο), φανατικὸς ὁπαδὸς τοῦ Περικλῆ καὶ θιασώτης τῶν ἀπόψεών του, ἀλλὰ δυσσασθημένος μὲ τοὺς διαδόχους του, πού τὸν ἐξώρισαν γιὰ τίς ἀποτυχίες του ἐναντὶ τοῦ Βρασίδα, νύοθετεῖ πλήρως τίς «ἀνθρωποκεντρικὲς» ἀντιλήψεις ἐνὸς δημαγωγοῦ, πού εἶχε μονίμως σὲ πλεονό του τὴν μερίδα τῶν Ἀθηνῶν (ὄχι πολὺ σημαντικὴ) πού δὲν διέθετε ἔγγυα ἰδιοκτησία καὶ στηριζόταν στὴν ἀφαίμαξη τῶν συμμάχων γιὰ τὴν ἐνμάρεια ἢ τὴν ἐπιδίωξή της. Ὅταν αὐτὴ ἡ μερίδα τὸν ἐξώρισε, στράφηκε διαλεκτικὰ ἐναντίον της, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἐναντίον τοῦ ἱστορικοῦ της ἡγήτη, στὴ φήμη καὶ τίς πράξεις τοῦ ὁποίου ἀλλωστε χρωστοῦσε τὴ διοίκησή του.

Ἐπίσης ὁ Θουκυδίδης εἶναι φανατικὸς ἄθεος. Γιὰ αὐτὸ ἔχει ἐκτιμηθῇ ὡς ὀρθολογιστής, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι λάθος. Εἶναι ἀπλᾶ ἄθεος. Ὅπως ὀρθολογιστής δὲν θὰ λάμβανε μέριμνα νὰ εἰσωνεντῇ τὴ θρησκευτικότητα προσώπων (βλ. Νικία) οὔτε θὰ παρέλειπε ἐνσυνειδήτως νὰ κἀνὴ συγκεκομμένες θρησκευτικὲς ἀναφορὲς σημαντικώτατον ἱστορικὸν περιεχομένον (π.χ. περὶ θηβαϊκῆς ἐπίθεσης στὶς Πλαταιές). Μὲ δύο λόγια ἡ ἀντίληψη ὅτι «πολιτεία Ἀθηναίων = Ἀθηναῖοι» ἴσως νὰ εἶναι ἀποψη τοῦ ἰδίου, πιθανώτατα καὶ τοῦ Περικλῆ καὶ τοῦ Θεμιστοκλῆ ἀλλὰ σίγουρα ὄχι τῶν λοιπῶν ἀθηναϊκῶν πόλεων, οὔτε καὶ τῶν Ἀθηναίων πού δὲν εἶχαν προσχωρήσει σὲ τὸ νέο τότε διαφωτιστικὸ ρεῦμα τῶν Σοφιστῶν (ἀμφισβήτησις ὑπαρχουσῶν ἀξιών καὶ ἰδεῶν, τוניμὸς ὑποκειμενικότητος καὶ συμφέροντος) καὶ διατηροῦσαν τίς παραδοσιακὰς ἀξίες. Ναοί, δημόσια κτήρια, ἀγορὰ, λατρευτικὰ στοιχεῖα καὶ τόποι, ὅλα δείχνουν πλήρη σύνδεση τοῦ Ἑλλήνα μὲ τὴ γῆ. (Ὁ Ρωμαῖος, ἀνδρας στενοκέφαλος καὶ ἐπίμονος, εἶχε πολὺ στενώτερη καὶ περιορισμένη σὲ εἶδος



σα χρόνια και ὀφείλω νὰ πῶ πὼς σὰς εἶμαι προσωπικὰ εὐγνώμων γιὰ τὴν ἔκδοσή του, παρ' ὅλες τὶς νύχτες ἀγρύπνιας ποὺ ἀκολουθοῦν συνήθως τὴν ἀνάγνωσή του – γιὰτὶ οἱ ἀλήθειες, στίς ὁποῖες ἀναφέρεται ὁ «Δ», πονᾶνε τὴν καρδιά καὶ ἀναστατώνουν τὸ μυαλό.

Ζῶ στὴν Ἰνδία, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπαφή μὲ τὴν ζωσα ὑπαρξὴ τῆς Ἑλλάδος μοῦ εἶναι ἐπιτακτικὴ καὶ ἀπαραίτητη. Εἶμαι ἡ μοναδικὴ Ἑλληνίδα στὸ Ποντισσερὺ, καὶ τὸ γεγονὸς προσάπτει εὐθύνες, στίς ὁποῖες προσπαθῶ νὰ ἀνταποκριθῶ, ὅσο καὶ ὅπως μπορῶ. Κάπως σὰν πρέσβειρα αἰσθάνομαι συχνά, καὶ ἐδῶ εἶναι ποὺ καταχωρίζονται οἱ εὐθύνες καὶ οἱ ὑποχρεώσεις, τὶς ὁποῖες θεωρῶ ὡς δεδομένες. Τὸ σημεῖο ἀναφορᾶς μου, παρ' ὅλη τὴν εἰκοσαετία ποὺ δρισκομαι μακριὰ τῆς, εἶναι ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ σημασία τῆς γιὰ τὴν ἐξελικτικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου στὸν κόσμον.

Οἱ λόγοι οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν στὴν ἀπόφαση γιὰ μόνιμη ἐγκατάσταση ἐδῶ ἦταν λίγοι καὶ οὐσιαστικὰ εἶχαν νὰ κάνουν μὲ τὴ διεύρυνση ἀλλὰ καὶ τὴν περαιτέρω κατανόηση τῆς ἐλληνικότητος, μὲ τὴν ὁποία γεννήθηκα καὶ τὴν ὁποία θεωρῶ δῶρο ἀνεκτίμητο καὶ καθήκον ζωῆς. Τὶ ἐννοῶ; Θὰ σὰς πῶ, καὶ αὐτὸ θὰ τὸ κάνω κυρίως μέσῳ ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸ διδλίο μου («Πέρα ἀπ' τὸ Νοῦ, Ἑλλάδα - Ἰνδία, Μία Συγκριτικὴ Ἑμπειρία καὶ Μελέτη»), τὰ ὁποῖα συνάπτω ἀλλὰ καὶ μὲ ἐνὸς εἶδους εἰσαγωγή στὸ θέμα, τὴν ὁποία θὰ ἐπιχειρήσω κατωτέρω.

Ἡ συνιστώσα τῆς ἐπιθυμίας μου νὰ σὰς συναντήσω ἔχει δύο σκέλη. Τὸ ἓνα ἔχει νὰ κάνει μὲ ἐσὰς σὰν ἄτομο, τὸν ἀνθρωπο ὁ ὁποῖος ἄρχισε καὶ συνεχίζει

σθεναρὰ καὶ μὲ ἀφοσίωση ἓνα ἔργο δύσκολο καὶ φωτισμένο – κατὰ τὴν τὸ ὁποῖο ἀπαιτεῖ ἀνεξάντλητὴ θέληση, ἀποφασιστικὴ δύναμη. Κάποιος εἶχε χρεὸς νὰ τὸ κάνει καὶ σὲ σὰς ἔπεσε ὁ κλῆρος – πεῖτε το περιέργεια, πεῖτε το ἐπιθυμία, ἤθελα νὰ σὰς γνωρίσω, ὥστε νὰ ἔχω καὶ ἰδίαν προσωπικὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπου πίσω ἢ μᾶλλον πάνω στίς ἐπάλξεις – τοῦ «Δαυλὸς» καὶ τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου τῆς προσπάθειας, τὴν ὁποία συνεπάγεται.

Τὸ δεύτερο σκέλος τῆς ἐπιθυμίας ἐστιάζεται στὴν διανοητικὴ ἐπαφή. Γιατὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἀναγκαῖα εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνταλλαγὴ, αὐτὴ ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μέσῳ τοῦ διαλέγεσθαι, μιὰ καὶ αὐτὸ εὐρύνει τὴν ἐμβέλεια τῆς γνώσης καὶ αὐξάνει τὰ ἀντικείμενα τῆς μελέτης τῆς.

Ἐκ τῶν πραγμάτων δρισκομαι μακριὰ καὶ ἀπομονωμένη ἀπὸ τὴν τρέχουσα ἐλληνικὴ πραγματικότητα, ὅσον ἀφορᾷ στίς λεπτομέρειες τῆς καθημερινότητός τῆς. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει πὼς δὲν ζῶ τὴν Ἑλλάδα, πὼς δὲν μετέχω στὴν ἐννοια τῆς ὑπαρξὸς καὶ ἐκφραστῆς τῆς καὶ στὸ νομοτελικὸ γεγονὸς τῆς παρουσίας τῆς στὸν κόσμον. Ἡ χιλιμετρικὴ ἀπόσταση μετὰς, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ ἢ νὰ ἀδυνατίσῃ τὴν σχέση, ἀντιθέτως τὴν ἔχει ἐδραιώσει καὶ ἰσχυροποιήσει περαιτέρω: μετέχω στὸ εἶναι τῆς καὶ θεωρῶ ἐαυτὴν μέρος τῆς ἐξελίξεως τῆς – κατὰ σὰν μεθεξῆ, ἡ ὁποία προσδίδει βαθυτέρο καὶ ἀληθινώτερο νόημα στὴ ζωῆ.

Μὲ τιμὴ

Κατερίνα Παπαδιαμαντοπούλου - Widmer

Ποντισσερὺ, Ἰνδία

σύνδεση.)

Τὸ «κοσμοπολίτικο» κατασκεύασμα ὑπῆρχε σὲ μερικὸν σπαισμένον νόες, ὅπως ὑπάρχει πάντα, μὲ μόνιμες καιροσκοπικὰς τάσεις, Περικλῆς, Ἀλκιδιάδης, οἱ ὁποῖοι φανερόνουν αὐτὴν τὴν «ἀνθρωποκεντρικότητα», τὴν οἰκουμενικότητα, τὴν εὐρύτητα ἀντίληψης ποὺ ὀδηγεῖ σὲ ἀπεχθὴ ἐγκλήματα κατὰ τοῦ λοιποῦ ἑλληνισμοῦ καὶ σὲ πράξεις φθηνῆς εὐτέλειας: Προδοσία, ὅταν ἡ γνωμάτευση τῆς πατρίδας δὲν μᾶς ἀρέσῃ ἢ μᾶς ἀπειλῇ – ἐδῶ παραβάλετε τὴ στάση τοῦ Σωκράτη – ἀπὸ τὸ δεύτερο, πρόκληση πολέμου, ὅταν οἱ ἀσπασθαιὲς μᾶς ἐξετάζονται καὶ δικάζονται καὶ ἀκύρωση τῶν νόμων ἰθαγένειας ποὺ οἱ ἴδιοι ἔχουμε προτείνει/περάσει/ἐπιβάλλει, ὅταν οἱ νόμιμοι ἀπόγονοί μᾶς ἔχουν πεθάνει ἀπὸ τὸν πρῶτο.

Ἡ Ὀδύσσεια δείχνει ἀκριδῶς τὸ μέτρο τῆς πραγματικότητος: τὴν περιέργεια, τὴ λατρεία τῆς περιπέτειας καὶ τοῦ ἀγνώστου, τὴν ἐπέκταση, τὸ ταξίδι, τὴν παραμονὴ στὴν ἀλλοδαπή γιὰ συγκεκριμένους λόγους, ἀλλὰ πάντα μὲ τὴν ὑπόθηκὴ τῆς ἐπιστροφῆς στὸ πατρίο ἔδαφος, μὲ τὸ «νόστιμο ἥμαρ» ὡς τὸ ὕστατο (ἀλλὰ ὄχι φυσικὰ τὸ μόνον) ἰδανικὸ μιᾶς ζωῆς. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι οἱ ἰδέες τοῦ Ὀμήρου – ὄχι τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Περικλῆ – ἐπιδίωσαν στὴν ἐλληνικὴ συνείδηση (τὸ ἀντίθετο συνέδῃ μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ). Τὸ «ἀμύνεσθαι περὶ πάτρη» δὲν ἐννοοῦσε τίποτα διαφορετικὸ ἀπ' ὅ,τι ἀκούγεται. Δὲν ἐννοοῦσε «περὶ συμπολιτῶν» ἢ «περὶ Τρώων».

Μετά τιμῆς

Δρ Μ. Ε. Καμπούρης

Ν. Ἱερσέη, ΗΠΑ

Ἡ παγκόσμια Ἑλληνικὴ Σκέψη ἐνάντια στὴν παραγωγὴ ἡλιθίων ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΜΙΣΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Εἶναι πολὺ λυπηρὸ σήμερα, στὸν εἰκοστὸ πρῶτο αἰῶνα, ἀπλᾶ καὶ μόνο νὰ προφέρουμε τὴ λέξη *ἡλίθιος* καὶ πιὸ λυπηρὸ ἀκόμα νὰ ξέρουμε ὅτι ὄχι μόνον αὐτὴ ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα γιὰ ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀνθρώπων, ἀλλὰ, καὶ τὸ τραγικώτερο, ὅτι οἱ ἡλίθιοι κατασκευάζονται ἀπὸ τὰ σεβαστὰ κατεστημένα μας, πού, ἂν μπορούμε νὰ τὰ δοῦμε καθαρά, θὰ τὰ βλέπαμε ὡς μιὰ διοικητικὴ ἀπὸ χαρτί, διατάξεις καὶ ὅρους Βιομηχανία Ἑλιθίων, πού ὄχι μόνον ὑπάρχει τώρα, ἀλλὰ ἄρχισε νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ ἀναπτύσσεται ἀπὸ τὴ στιγμή πού γιὰ πολλοὺς λόγους ἔλειψε ἀπ' τὴν ἱστορικὴ σκηνή ἡ Ἑλληνικὴ Σκέψη.

Θεοκρατικοὶ καὶ ἐξουσιαστικοὶ ἐξουσιασμοί, τὶς περισσότερες φορὲς σφιχταγκυλισμένοι σὲ ἓνα σῶμα, πῆραν τὰ ἡνία τῆς παιδείας, στοιχειώδους, μέσης, ἀνώτερης καὶ ἀνώτατης καὶ ἐγκαθίδρυσαν ἓναν σκοταδισμό. Θρησκευτικοὶ καὶ ἐξουσιαστικοὶ πάλι ἄγγελοι γιὰ τοὺς δικούς τους καθαρά ὁ καθένας λόγους ἄρχισαν κάτω ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῆς ἀναζήτησης τῆς «χρήσιμης» γνώσης νὰ ἐκφράζουν ἀπόψεις, πού μείνανε στὴν ἱστορία σὰν τὰ μεγάλα ἀνθελληνικὰ σλόγκαν.

Παραδείγματός χάριν ὁ ἀρχιτέκτονας Μπέντζαμιν Λατρόμπ τὸ 1789 παραπονιότανε ὅτι ἡ Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου «δὲν μεταδίδει καμμιά πληροφορία, πού νὰ μπορῇ ποτὲ νὰ εἶναι πρακτικὰ χρήσιμη». Ὁ Τόμας Πάιν θεωροῦσε τὴ μελέτη τῶν Ἑλληνικῶν ἄσκοπη καὶ ὄχι πρακτικὴ. Ὁ Μπέντζαμιν Ρὰς τὸ 1811, ἓνας ἀπὸ ἐκείνους πού ὑπέγραψαν τὴ Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἰδρυτὴς κολλεγίου, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι, «ἂν κάθε ἑλληνικὸ καὶ λατινικὸ βιβλίον – ἐξαιρούμενης τῆς Καινῆς Διαθήκης – καίγεται στὴν πυρὰ, ὁ κόσμος θὰ γινότανε σοφώτερος». Ὁ Νῶε Οὐέμπστερ εἶπε: «Ποιὸ τὸ κέρδος γιὰ ἓναν ἔμπορο, ἓνα μηχανικόν, ἓναν ἀγρότη ἀπὸ τὴ γνωριμία του μὲ τὶς γλῶσσες τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων;» Ἕνας συγγραφέας τὸ 1778 εἶπε: «Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους μας κοπανᾶνε τὸ κεφάλι τους μὲ τὴν Ἰλιάδα, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ χέρια τους, γιὰ νὰ καθαρίζουνε τοὺς δάλτους καὶ ν' ἀποστραγγίζουνε τὰ ἔλη μας».

“Όλες αυτές οι απόψεις δείχνουν τουλάχιστον μωρία και αυτοκτονική πολιτισμικά αποστροφή για κάθε κλασικό. Οί πολέμοι του έλληνισμού χτυπήσανε τους Έλληνες για το μεγαλύτερο ανθρώπινο έπίτευγμα στον κόσμο: τη γνώση και τη συνειδητοποίηση της ελεύθερης σκέψης, την πραγματική δηλαδή ρίζα όλου του ελληνικού μεγαλείου, που απ’ αυτήν ξεκίνησαν τα πάντα, φιλοσοφία και τέχνη και απ’ αυτήν τώρα κρατιέται και θα κρατιέται συνέχεια ο άνθρωπος στην ανώτερη υπόστασή του. Μά ας δοῦμε αυτό το ανθελληνικό μίσος - τακτική από την άρχική κι όλες αιτία του.

‘Ο φόβος του Θανάτου

‘**Η** γνώση της θνητοσύνης είναι ή μεγάλη πληγή κάθε θνητού. Κι αυτή θέλουν να την εξαφανίσουνε κάπως, δίνοντάς της την ιδιότητα - έκδοχή της ανυπαρξίας της. “Όλες οι θρησκείες είναι πρόθυμες να το επικυρώσουνε αυτό, και γι’ αυτόν το λόγο άλλωστε υπάρχουνε. Βολεύει πολύ το να πιστεύουνε ότι το αναπόφευκτο, που φοβούνται, δεν υπάρχει. Κι αυτός είναι ο λόγος, που πάντοτε θα τους ακούτε να λένε: Δεν υπάρχει θάνατος, ή ζωή είναι κάτι μεταδατικό, κι άλλους τέτοιους μεταφυσικούς ρομαντισμούς, που καλώς ή κακώς έρχονται κάποιες σειρήνες απ’ το παρελθόν, οι άρχαίοι Έλληνες, να τους αμφισβητήσουν, ίσως να τους γελάσουνε, αλλά ποτέ μισαλλόδοξα. ‘Η αλήθεια είναι ότι ή Θρησκεία και ή Τέχνη έχουνε μία ελευθερία, που δεν την έχει ή φύση κι ή ζωή. Μά κι αυτό οι Έλληνες το γνώριζαν και για το λόγο αυτό πάντοτε ήτανε ανοιχτοί στον θρησκευτικό πλουραλισμό. Μά οι σύγχρονοι δεν το βλέπουν αυτό, ή, μάλλον πιο σωστά, θέλουν να μὴν το βλέπουνε. ‘Η αλήθεια τρομάζει. Μά πάλι οι άρχαίοι Έλληνες, μά και οι νέοι, δεν νοιάζονται γι’ αυτούς. Σέβονται αυτή την ανθρώπινή τους αδυναμία, γιατί ξέρουνε καλά πως κάθε θρησκεία δεν είναι άλλο παρά το ανθρώπινο σύμπλεγμα του προστατευόμενου, που, αν πᾶς να το τραγουδήσης, θα σὲ λυώσει κι αν απλᾶ γνωρίζης την ύπαρξή του, είναι το πιο σωστό. Ποτέ οι Έλληνες δεν έπεδίωξαν να διαταράξουνε την ψυχική ανάγκη κανενός. Έξ άλλου κι αυτοί οι ίδιοι στους νεκρούς τους βάζανε καντήλια αναμμένα, πράγμα που το υιοθέτησαν σχεδόν όλες οι μετέπειτα θρησκείες. Γιατί το κάνανε αυτό οι Έλληνες και το κάνουνε ακόμα και τώρα; Απλούστατα, για το ένα στο εκατομμύριο να υπάρχει κάτι. Δεν αποκλείουν έκδοχές, αλλά όμως δεν τις πιστεύουν.

«*Ἡ ἐλπίδα μας
εἶναι ἡ θέλησή μας·
ἐκεῖ πὺν αὐτὴ δὲν ἔχει ἰσχὺ*»,

λένε κάποιοι ἑλληνικοὶ στίχοι καὶ ἐξηγοῦνε πολλά. Μὰ οἱ σύγχρονοι δὲν τὸ θέλουνε αὐτό. Ὅτι ὡραῖο ψέμα εἶναι πρὸ πιστευτὸ κι ἀπὸ μία ὡραία ἀλήθεια, γιατί τὸ ψέμα ἔχει τὴ μαγεία τοῦ ἀπεριόριστου καὶ τοῦ ὄνειρι-
κοῦ, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια τὴ μαγεία τοῦ μετρημένου καὶ τοῦ πραγματικοῦ.

Ὅχι. Δὲν τοὺς θέλουμε τοὺς ἀρχαίους Ὑλληνες, λένε οἱ περισσότεροι. Μᾶς γκρεμίζουνε τὰ πιστεύμας. Δὲν ὑπάρχει τίποτα πὺν νὰ μὴν τὸ ἀμφισβητοῦν, κι ἔτσι γιατί νὰ μὴν ἀμφισβητήσουνε κι ἐμᾶς τοὺς ἴδι-
ους, τὰ κατεστημένα μας καὶ ὅλα μας; Ὅχι. Οἱ ἀρχαῖοι Ὑλληνες ἔχου-
νε μία ἐλευθερία, πὺν μᾶς ἐκμηδενίζει. Μακρυνὰ λοιπὸν ἀπὸ ἐμᾶς
αὐτοί. Ἀντιπαθέστατοι κι αὐτοὶ οἱ σημερινοὶ Ὑλληνες, πὺν, ὅσο καὶ
νὰ προσπαθοῦμε νὰ τοὺς κάνουμε χασικλῆδες, μπεκρηδες, πρεζάκη-
δες καὶ κοκαϊνομανεῖς, δὲν μᾶς ἀκολουθοῦν τσάτσοι, δὲν μᾶς πι-
στεύουνε ἀπόλυτα, πὺν τὸν Μὰρξ καὶ τὸν Ἑνγκελς τοὺς βγάζουν
οὐτοπιστὲς κι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μυθοζωάκια.

Ναί. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουνε ἀρχαῖοι Ὑλληνες συγγραφεῖς. Ποῦ χρει-
άζονται; Σωστά. Νὰ δημιουργοῦνε ἀτομικότητα, μιὰ εὐθικτὴ ὑποκειμε-
νικότητα καὶ νὰ κάνουν ὅ,τι θέλουνε, ἄς εἶναι καὶ καλὸ αὐτὸ πὺν κάνου-
νε; Τὸ γεγονὸς μόνον πὺν ἓνας λαὸς μοναδικὸς δὲν δέχεται νὰ ἐνταχθῇ στὸ
κοπάδι εἶναι ἀρκετό, γιὰ νὰ τὸν σαμποτάρουμε, νὰ τὸν ἀντιπαθοῦμε, μέ-
χρι καὶ νὰ τὸν μισοῦμε ἢ ἀκόμη νὰ τὸν κάνουμε νὰ ἐνταχθῇ στὸ κοπάδι,
πειθῆνιο πρόδατο στὸν σφάχτη τσοπάνο του ἢ νὰ μὴν ὑπάρχει στὴ ζωὴ.

Ἀνατολίτικος καὶ Δυτικὸς μισελληνισμὸς

Τὸ παραπάνω σκεπτικὸ εἶναι τὸ σκεπτικὸ ὅλων τῶν ἐξουσιαστικῶν
κατεστημένων. Δὲν θέλουνε τίποτα ἀρχαῖο ἑλληνικὸ κι ἴσως καὶ
σύγχρονο ἑλληνικὸ, ἐὰν δὲν δηλώσῃ ὑποταγὴ στὰ διὰ τους κατε-
στημένα. Κι ἐδῶ προσέχτε. Δὲν ὑπάρχει καμμιά ὑπερβολή· κι ἂν οἱ
Ὑλληνες μποροῦν νὰ σμίγουν τὸ ὄνειρο καὶ τὴν πραγματικότητα σὲ ἓνα
μόνο σύνολο, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρεστό. Στους σύγχρονους Δυτικοὺς δὲν
ἀρέσουνε ποτὲ αὐτοὶ πὺν μεταπηδοῦν ἀπὸ τὸ ὄνειρο στὴν πραγματικό-
τητα κι ἀπ' τὴν πραγματικότητα πάλι στὸ ὄνειρο, χωρὶς ὅμως νὰ χάνου-
νε τὴ φυσικὴ τους κι ἀνθρώπινή τους ἰσορροπία καί, τὸ σπουδαιότερο,
τὴν ἀτομικότητά τους. Στους Ἀνατολικοὺς πάλι δὲν εἶναι ἀγαπητοὶ οἱ

“Έλληνες, γιατί ή ελληνική διαύγεια σκέψης είναι έντελως αντίθετη απ’ την θεοκρατική δική τους· και όχι μόνον μέσα στο θόλωμά τους τους βλέπουνε σαν έχθρους, αλλά και σαν ένα άηυχο αλλά κινούμενο ντεκόρ, που τους διαταράσσει τή στατική εικόνα του κόσμου τους.

Ρωτήστε τόσο τους Δυτικούς όσο και τους Ανατολικούς, να σᾶς μιλήσουν όμως ειλικρινά, εάν ενδόμυχα συμπαθούνε τους ποιητές, τους ζωγράφους, τους καλλιτέχνες γενικά και τους φιλοσοφικά σκεπτόμενους. Εάν σᾶς απαντήσουν ειλικρινά, αμέσως θά δητε ότι τους θάβουνε. Γιατί; Γιατί κάθε καλλιτέχνης και γενικά κάθε φιλοσοφικά σκεπτόμενος είναι, χωρίς να τὸ ξέρη πολλές φορές κι αὐτὸς ὁ ἴδιος, περισσότερο ἢ λιγώτερο ἓνας Ἑλληνας, που κάνει ἐλεύθερα πετάματα, που ἡ ὑποταγμένη λογική τῶν ἄλλων δὲν τοὺς τὸ ἐπιτρέπει νὰ τὰ κάνουνε ἢ πιὸ καλά τοὺς ἔχει ἀφαιρέσει τὰ κότσια καὶ πιὸ σωστά τὰ ἄνυλα φτερά τῆς ἐλεύθερης σκέψης, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ πετᾶνε ὅπως κι ἐκείνοι καὶ νὰ πιάνουν ὅλες τίς ἐκδοχές, μὰ σαν ἐκδοχὲς μόνο. Γι’ αὐτὸ καὶ κάποιοι ἐλληνικοὶ στίχοι λένε:

*«Ὁ κοινὸς νοῦς ποτὲ δὲν συγχωράει
ἐναν ἄλλον νοῦ πιὸ ἔξω απ’ τὸ δικό του.»*

Εάν τώρα χρειάζεται ἓνας σύγχρονος νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀρχαία ἐλληνική γραμματεία ἢ όχι, κι ἂς κάνῃ ὅ,τι ἐπάγγελμα θέλει, εἶναι ἐλεύθερος μόνος του νὰ τὸ κρίνῃ. Ἡ νοημοσύνη εἶναι ἀνάλογη μὲ τὴν ἀλήθεια· καὶ τὸ ψέμα ἀντιστρόφως ἀνάλογο μ’ αὐτήν.

Ὑπάρχει πολιτισμὸς χωρὶς Ἑλλάδα;

Τώρα ἐρχόμαστε σ’ ἓνα ἄλλο ἐρώτημα, πιστεύω τὸ πιὸ βασικό: μπορεῖ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ἀπὸ τὸν πιὸ μεγάλο ἐπιστήμονα μέχρι τὸν πιὸ ταπεινὸ ἐργάτη, νὰ σταθῇ ἄνθρωπος διανοητικὰ καὶ ψυχικὰ ὑγιὲς χωρὶς τὴν ἐλληνικὴ σκέψη, τὴν ἐλληνικὴ παιδεία; Μποροῦν ἀκόμη γιὰ χρόνια καὶ χρόνια νὰ κρατηθοῦν πολιτισμοὶ χωρὶς αὐτὴν τὴν παιδεία; Ἡ θ’ ἀρχίσουνε νὰ ξεκληρίζονται ἀπὸ μέσα τους, χωρὶς μάλιστὰ νὰ ἔχουνε καὶ κανέναν ἐξωτερικὸ ἐχθρό; Ἀς ἀπαντήσουν λοιπὸν οἱ Ἀνατολικοὶ καὶ Δυτικοὶ πάνω σ’ αὐτό· κι ἂν τοὺς εἶναι ἀδύνατον ν’ ἀπαντήσουν μ’ ἓνα ναι ἢ μ’ ἓνα ὄχι, τότε ἀπλῶς ἂς τὸ σκεφτοῦν. Μπορεῖ σωστά τώρα νὰ πῇ κάποιος ὅτι αὐτὴ ἡ ἐρώτηση ἔχει ἓναν σωδινισμό μέσα της. Ἐγὼ τότε ἀπλῶς θά τοῦ ἀπαντήσω: Στὶς ἰδέες τὸ ψέμα ἔχει ἐτικέττα, ἡ ἀλήθεια ποτέ. Ἡ διομηχανία ψυχοφαρμάκων εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογη μὲ τὴν ἐλληνικότητα. Τὸ ἄγχος - στρεῖς πάλι τὸ ἴδιο. Ἡ κερδοσκοπία, ἡ τοκογλυφία, ἡ ἀπληστία, ὁ ὑπερβολικὸς ἀτομισμὸς κι ἡ πα-

λιανθρωπιά ἐπίσης ἀντιστρόφως ἀνάλογα μὲ αὐτήν.

Κι ὅταν λέω ἐλληνικότητα, δὲν ἐννοῶ τὸν ἐλλαδικὸ χῶρο. Ὁχι. Ἑλληνικότητα ἀποκαλῶ τὴν ἐλεύθερη, καθαρή καὶ μὴ θεοκρατικὴ σκέψη. Εἶπαμε πιὸ πάνω: Ἡ ἐλπίδα ἐλπίδα, ἡ θρησκεία θρησκεία κι ἡ ἀνθρωπινὴ πραγματικότητα μ' ὄνειρο σμιγμένη πραγματικότητα.

Μποροῦν ποτε ἀκόμα καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔχουνε βγάλει ἓνα ἢ δύο καλὰ πανεπιστήμια, ἀλλὰ ποὺ δὲν ἔχουν ποτὲ καταπιαστῇ μὲ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ γραμματεία καὶ μὲ τὴν λογοτεχνία γενικὰ – γιατί κάθε λογοτεχνικὴ ἔκφραση εἶναι τοῦλάχιστον συνέχεια τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς – νὰ ποῦνε στὸν ἑαυτό τους ὅτι σίγουρα εἶναι ἄνθρωποι μὲ ψυχικὴ υἱεία κι ὄχι ἐπιστημονικὰ ζωάκια; Θὰ ξαφνιάσῃ πολλοὺς αὐτὴ ἡ ἐρώτηση, καὶ μερικοὶ θὰ πηδήξουνε ἴσως ἀπὸ τὴν καρέκλα τους.

Καὶ δίκαια θὰ ρωτήσῃ κάποιος: Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ μᾶς τσαμπουνάει αὐτός; Καὶ γιατί ἡ ἐλληνικὴ γραμματεία κι ἡ λογοτεχνία γενικὰ εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα, γιὰ νὰ εἶσαι ψυχικὰ υἱεὶς ἄνθρωπος; Ἀπαντῶ: Ὅλες οἱ γνώσεις τὶς περισσότερες φορὲς εἶναι, γιὰ νὰ γνωρίζῃς ὅλο καὶ καλύτερα τὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ ἐσένα ἀντικείμενο τῆς ἐπιστήμης σου. Ὁ χημικὸς τὴ χημεία, ὁ πυρηνικὸς τὴν ἐνέργεια, ὁ γιατρὸς τὴν ἱατρικὴ, μὰ σ' ὅλα αὐτὰ τὰ φορτία πρέπει σὰν ἄνθρωπος νὰ μπορῇς τοῦλάχιστον ἰσόβαρα νὰ τὰ ἀντισταθμίσῃς μὲ τὸν ἐσωτερικὸ σου κόσμο. Ἐὰν αὐτὲς οἱ γνώσεις σου, τὰ ἀποκτήματά σου, τὰ «ἔξω» ἄς τὰ ποῦμε, εἶναι πιὸ δυνατὰ ἀπὸ ἐσένα, θὰ σὲ φᾶνε· ἂν εἶναι ἴσα μὲ σέ, θὰ ἰσορροπῇς· κι ἂν εἶσαι πιὸ δυνατὸς ἐσὺ ἀπὸ αὐτά, τότε ὅλα αὐτὰ θὰ εἶναι τὸ παιχνίδι σου, ποὺ θὰ παίξῃς, ὅταν θὰ θέλῃς ἐσὺ καὶ ποὺ θὰ ζητᾷς ὅλο κι ἄλλες ἀκόμα νέες γνώσεις – φιλόσοφος πιά.

Ὅλα τρέχουνε, τὸ φῶς τρέχει, ὅλα ἓνας ἱλιγγος, καὶ ἡ ἐλληνικὴ σκέψη μαζί μ' αὐτά. Τίποτα ἀκίνητο, ἀκόμη καὶ τὰ ὄνειρα ποὺ κουβαλᾷς μαζί σου. Μονάχα ἓνα περιέργο ὑπάρχει: Σ' αὐτὴ τὴ σκέψη, ποὺ ἔχει ξεκινηθεῖ πρὶν χιλιάδες χρόνια, εἶναι μέσα τῆς ἀόριστο, μὰ ἀρκετὰ φανερὸ ὅ,τι νέο ἀνακαλύπτεται – καὶ κανεὶς πολιτισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβιώσῃ χωρὶς αὐτὴν καὶ νὰ λέγεται υἱεὶς καὶ νέος πολιτισμὸς.

Βιβλιογραφία

1. Victor Davis Hanson – John Heath, «Who killed Homer», ἐκδ. Κάκτος.
2. Leon Robin, «La pensée Grecque», ἐκδ. Albin Michel.
3. H.I. Marrou, «Histoire de l' éducation Grecque».
4. Will Durant, «Παγκόσμιος Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ», ἐκδ. Ἀφοὶ Συρόπουλοι.

᾽Αγγελος Καραῦσος

Τὸ ὄπιο ξεθύμανε

«Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς μοῦ δίνει ἀσφάλεια. Ἀντίθετα νομίζω ὅτι ὁ Θεὸς μοῦ δίνει θάρρος νὰ παραδεχθῶ ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ριζικὰ ἀνασφαλῆς καὶ νὰ συνελθῶ νὰ πορευῶμαι μέσα σ' αὐτήν. Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ, πῶς εἶναι ὁ Θεός. Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ σᾶς τὸ πῆ αὐτό, οὔτε ὁ πάπας οὔτε ὁ ἀγιοτολλὰχ Χομεϊνὶ οὔτε ὁ καθεὶς ἀρχιεπίσκοπος στὸν κόσμο. Τὸ μόνο ποὺ μποροῦν νὰ σᾶς ποῦν εἶναι, πῶς διώνει τὸ Θεὸ ὁ καθένας τους. Ἐκεῖ ὑπάρχουν οἱ διαφορές. Κανεῖς ὅμως δὲν δύναται νὰ πῇ ὅτι ὁ δικός μου ὁ Θεὸς εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὸν δικό σου, καὶ ἔτσι νὰ θεωρῶ ὅτι εἶμαι ἐλεύθερος νὰ σὲ σκοτώσω, κάτι ποὺ οἱ ἄνθρωποι τῶν διαφόρων θρησκειῶν πράττουν ὡς τώρα στὸ διάβα τῆς Ἱστορίας. Ἡ ἐμπειρία τοῦ καθενὸς γιὰ τὸ πῶς διώνει τὸ θεῖο εἶναι θέμα διαλόγου, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ πῶς παίζεται τὸ παιχνίδι σήμερα.

» Ὅσον ἀφορᾷ ἐμένα, ὁ ρόλος μου εἶναι νὰ δημιουργήσω ἓναν κόσμο, ὅπου ὁ καθένας νὰ διώνη καὶ νὰ ἐκφράζη αὐτὰ τὰ βιώματά του ἐλευθέρως. Αὐτὸ νομίζω ὅτι εἶναι Χριστιανισμός. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, αὐτὴ ἦτο πιστευτὴ τότε ποὺ γνώριζαν μόνο τοὺς τρεῖς οὐρανούς. Ὅμως στὴ διαστημικὴ ἐποχὴ δὲν εἶναι πιστευτὴ, διότι θὰ γινόταν δορυφόρος τῆς Γῆς. Στὸν ἴδιο παραλογισμό καταλήγει καὶ ἡ παρθενία τῆς Παναγίας, θέση ποὺ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴ γυναῖκα τὸ ρόλο τοῦ συνδημιουργοῦ, πράγμα ἀντιεπιστημονικό. Παρόμοια ὀλισθήματα ἔκανε ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία μὲ τὸ νὰ πιστεῦν ὅτι ἡ Γῆ εἶναι ἐπίπεδη καὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν Γαλιλαῖο στίς ἀρχὲς τοῦ 17οῦ αἰῶνος. Καὶ ἔπρεπε νὰ περάσουν 400 χρόνια, γιὰ νὰ παραδεχθῇ τὸ σφάλμα τῆς τὸ 1991. Ἡ Βίβλος ποὺ βλέπουμε καθημερινὰ στὴν τηλεόραση θεωρεῖ τὴν γυναῖκα ὡς κατώτερο ὄν. Ἀλλὰ σήμερα καμμιά γυναῖκα δὲν τὸ πιστεύει. Ἔτσι δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ γίνῃ ἱέρεια. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὡς ἀναρκοτικό, ποὺ σὲ κρατᾷ εὐτυχισμένο καὶ σοὺ ἐπιτρέπει νὰ μὴν σκοτίζεσαι γιὰ τὰ προβλήματα. Ἀλλὰ αὐτὸ σήμερα καταρρεῖ. Κάθε Κυριακὴ προσβάλλουμε τοὺς πιστοὺς, λέγοντάς τους ὅτι γεννήθηκαν ἁματωτοί, ὅτι δὲν ἔχουν ὑγεία καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἱκανοὶ ἢ ἄξιοι νὰ συλλέγουν τὰ ψίχουλα κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ Κυρίου. Δὲν μπορεῖς νὰ δώσης ζωὴ μὲ τὸ νὰ λὲς συνεχῶς ὅτι εἶσαι χαμένος, ἄρρωστος, σατανικὸς καὶ στερημένος. Καὶ τὸ χειρότερο νὰ ἐξάπτης τίς ἐθνικὲς ἐκκαθαρίσεις...».

Αὐτὰ δὲν τὰ λέγει κάποιος ἀντίχριστος, ἀλλὰ ὁ Ἀμερικανὸς ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος τοῦ Newark σεβασμιώτατος κ. John Shelby Spong. Οἱ θέσεις του ἐλάχιστα διαφέρουν ἀπὸ αὐτὲς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων (Πυθαγόρας, Πλάτωνας, Πλωτίνου κ.λπ.) περὶ τοῦ θείου. Ἐλπιδοφόρο ὅτι ὁ ἐπίσκοπος John Shelby Spong ἔχει ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ πηγὴ τῶν ἀνωμαλιῶν σήμερα εἶναι οἱ τρεῖς ἐδραιογενεῖς κοσμικὲς θρησκείες, ποὺ ἔχουν σὰν βάση τὴν σκοταδιστικὴ Βίβλο. Ἐπιστροφὴ λοιπὸν στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ σκέψη.

Υ.Γ. Οἱ σκοταδιστὲς δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ὁμιλήσῃ στὴν Αὐστραλία.

Κ. Χ. Κωνσταντινίδης

Ἵποστράτηγος ἐ.ά.

Η ΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΤΟ ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ «ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΟΥ ΣΠΡΕΝΓΚ»

Πλήρ-ωση ἀντὶ ἐνέργειας στὸ Σύμπαν

Φαντασθῆτε γιὰ λίγο ἓνα αὐγὸ στὴν ἄκρη ἑνὸς τραπεζιοῦ, ὅπου ἰσορροπεῖ. Ἄν ἐπιτρέψουμε στὸ αὐγὸ νὰ πέσῃ ἐλεύθερα πρὸς τὸ δάπεδο, δεδαίως θὰ θρυμματισθῇ. Ἡ ἀταξία πού ἐπικρατεῖ τώρα στὸ δωμάτιο ἔχει αὐξηθῇ σὲ σχέση μὲ πρὶν. Μαζί της ἔχει αὐξηθῇ καὶ μία θερμοδυναμικὴ μεταβλητὴ, ἡ ὁποία ὀνομάζεται ἐντροπία καὶ εἶναι αὕτῃ, πού ὑποδηλώνει τὸ μέγεθος τῆς ἀταξίας πού ἐπικρατεῖ σ' ἓνα ὁποιοδήποτε σύστημα καὶ τὸ περιβάλλον του σὲ κάποια χρονικὴ στιγμή. Ἄς λάβουμε δὲ ὑπ' ὄψιν στὸ σημεῖο αὐτὸ πὼς ὑπάρχουν ἀπείρως περισσότεροι τρόποι νὰ ἀποκτήσουμε ἓνα θρυμματισμένο αὐγὸ, παρὰ νὰ δημιουργήσουμε ἓνα τέλειο αὐγὸ.

Ἐδῶ τίθεται τώρα τὸ καυτὸ ἐρώτημα. Ἐχουμε ἄραγε ποτὲ ἀναλογισθῇ πόσος χρόνος, πόσο ἔργο καὶ πρὸ πάντων τί πακτωλὸς πληροφορίας ἀπαιτοῦνται, γιὰ νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐπαναφέρουμε τὸ σπασμένο μας αὐγὸ στὴν προτεραία του κατάστασι; Δὲν εἶμαι οὔτε κἄν σὲ θέσι νὰ τὸ φανταστώ! Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοια ἡ ἐντροπία τοῦ διαλυμένου αὐγοῦ καὶ τοῦ περιβάλλοντός του εἶναι ὅλη ἐκείνη ἡ πληροφορία πού μᾶς εἶναι ἀδιανόητο νὰ συλλέξουμε καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐπεξεργασθοῦμε, νὰ ὀργανώσουμε καὶ νὰ συγκρατήσουμε στὴ μνήμη μας, ἔτσι ὥστε νὰ κατορθώσουμε νὰ ἐφαρμόσουμε τὴν ὁποια λύση στὸ πρόβλημά μας. Ἐπιπροσθέτως, ἐνῶ συχνότατα παρατηροῦμε ἓνα ἄθικτο αὐγὸ νὰ πέφτῃ καὶ νὰ διαλύεται, οὐδέποτε παρατηρεῖται ἡ «αὐθόρμητη» ἐπανασύνθεσι καὶ ἀνύψωσί του στὸ χεῖλος τοῦ τραπεζιοῦ, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε. Ἐδῶ ἴσως διακρίνουμε ἀμυδρῶς καὶ τὸ ὅτι χρόνος εἶναι ὅ,τι διατηρεῖ τὰ γεγονότα σὲ μίαν ἀλληλουχία καὶ συγκρατεῖ τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ νὰ συμβοῦν ὅλα μαζί.

Ἀντιλαμβανόμεθα λοιπὸν πὼς ἡ διαδικασίᾳ εἶναι ἀμετάκλητη. Ἡ φύσι δείχνει νὰ ἔχῃ τὴν τάσι νὰ ὀδεύῃ πρὸς ὅλο καὶ περισσότερη ἀταξία. Ἡ ἐντροπία της δείχνει διαρκῶς νὰ αὐξάνεται. Καὶ δυστυχῶς ἔχει ἀρχίσει καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ δάξῃ τὸ χεῖρι του σ' αὐτὸ τὰ τελευταῖα 250 χρόνια ὅλο καὶ περισσότερο...

Κι ὅμως. Ἐκεῖνο πού σὲ γενικὲς γραμμὲς ἐξακολουθεῖ νὰ παρατηρῆται στὸν κάλλιστο – ἂν καὶ πληγωμένο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο – κόσμο μας εἶναι μία σχεδὸν καθολικὴ τάξι, ἡ ὁποία συνεχῶς καὶ ἀόκνως ἀναδημιουργεῖται, πάντοτε εὐρισκομένη κάτω ἀπὸ μίαν ἀέναον ῥοή πληροφορίας. Ταυτοχρόνως ὅμως, ὅπου δὲν ἔχει προλάβει νὰ ἐμφανισθῇ ἡ διαρκῶς μεταβαλλομένη πληροφορία λόγῳ ἀδρανεί-

ας, ἐκεῖ καὶ μόνον ἐκεῖ παρατηρεῖται χάος. Τὸ παράδοξο εἶναι πὼς κι ἐδῶ ἄρχει – εὐτυχῶς αὐτὴ τὴ φορὰ – νὰ βάζῃ τὸ χέρι του ὁ ἄνθρωπος, προσπαθώντας νὰ ἐφαρμόσῃ – ἂν καὶ ὄχι στὸ βαθμὸ πού θὰ ἔπρεπε ἀκόμη – διάφορες ὑποστηρικτικὲς πρὸς τὸ περιβάλλον λύσεις. Πὼς ἐξηγοῦνται ὁμως ὅλα αὐτά;

Ἡ ἀπάντησις βρίσκεται στὸ ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἐντροπία, ἀλλὰ ἡ πληροφορία πού διαρκῶς αὐξάνεται. Συνεπῶς μαζί της αὐξάνεται καὶ ἡ πολυπλοκότητα. Σήμε-ρα ἡ πληροφορία χάρηι στοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστὲς καὶ τὰ διάφορα δί-κτυα, μὲ σπουδαιότερο ἐξ αὐτῶν πιθανῶς τὸ Διαδίκτυο, συλλέγεται, ἐπεξεργά-ζεται, μεταδίδεται καὶ ἀποθηκεύεται ὁλοένα καὶ ταχύτερα, οἰκονομικώτερα καὶ ἀποδοτικώτερα. Βεβαίως κάποτε θὰ ἀγγίξουμε κάποια ὅρια πού, ἐπειδὴ θὰ μᾶς τὰ ἐπιβάλῃ ἡ κβαντομηχανικὴ, θὰ εἶναι ἀνυπέρβλητα. Ἴσως μέχρι τότε ὁμως νὰ ἔχουν γίνῃ ἄλματα στὴν Τεχνητὴ Νοημοσύνη ἢ κάπου ἄλλου.

Ὁ Πλούταρχος, ἡ πολυπλοκότητα καὶ τὸ χάος

Ὁ Πλούταρχος, αὐτὸς ὁ ἠθικὸς στοχαστὴς καὶ ἐκλαϊκευτὴς τῆς Ἑλληνικῆς Σοφίας, περιγράφει στὸ ἔργο τοῦ «Περὶ Ἱσίδου καὶ Ὀσίριδος» (371 Α - 378 C) τὴν πολυπλοκότητα κατὰ τὸν πλέον ἔξοχο τρόπο. Μᾶς περιγράφει τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ ζωὴ στὰ πρόθυρα τοῦ χάους, ποτὲ ὁμως μέσα σ' αὐτό: *«μεμιγμένη γὰρ ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις καὶ σύστασις ἐξ ἐναντίων, οὐ μὴν ἰσοσθενῶν, δυνάμε-ων, ἀλλὰ τῆς βελτίονος τὸ κράτος ἐστίν»*.

Ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μᾶς δηλώνει κι αὐτὴ μὲ τὴ σει-ρά της πὼς ὁ ἄνθρωπος, ἐνῶ ξεκίνησε ἀπὸ ἀπλές, σταθερές συνθῆκες, κατώρ-θωσε μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου νὰ ὀδηγηθῇ σὲ ὅλο καὶ πιὸ πολυπλοκές καὶ δυ-ναμικὲς ἐκφάνσεις τῆς ὑπαρξὸς του. Ξεκινώντας ἀπὸ κοινωνίες μικρῶν ομάδων, πέρασε σταδιακὰ στὶς ὑποανάπτυκτες φυλές, τὶς πόλεις, τὰ ὀργανωμένα κράτη καὶ τὰ τελευταῖα ἔτη σὲ διαφορὸν συνασπισμοὺς κρατῶν καὶ πολυεθνικῶν ὀργα-νισμῶν. Στὴν ἀρχὴ ἦταν ὅλοι κυνηγοί, ἱκανοὶ νὰ κάνουν ὅ,τι ἔκαναν κι ὅλοι οἱ ἄλλοι μέσα στὴν ομάδα. Κατόπιν ἄρχισαν νὰ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους μὲ τὸν Λόγον, νὰ ἀποκοτῶν εἰδικότητες. Τώρα ἔχουμε νέα ἐπίπεδα κοινωνικῆς ὀργα-νώσεως, ἕναν ὑψηλότερο δείκτη πολυπλοκότητος.

Στὴν ἄκρη τοῦ χάους, ἐκεῖ πού ἡ ὑπαρξὴ καὶ ἡ ζωὴ ὀνομάζονται πολυπλο-κότητα, ἡ πληροφορία θέτει τὸ πόδι της ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ἐκεῖ ἀκριβῶς ἀναλαμβάνει τὰ ἡνία ἀπὸ τὴν ἐνέργεια. Σκοπὸς της, ὅπως καὶ ἡ ἴδια ἡ λέξις μᾶς ὑποδηλώνει, εἶναι νὰ φέρῃ τὴν πλήρ-ωση, καὶ αὐτὸ συμ-βαίνει μέσα σὲ ἕνα κόσμο, ὅπου παντοῦ καὶ πάντοτε φαίνεται νὰ κυριαρχῇ τὸ ἀδέδαιον ἢ τὸ ἀκόμη πιὸ βασανιστικό, ἡ ἀμφιβολία.

Πολλοὶ ἰσχυρίζονται πὼς ἡ πληροφορία εἶναι ὑποκειμενικὴ· διαφορετικοὶ ἄνθρωποι, λέγουν, γνωρίζουν διαφορετικὰ πράγματα, καὶ μία πληροφορία γιὰ κάποιον δὲν ἀποτελεῖ ἀπαραίτητα πληροφορία καὶ γιὰ κάποιον ἄλλο. Μήπως ὁμως ἔτσι ἡ ἐντροπία, πού ἐκφράζει τὴν ἄγνοιά μας, καθίσταται ἐπίσης ὑποκει-μενικὴ; Αὐτὸ δυσκολεύομαι νὰ τὸ ἀποδεχθῶ πρὸς τὸ παρόν. Τὸ «πάντων χρη-μάτων μέτρον ἄνθρωπος» τοῦ Πρωταγόρα φοβοῦμαι πὼς δὲν ἰσχύει (ἀκόμη) γιὰ τὴν πληροφορία. Ἡ ἐξήγησις καθίσταται ἀπλῇ, ἂν ἀναλογισθοῦμε πὼς αὐτὸ πού φέρει τὴν πλήρ-ωση δὲν ῥέει κατ' ἀποκλειστικότητα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ἀκό-μη καὶ μυρμηγκία ἢ μέλισσες ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους! Ἐπικοινωνοῦν δὲ ἀντ-αλλάσσοντας χημικὲς οὐσίες καὶ ἀλληλεπι-δρώντας μεταξύ τους! Παρατηρήστε πόσο ὀργανωμένα ζοῦν.

Δὲν θὰ ἀποτελέσῃ ὑπερβολή – ἀντιθέτως μάλιστα –, ἂν ἰσχυρισθοῦμε πὼς στὸ

φῶς, ὡς κβαντική ὄντοτητα κυματοσωματίου, ὀφείλουμε – κυρίως – τὴν ὑπαρξὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ ζωὴ ὁλοκλήρου τῆς γλωρίδος καὶ τῆς πανίδος τῆς γῆς. Ἀποτελεῖ δέ, ὅπως θὰ ἀντιληφθοῦμε ἀργότερα, ἀριστο συστατικὸ πληροφορίας, πὺν διαχέεται στὸ χῶρο καὶ τὸ χρόνο.

Πληροφορία λοιπὸν κατὰ τὴν ταπεινὴ μου ἄποψη εἶναι τὸ ἐξῆς: “Ὅ,τι δημιουργεῖ μετάλλαξη (ὑπὸ τὴν εὐρεῖα ἔννοια τοῦ ὅρου).” Ὅ,τι δημιουργεῖ μετατροπὴ, μεταβολή, μετασχηματισμὸ, μεταρρύθμιση, μεταστροφή, μεταλλαγή ἢ καὶ μεταποίηση.

Ἡ πληροφορία ἐκείνη, πὺν ἀναιρεῖ κάθε (μετα)τροπὴ τοῦ ἐνὸς – παντός, εἶναι πολὺτροπος, πολυπλάνητος. Εἶναι πληροφορία γνώσεως, δράσεως, τάξεως καὶ οὐχὶ ἀγνοίας, ἀδρανείας καὶ ἀταξίας - χάους. Εἶναι πληροφορία μνήμης, ἐλπίδος, ποιήσεως, δημιουργίας καὶ οὐχὶ λήθης, ἀπελπισίας, θανάτου καὶ καταστροφῆς. Εἶναι *ἀναιρεντροπία*, πολυτροπία.

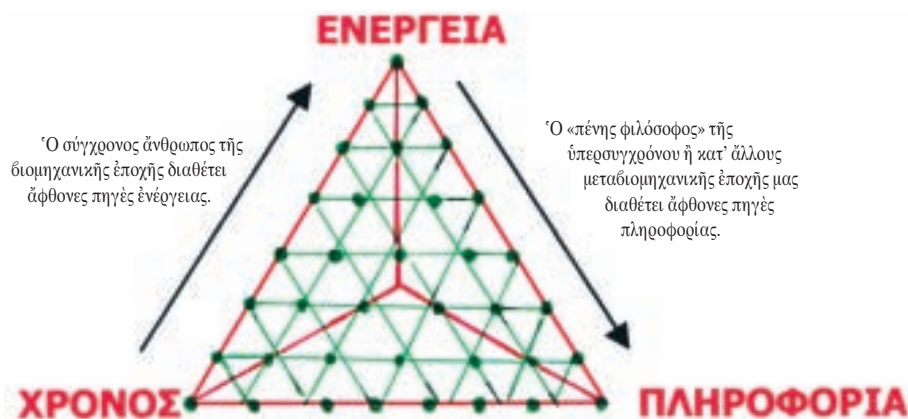
Ἡ πληροφορία δὲ ἐκείνη, πὺν ὀδηγεῖ – μὲ τὴ συμβολὴ τῆς – στὴ (μετα)τροπὴ τοῦ ἐνὸς - παντός, εἶναι ἀπλανής, στάσιμη, μὴ ἐξελίξιμη. Εἶναι *ἐντροπία*.

Τὸ Τρίγωνο τῶν Πυθαγορείων καὶ τὸ Τρίγωνο τοῦ Spreng

Ὁ ἐπιθυμοῦσα νὰ θέσω ἐν κατακλείδι ἓνα σύνθετο ἐρώτημα: Ποιὰ εἶναι ἡ σχέση τὴν ὁποία ἔχει ὁ χρόνος μὲ τὴν πληροφορία, ἀλλὰ καὶ ποιὰ ἡ σχέση τῆς ἐνέργειας μὲ τὸ χρόνο καὶ τὴν πληροφορία; Ποῦ μᾶς ὀδηγοῦν αὐτὲς οἱ σχέσεις ἐπὶ τέλους; Ἡ ἀπάντηση, θεωροῦμε – χωρὶς νὰ δογματίζουμε –, εἶναι: πρωταρχικῶς στὴ σοφία καὶ κατόπιν στὸ στολίδι τοῦ σύμπαντος, τὸν κόσμο.

Ὁ Πλούταρχος θέτει τὰ πάντα ὑπ’ ὄψιν μας, χρησιμοποιώντας ἓναν συμβολισμὸ κάπου στὸ ἔργο του «Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος». Ἀς τὸν ἐξετάσουμε πρὸ ἐπισταμένως λοιπὸν λαμβάνοντας ταυτόχρονα ὑπ’ ὄψιν μας τὸ τοῦ Ἡρακλείτου, πὺς «ὁ ἄναξ, οὗ τὸ μαντεῖόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς, οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει». Γράφει ὁ Πλούταρχος:

«Οἱ Πυθαγόρειοι πάλι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα στόλισαν μὲ ὀνόματα θεῶν. Τὸ ἰσόπλευρο τρίγωνο ὠνόμαζαν Ἀθηνᾶ, ἡ ὁποία γεννήθηκε ἀπὸ τὴν κορυφὴ καὶ ἦταν τριτογεννημένη (Τριτογένεια) ἐπειδὴ διαιρεῖται σὲ τρεῖς καθέτους πὺν



Τὸ Τρίγωνο τοῦ Spreng. (Βλέπε στὸ κείμενο τῆς ἐπόμενης σελίδας.)

ξεκινούν από τις τρεις γωνίες*. Τὸν ἀριθμὸ ἓνα ὠνόμασαν Ἀπόλλωνα, ἐπειδὴ ἀποφάσκει τὸ πλῆθος καὶ λόγῳ τῆς ἀπλότητος τῆς μονάδας. Τὴ δυνάδα ὠνόμασαν ἔριδα καὶ θράσος καὶ δικαιοσύνη τὴν τριάδα, διότι ἀνάμεσα στὸ “ἀδικῶ” καὶ τὸ “ἀδικοῦμαι”, πὺν τὸ δεῦτερο εἶναι ἔλλειψη καὶ τὸ πρῶτο ὑπερβολή, ὑπάρχει ἡ δικαιοσύνη, πὺν βασιζέται στὴν ἰσότητα».

Γιὰ τὴν πληροφορία προκύπτει ἡ μορφή, ἡ ὁποία παριστάνεται **στὸ τρίγωνο τῆς προηγούμενης σελίδας**. Τὸ ἰσόπλευρο τρίγωνο λέγεται τρίγωνο τοῦ Spreng. Ὁ Daniel Spreng εἶναι Ἑλβετὸς φυσικὸς καὶ ἐργάσθηκε στὶς Η.Π.Α. στὸ Institute for Energy Analysis τοῦ Tennessee. Ἔχει ἀσχοληθῇ μὲ τὸ χρό-νο, τὴν πληροφορία καὶ τὴ διατήρηση τῆς ἐνεργείας στὴν ἐργασία του «On Time, Information, and Energy Conservation». Ἡ πηγὴ μου βρίσκεται στὴν σελίδα 120 τοῦ βιβλίου τῶν Harvey S. Leff καὶ Andrew FF Rex «Maxwell's Demon - Entropy, Information, Computing», ἐκδ. Adam Hilger.

Σήμερα οἱ ἐκθετικῶς αὐξανόμενοι πληθυσμοὶ τῶν κοινωνιῶν – καὶ οἱ συνεχῶς διογκούμενες ἀνάγκες τους – χαρακτηρίζονται ἀπὸ αὐξησὶ τῆς πολυπλοκότη-τός τους. Ἡ ποσότητα τῆς πληροφορίας, πὺν ῥέει γύρω μας, διαρκῶς θὰ αὐξά-νεται. **Ἐκεῖνο πὺν ὀφείλει νὰ μᾶς ἀπασχολῇ εἶναι ἡ ποιότητά της**. Θὰ δυνηθῇ ἄραγε ὁ ὁλοένα καὶ περισσότερο ἐκφυλιζόμενος διυποκειμενικὸς Λόγος νὰ ὑπο-καταστήσῃ ἐπάξια τὸν ὑπὸ ῥαγδαία ἀπόσυρση ἀντικειμενικὸ; Μήπως ἤδη διο-λισθαίνουμε σὲ ἓναν ἄκρατο ὑποκειμενισμό μὲ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ὀλέθριες συνέ-πειες, πὺν ἀσφαλῶς θὰ ἐπιφέρει στὸν Πολιτισμὸ; Γιὰ πόσο ἄραγε χρονικὸ διά-στημα ἀκόμη θὰ μποροῦμε νὰ ἰσχυριζώμαστε ὅτι συμμετέχουμε σὲ μιὰ διαλε-κτικὴ οὐσίας μὲ τὸ σύστημα;

Βιβλιογραφία

- «Δαυλός», τεῦχος Ἰανουαρίου 1999, ἄρθρο «Τὸ κενὸν καὶ πλῆρες Σύμπαν. Τὸ ξερόνιον τῆς πλη-ροφωρίας» ὑπὸ Π. Ἀναλυτῇ, σελ. 12861-67. Μόνιμη στήλη «Οἱ γεννήτορες τοῦ παγκοσμίου πολιτι-σμοῦ: Ἰππίας ὁ Ἡλείος» ὑπὸ Σαράντου Πανός, σελ. 12853-54.
- «Δαυλός», τεῦχος Ἀπριλίου 1999, ἄρθρο «Πληροφορία: Μία παράξενη ἔννοια μὲ πολλὰ πρό-σωπα στὶς ἐπιστῆμες» ὑπὸ Π. Ἀναλυτῇ, σελ. 13103-107. Μόνιμη στήλη «Οἱ γεννήτορες τοῦ παγκο-σμίου πολιτισμοῦ: Σωκράτης» ὑπὸ Σαράντου Πανός, σελ. 13111-12.
- «Δαυλός», τεῦχος Μαρτίου 2001, ἄρθρο «Τὸ Κοσμικὸ μὶορφωμα Σάρμα. Ἡ Ἀνεπισσόμενη Ἐλιξ, τὸ Ἀντί-Big Bang» ὑπὸ Κ. Καρμιράντζου, σελ. 14803-809. Μόνιμη στήλη «Οἱ γεννήτορες τοῦ πα-γκοσμίου πολιτισμοῦ: Ὀρφεύς» ὑπὸ Σαράντου Πανός, σελ. 14829-30.
- Τσατσόμοιρος Η.Α., «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», ἐκδ. «Δαυλός», Ἀθήνα (1991).
- Kirk G.S., Raven J.E. and Schofield M., «The Presocratic Philosophers», 2nd Ed., Cambridge University Press, Cambridge (1983).
- Πλούταρχος, «Ἡθικά» (10ος τόμος), «Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος», «Περὶ τοῦ εἰ τοῦ ἐν Δελφοῖς», σειρὰ «Οἱ Ἑλληνες», ἐκδ. «Κάκτος», (1995).
- Leff H. S. and Rex A. F., «Maxwell's Demon – Entropy, Information, Computing», ἐκδ. Adam Hilger, Bristol (1990).
- Haralambos M. and Holborn H., «Sociology - Themes and Perspectives», 5th Ed., ἐκδ. Collins, London (2000).
- Aronson E., Wilson T.D. and Akert R.M., «Social Psychology», 3rd Ed., ἐκδ. Longman, New York (1999).
- Zimbardo P., Mc Dermott M., Jansz J. and Metaal N., «Psychology - A European Text», ἐκδ. Harpercollins, London (1995).
- Baddeley A., «Human Memory – Theory and Practice», Rev. Ed., ἐκδ. Psychology Press, Hove (1997).

Νικόλαος Μακρῆς

Ἀναλυτῆς Συστημάτων Πληροφορικῆς

νγ. Στησίχορος

Εἶναι ὄντως θαυμάσια ἡ ἱκανότητα αὐτῇ τῶν Ἑλλήνων νὰ δίδουν δεύτερα ὀνόματα στοὺς ἀνθρώπους, προσδιοριστικὰ τοῦ ἥθους καὶ τοῦ ἔργου τους, τὰ ὁποῖα ἐπισκιάζουν τὰ πρῶτα, πὺν συμβατικὰ δίδονται ἀπὸ τοὺς γονεῖς κατὰ τὴ γέννηση· ἔτσι ὁ Ἀριστοκλῆς γιὰ παράδειγμα μετωνομάσθηκε σὲ Πλάτωνα ἔνεκα τῆς εὐρύτητος τοῦ στέρνου, τοῦ μετώπου ἀλλὰ καὶ τῆς σκέψεώς του· ὁ Τύρταμος σὲ Θεόφραστο διὰ τὸ θεσπέσιο τῆς φράσεώς του καὶ ὁ Τισίας σὲ Στησίχορο, διότι αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγε στὴν λυρική ποίηση τὴν ἐπῳδὸν ἣτοι τὸ στερεοτύπως ἐπαναλαμβανόμενο κατὰ διαλείμματα μέλος (= ρεφραίν), τὸ ὁποῖο ἔψαλλε ὁ χορὸς ἐν στάσει (ἔστησε τὸν χορὸ ἀκίνητο).

Ὁ Στησίχορος, Ἐπιζεφύριος Λοκρὸς τὸ γένος, γεννήθηκε στὴν Ἱμέρα τῆς Μ. Ἑλλάδος, ἀπέθανε ὅμως στὴν Κατάνη, ὅπου ζοῦσε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του αὐτοεξόριστος ἐξ αἰτίας κάποιας διένεξής του μὲ τὸν τύραννο Φάλαρι· καὶ οἱ μὲν Καταναῖοι ἔστησαν πρὸς τιμὴν του μεγαλοπρεπὲς ἄγαλμά του στὴν εἴσοδο τῆς πόλεώς τους, τὸ ὁποῖο ἐθαύμασε ὁ Κικέρων, οἱ δὲ Ἱμεραῖοι ἔκοψαν νομίσματα, ὅπου ἐμφανίζοταν ὁ μελωδός, κρατώντας χειρόγραφο διπλωμένο στρογγυλά.

Ὁ Τισίας κατέχει ἐξαιρετική θέση μεταξὺ τῶν χορικῶν ποιητῶν, τῶν ὁποίων θεωρεῖται πατὴρ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Τερπάνδρου καὶ τοῦ Ἀλκμᾶνος. Οἱ κλασσικοὶ Ἕλληνες θαύμαζαν ἰδιαίτερος τις πρωτοτυπίες του καὶ τὸν θεωροῦσαν ὑπεύθυνο γιὰ τὴν ἀνύψωση τῆς λυρικῆς ποίησης στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἔπους. Τὰ ποιήματά του, πὺν ἦσαν πολὺστιχα, διεκρίνοντο σὲ διθυράμβους (= ὕμνοι πρὸς τὸν Διόνυσον), σὲ παιᾶνες (= ὕμνοι πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα), σὲ ἱαλέμους (= θρηνοὶ γιὰ ἀσθένειες ἢ ἀτυχήματα), σὲ παρθένια, συμποτικά καὶ δονκολικά ἄσματα· τραγουδιοῦνταν δὲ μανιωδῶς ἀπ' τὸν κόσμον κατὰ τὸν θερισμὸ καὶ τὸν τρύγο ἢ σὲ γάμους, γενέθλια καὶ λοιπὲς οἰκογενειακὲς ἢ τοπικὲς γιορτές, διότι ὕμνοῦσαν πέραν τῶν ἐπωνύμων καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἥρωες ὅπως καὶ τὸν λαϊκὸ τρόπο ζωῆς καὶ σκέψης.

Ὁ Στησίχορος ἔσμιγε διάφορους ῥυθμοὺς καὶ μέτρα καὶ δημιουργοῦσε νέα, πὺν τὰ τραγουδοῦσε καὶ τὰ χόρευε ὁ χορὸς. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦσε ἡ ἐπῳδός, πὺν καθὼς εἴπαμε, τραγουδιόταν ἐν στάσει. Στροφή, ἀντιστροφή καὶ ἐπῳδός εἶναι τὰ τρία μέρη τῶν τραγουδιῶν τοῦ Στησιχόρου, τὰ ὁποῖα συνωδεύονταν ἀπ' τοὺς ἥχους τῆς κιθάρας. Ὁ ποιητὴς δὲν ἔσμιγε μόνο τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰ μέτρα ἀλλὰ καὶ τὶς διαλέκτους. Χρησιμοποιοῦσε αἰολικά στοιχεῖα, ἐπεὶδὴ ἡ λυρική ποίηση φύτρωσε καὶ ἀναπτύχθηκε στὴν Λέσβον· τὴν ἐπική, ἐπεὶδὴ «ἀπὸ τοῦ ὁμηρικοῦ νάματος μυριάς ὅσας παρατροπὰς εἰς αὐτὸν ἀπωχέτευσεν» τὴ δωρική τέλος, διότι οἱ προστάτες τῆς ποιήσεως ἦσαν κατὰ κανόνα Δωριεῖς.

Ὁ μελωδὸς ἄσκησε ἐξαιρετικὴ ἐπίδραση τόσο στὶς εἰκαστικὰς τέχνας ὅσο καὶ στὴν τραγωδίαν καὶ τὴν κωμωδίαν. Ὁ Μεγακλείδης μᾶς δεδαιώνει (Ἀθή-

ναιος 12, 512) ότι η καθιερωμένη εικόνα του Ἡρακλῆ με τὴν λεοντῇ καὶ τὸ ρόπαλο ἀποτελεῖ ἔμπνευση τοῦ Στησιχόρου, ἐνῶ ὁ Κοϊντιλιανὸς ἐξαίρει τὴν ἀξιοπρέπεια τῶν ἡρώων τοῦ μελωδοῦ, κάτι ποὺ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τοὺς τραγικούς ποιητές, οἱ ὁποῖοι πέραν τῶν ἄλλων παρέλαβαν καὶ τὰ χορικο-λυρικά στρώματα, τὰ ὁποῖα θρίσκονται μεταξὺ ἔπους καὶ λυρισμοῦ. Στὰ χορικο-λυρικά αὐτὰ ἄσματά του ὁ ποιητὴς δὲν κάνει εὐθύγραμμα διήγηση τῆς ἱστορίας ποὺ πραγματεύεται, ἀλλὰ μιὰ πλαισιωτικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν τῶν στοιχείων ποὺ κρίνει ὡς οὐσιαστικά κι ἀξιόλογα, τὰ ὁποῖα προβάλλει ὡς ὠλοκληρωμένες εἰκόνες μπροστὰ στὴν ψυχὴ.

Τὰ «³ Αθλα ἐπὶ Πελία» δὲν εἶναι ἐξακριβωμένο ἂν ἀνήκουν στὸν μελωδὸ ἢ στὸν Ἰβνκο· τὸ σατυρικὸ δρᾶμα ὅμως τοῦ Αἰσχύλου «Πρωτεύς» βασίζεται ἀναμφιδόλως σὲ ποίημα τοῦ Στησιχόρου. Ἡ «⁴ Ὁρέστεια», ἡ «Γηρουνήις», ἡ «⁵ Ἰλίου Πέρσις», ἡ «Σκύλλα», ὁ «Κύνκος», οἱ «Νόστοι», ἡ «⁶ Εριφύλα», ἡ «⁷ Ελένη», ἡ «Εὐρώπεια», ὁ «Συοθήρας» καὶ ὁ «Κέρβερος» ἀποτελοῦν ἐξάπαντος ἔργα τοῦ ποιητῆ, ποὺ βασίζονται στὴν Μυθολογία καὶ τὶς τοπικὲς παραδόσεις. Πέραν αὐτῶν ὅμως ὁ ποιητὴς χρησιμοποίησε καὶ διέσωσε πλείστους τοπικοὺς μύθους, ἀναφερόμενους σὲ μικροὺς ἥρωες, τῶν ὁποίων τὰ κατορθώματα ἢ παθήματα συγκινοῦν ἐξ ἴσου τὸν κόσμο. Οἱ ἀνθρώπινες αὐτὲς ἱστορίες ἐρωτικοῦ κατὰ τὸ πολὺ περιεχομένου ἦσαν ἐμπλεεῖς παθῶν καὶ αἰσθημάτων, γι' αὐτὸ καὶ ἐπέζησαν μέχρι καὶ σήμερα. Ὁ μῦθος τοῦ Δάφνιδος, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἑρμοῦ, θὰ περάσῃ στὸν Θεόκριτο καὶ τὸ Βιργίλιο καὶ τέλος διὰ τοῦ Λόγγου θὰ φθάσῃ σ' ἐμᾶς ὡς «Δάφνις καὶ Χλόη». Ἐξ ἴσου ἐνδιαφέρουσα εἶναι καὶ ἡ ἱστορία τῆς ωραίας Καλύκης ποὺ αὐτοκτόνησε, ἐπειδὴ τὴν λησιμόνησε ὁ ἐραστικὴς της, ὅπως καὶ τῆς Ῥαδίνης ποὺ ἐπέμενε ν' ἀγαπᾷ τὸν ἐξάδελφό της, μνηστευμένη οὕσα μὲ τὸν τύραννο τῆς Κορίνθου.

Ὁ Στησιχόρος, χωρὶς ν' ἀπιστῇ στὴν Μυθολογία, μεταβάλλει τοὺς μύθους, ἐμπλουτίζοντάς τους μὲ νέα στοιχεῖα. Δὲν μυθοπλάθει ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· ἡ πρωτοτυπία του ἔγκειται στὴν τόλμη, διὰ τῆς ὁποίας ἐξέταξε τοὺς μύθους μεταβάλλοντάς τὶς λεπτομέρειες, κάτι τὸ ὁποῖο υἱοθέτησαν ὁ Πίνδαρος κι ὁ Εὐριπίδης. Ἀπὸ τὰ εἴκοσι ἑξὶ διβλία του, ποὺ κυκλοφοροῦσαν κατὰ τοὺς Πτολεμαϊκούς χρόνους, διδάχθηκαν οἱ πάντες, ποὺ ἐπαινοῦντες καθόλα τὸν ποιητὴ, παραπονοῦνται ὅτι ὑπῆρξε ἀπολύτως διεξοδικός!

Περὶ σσότερο γνωστὸς ἔγινε ὁ ποιητὴς διὰ τῆς γνωστῆς «παλινωδίας» – ἓνα σῆμα λόγου ποὺ χρησιμοποιοῦν κατὰ κόρον ῥήτορες, πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι. Πρῶτος ὁ Πλάτων καὶ κατόπιν ὁ Γοργίας στὸ «Φαῖδρο» καὶ στὸ «⁸ Ελένης ἐγκώμιον» ἀντίστοιχα μᾶς δίδαξαν τὴ σημασία τῆς παλινωδίας, ποὺ ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ φῶς στοὺς τυφλοὺς, ὅπως ἔγινε μὲ τὸν ποιητὴ.

Κατὰ τὸν πέμπτο αἰῶνα ὁ Στησιχόρος ἦταν πασίγνωστος στοὺς Ἀθηναίους, τόσο ποὺ ὁ Σιμωνίδης τὸν τοποθετοῦσε δίπλα στὸν Ὅμηρο: «Οὕτω γὰρ Ὅμηρος ἢ δὲ Στησιχόρος ἄεισε λαοῖς»!

Σαράντος Πάν

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ «ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ»

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ καὶ ὁ προφῆτης Ἡλίας
πρῶτοι διδάξαντες τὶς σφαγὲς ἀλλοπίστων

Ἡ βαρβαρότητα καὶ ὁ σκοταδισμός, ἀντὶ νὰ ἐκλείψουν στὴν ἐποχὴ μας, ἀπειλοῦν μὲ ἀφανισμό τὸν κόσμο. Ἡ μισαλλοδοξία καὶ ἡ πνευματικὴ τύφλωση ποὺ φέρει – δὲν ἀποτελεῖ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου –, αἰῶνες, χιλιετίες ὀλάκερες πρὸ τῆς ἐμφάνισης τῶν διδολικῶν θρησκειῶν ἦταν κάτι τὸ ἀδιανόητο στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες. Ὁ Ἐμμ. Ροῦδης σημειώνει: «Ὁ φανατισμός ἀνεφάνη εἰς τὸν κόσμον μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ μόνους τοὺς χριστιανοὺς κατεδίωξαν οἱ Ρωμαῖοι, διότι δὲν ἀπετέλουν ἔθνος ἔχον ἰδίαν θρησκείαν, ἀλλ’ αἵρεσιν καταφρονοῦσαν πάντα τὰ ἄλλα θρησκευόμενα καὶ δημοσία πολλάκις ὑβρίζουσιν τὴν λατρείαν καὶ κρημνίζουσιν τὰ εἰδῶλα τῶν πολιούχων τῆς Ρώμης θεῶν.»

Πηγαία ἔκφραση τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τοῦ φανατισμοῦ ἡ συστηματικὴ ἐξολόθρευση τῶν ἀλλοπίστων, ἡ τρομερὴ τακτικὴ τῆς γενοκτονίας. Καί, ὡς γνωστόν, πρῶτο θῦμα τῆς τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος. Ὁ Γιάννης Ἀδραμίδης, ἐπιμελούμενος τοῦ ἔργου τοῦ Λιβανίου, ἀναφέρει στὰ προλεγόμενά του (Λιβάνιος, «Υπὲρ τῶν ἐλληνικῶν ἱερῶν», ἐκδόσεις «Θύραθεν», 1998).

«Στὴν “ἐνταῦθα Ἑλλάδα” μὲ τὴν προτροπὴ τῆς Κωνσταντινούπολης εἰσέβαλαν οἱ ὀρδὲς τῶν νεοφώτιστων χριστιανῶν Γότθων καθοδηγούμενες ἀπὸ ομάδες φανατικῶν καλόγερων. Τότε, τὸ ἔτος δηλαδὴ 397 μ.Χ., ἔγινε στὴν Πελοπόννησο ἡ μεγαλύτερη γενοκτονία ποὺ γνώρισαν ποτὲ οἱ Ἕλληνες. Ἐτοί ἄνοιξε ὁ δρόμος γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ “νέου δόγματος”. Ὅπως γράφει ὁ Ζώσιμος: “πρὸς βοήθεια τῶν Ἑλλήνων ἔσπευσε ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἓνας Βάνδαλος (!) στρατηγὸς τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, ὁ Στηλίχων”. Ὅμως ἔφτασε πολὺ ἀργά· ἥδη εἶχε σφαγῇ ἀνηλεῶς ἡ ἑξανδραποδιστὴ ὁ μὴ χριστιανικὸς πληθυσμὸς ὅλων τῶν πόλεων τῆς Πελοποννήσου. Ὅλοι ὅσοι δὲν πρόλαβαν νὰ καταφύγουν στὰ βουνὰ τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας, ἤδηδὸν (δηλ. ὡς καὶ οἱ ἔφηβοι) ἐσφάγησαν.»

Τὴ γενοκτονία τῶν Ἑλλήνων περιγράφουν ἔκπληκτοι ὅλοι σχεδὸν οἱ Χριστιανοὶ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς, Ζώσιμος, Σφωζόμενος, Εὐνάπιος κ.ἄ.

Τρεῖς αἰῶνες ἀργότερα μιὰ νέα βιβλικὴ μάχαιρα ἐμφανίζεται. Ὁλόκληρος ὁ ἀραβικὸς κόσμος ἐξανδραποδίζεται καὶ σφαγιάζεται ἀνηλεῶς ἀπὸ τὸν Μωάμεθ καὶ τοὺς διαδόχους του, διότι δὲν ἀκολουθεῖ τὴ θρησκευτικὴ δοξασία του. Τὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς ὁλοκληρώνεται. Οἱ μαῦρες φτεροῦγες τῆς Θεοκρατίας ἀπλώθηκαν γρήγορα ἀπ' τὴν Ἀνατολὴ ὡς τὴ Δύση.

Τὸ «μοντέλλο» τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ἡ τακτικὴ τῆς γενοκτονίας δὲν ἐπινοήθηκε ὅμως ἀπ' τοὺς χριστιανούς ἢ τοὺς μουσουλμάνους. Τὴν ἔλαβαν ἀμφότεροι ἀκέραυη σὲ θεωρίᾳ καὶ πράξῃ ἀπ' τὸ ἱερό τους βιβλίον, τὴν ἰουδαϊκὴ Βίβλον. Ἀξίζει νὰ παρακολουθήσῃ κανεὶς μέσα στὰ βιβλικά κείμενα τὸ πῶς ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὴν ἔξοδό του ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μὲ ἀρχηγό του τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ προχωρεῖ σὲ διαδοχικὰς γενοκτονίες ὅλων τῶν πέριξ τοῦ Ἰορδάνη λαῶν καὶ μὲ τίς εὐλογίες τοῦ Ἰεχωβά κατακτᾷ τὴ «γῆν τῆς ἐπαγγελίας». Ἦς τὸ παρακολουθήσουμε:

«Καὶ λέγει Κύριος πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ: Πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις ἐναντιωθῇ εἰς τὰς προσταγὰς σου καὶ δὲν ὑπακούσῃ εἰς τοὺς λόγους σου κατὰ πάντα ὅσα προστάξῃς αὐτόν, ἅς θανατώνηται» (Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, α' 18). Ἀμέσως μετὰ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἰσραὴλ φέρει τὴ δούλησιν τοῦ Κυρίου του στὸ λαό του: *«Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐκ τούτου θέλετε γνωρίσει ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ζῶν εἶναι ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν καὶ ὅτι κατὰ κράτος θέλει ἐξολοθρεύσει ἀπ' ἑμπροσθέν σας τοὺς Χανααῖους καὶ τοὺς Χετταῖους καὶ τοὺς Εὐαῖους καὶ τοὺς Φερεζαῖους καὶ τοὺς Γεργεσαῖους καὶ τοὺς Ἀμορρῶναιους καὶ τοὺς Ἰεδουσαῖους.»* (ὁμοίως δ' II)

Ἐδῶ λοιπὸν ἔχει τὴ μήτρα του ὁ κάθε «ἱερὸς πόλεμος», πού κηρύχθηκε καὶ κηρύσσεται ἐναντίον τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀμέσως μετὰ εἰσέρχονται στὴν Ἱερριχὴ:

«Καὶ ἐξωλόθρευσαν ἐν στόματι μαχαίρας πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας καὶ θόας καὶ πρόβατα καὶ ὄνους... Καὶ κατέκτανσαν τὴν πόλιν ἐν πυρὶ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ.» (ὁμ. στ', 21-24)

Ἐδῶ ἐγκαινιάζεται ἡ γενοκτονία στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ νοσηρὸ μῖσος ἀφανίζει τὰ πάντα ἀκόμα καὶ τὰ ζῶα...

Λίγο ἀργότερα ἔχει σειρὰ ἡ πόλις Γαί:

«Καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι μάχαιρας. Καὶ πάντες οἱ πεσόντες ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἦσαν δώδεκα χιλιάδες πάντες οἱ ἄνθρωποι τῆς Γαί.» (ὁμ. η' 25)

Λίγο παρακάτω δέ:

«Καὶ κατέκτανεν ὁ Ἰησοῦς τὴν Γαί καὶ κατέστησεν αὐτὴν σωρὸν παντοτεινὸν ἀοίκητον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.» (η' 25)

Ἡ σειρά τῶν Εὐαίων. Αὐτοὶ μάλιστα ζήτησαν συνθηκολόγησι, γι' αὐτὸ τοὺς εἶπε ὁ Ἰησοῦς:

«Σεῖς κατοικεῖτε ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, καὶ πῶς θέλομεν κάμει συνθήκην πρὸς ἐσᾶς;» (θ' 7)

Στὴ συνέχεια:

«τοὺς δὲ ἀνθρώπους πάντας ἐπάταξαν ἐν στόματι μαχαίρας, ἕως τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, δὲν ἀφῆκαν οὐδέν ἔχον πνοήν». (ι᾿ 14).

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ περιστατικὸ πέντε βασιλέων, ποὺ πιάστηκαν αἰχμάλωτοι. Ὁ Ἰησοῦς, ἀφοῦ τοὺς ἔρριξε κάτω σὲ ὕπτια θέση (ἀνάσκελα), καλεῖ τὸ λαό του:

«πλησιάσατε, βάλατε τοὺς πόδας σας ἐπὶ τοὺς τραχήλους τῶν βασιλέων τούτων». Καί, ἀφοῦ ὅλοι πάτησαν τὸν λαιμὸ τῶν αἰχμαλώτων, «καὶ μετὰ ἐπάταξεν αὐτούς ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς εἰς πέντε ξύλα» (ι' 25 - 26).

Οἱ γενοκτονίες συνεχίζονται καὶ στοὺς ὑπολοίπους λαούς, ὅπως ἄλλωστε διέταξε ὁ Ἰεχωβά. Ἡ περαιτέρω περιγραφή τους θὰ προκαλοῦσε ἀηδία. Γι' αὐτὸ ἂς σταθοῦμε στὸ τέλος, ὅταν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ καλεῖται ἀπ' τὸν Κύριό του νὰ ἀπολαύσῃ τοὺς «καρποὺς τοῦ μόχθου του» (!):

«Καὶ ἔδωκα εἰς ἐσᾶς γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐκοπιάσατε καὶ πόλεις τὰς ὁποίας δὲν ἐκτίσατε καὶ κατωκῆσατε ἐν αὐταῖς· καὶ τρώγετε ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας τοὺς ὁποίους δὲν ἐφυτεύσατε...» (κδ' 13).

Τέτοια χωρία εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ σχολιασθοῦν... Τὸ μόνο ποὺ δείχνουν εἶναι ὅτι ἐδῶ βρίσκονται ἀκόμη τεράστια ἀποθέματα μίσους καὶ ἀπανθρωπιᾶς, ποὺ οἱ βιβλικὲς θρησκείες δὲν μπόρεσαν ἀκόμη νὰ ἐξαντλήσουν.

Ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ ἀναρωτηθῇ κανεὶς εἶναι τὸ τί γυρεύουν τέτοια ἀποστάγματα ἀγριότητος, νοσηρότητας καὶ τύφλωσης μέσα στὸν σύγχρονο κόσμο, ποὺ θέλει νὰ βαδίζει πρὸς τὴν ἐλευθερία, τὴ γνώση καὶ τὸν ἀνθρωπισμό. Σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα πρέπει νὰ ἀπαντήσῃ σήμερα πρωτίστως ἡ ἀνθρωπότητα, ἰδίως ἐκεῖνοι ποὺ θεωρητικὰ κρατοῦν τὰ ἡνία της. Τὰ θλιβερὰ γεγονότα ποὺ συμβαίνουν στὶς μέρες μας δὲν εἶναι παρὰ γεννήματα αὐτῆς τῆς ιδεολογικῆς μήτρας. Καὶ ὅσοι ἐθελotuφλοῦν ἔναντι τῆς παραδοχῆς αὐτῆς ἢ ἀκόμη χειρότερα ὑποθάλλουν τὸ ὀλοκληρωτικὸ μῖσος ἔναντι τοῦ ἀνθρώπου, ὁδηγοῦν τὸν κόσμον στὴν τελικὴ καταστροφή, ποὺ δὲν εἶναι πλέον μακρυνά, στέκεται μπροστά μας ἀπειλητικῇ.

Σημειώσεις:

1. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ὁ πρῶτος διδάξας τὴ γενοκτονία, τὴν πλέον ἀπάνθρωπη μορφή ἐξουσιασμοῦ στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἅγιος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἐορτάζεται τὴν 1η Σεπτεμβρίου!!!

2. Ἡ θρησκευτικὴ μισαλλοδοξία καὶ βαρβαρότητα ἐγκαινιάζεται κι αὐτὴ στὴ Βί-



Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ: Ἐξαφάνισε ἀπὸ προσώπου γῆς ἑπτὰ ἔθνη τῆς Μέσης Ἀνατολῆς κατασφάζοντας ὄχι μόνο τοὺς ἄνδρες ἀλλὰ καὶ τίς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, ἀκόμα καὶ τὰ... ζῶα τους, ὅπως καυχᾶται τὸ ἱερό «μας» βιβλίο, ἡ «Παλαιὰ Διαθήκη». Τὸν ἐορτάζουμε ὡς ἅγιο τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὴν 1η Σεπτεμβρίου. (Ἀγιογραφία τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκά Φωκίδας.)



Προφήτης Ἡλίας (άγιογραφία). Ἐσφαξε ἰδιοχείρως 450 ἱερεῖς ἄλλου θρησκεύματος στὴν κοιλάδα Κεισὼν (Βασιλέων Α', ιη', 40). Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τὸν ἐορτάζουμε ὡς ἅγιό «μας» στὶς 20 Ἰουλίου...

ὅλο ἀπὸ τὸν προφήτη Ἡλία, πὺν σφάζει 450 ἱερεῖς τοῦ θεοῦ Βάαλ:

«Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς (τοὺς Ἰσραηλῖτες) ὁ Ἡλίας: “Πιάσατε τοὺς προφῆτας τοῦ Βάαλ· μηδεὶς ἐξ αὐτῶν ἂς μὴ διασωθῇ.” Καὶ ἔπιασαν αὐτούς· καὶ κατεδίδασεν αὐτοὺς ὁ Ἡλίας εἰς τὸν χεῖμαρρον Κεισὼν καὶ ἔσφαξεν αὐτοὺς ἐκεῖ»... (Βασιλέων Α' ιη' 40).

Παν. Α. Κουβαλάκης

Χριστιανικός, ισλαμικός ή σκέτος;

Ἐντυπωσιακό, ἔ; Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ «Ὁλοκαυτώματος» εἶχα νὰ συνθέσω τέτοιο σκηνικό. Βλέπετε οἱ ἔλικες τοῦ ἐγκεφάλου μου παρὰ τοὺς τόσους αἰῶνες λειτουργίας τους ἐξακολουθοῦν ἀόκνως νὰ παράγουν ἐξουσιαστικὲς λοβιτοῦρες. Ἔτσι καὶ τώρα προκάλεσα τὸ καταλληλότερο προηγούμενο γιὰ τὸν τζερτζελὲ πὺν πρόκειται νὰ ἀκολουθήσῃ. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ ὅτι κουράστηκα ἰδιαίτερα. Λίγη κατασκοπεῖα ἀπὸ ὁδῶ, λίγη ἵντριγκα ἀπὸ κ'εῖ, λίγος φανατισμὸς ἀπὸ κάτω, λίγα πετρελαϊκὰ συμφέροντα ἀπὸ πάνω καὶ χώπ!, νάτῃ ἡ σπεσιαλιτέ μου: «ἀνθρωπότης φλαμπὲ φιλοκοιμμένη»! Ἡ συνταγὴ μου βέβαια μπορεῖ νὰ ἐκτελεσθῇ μὲ διάφορες παραλλαγές, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ τὸ βασικὸ συστατικὸ της: τὸν Γιαχδισμό. Πῶς τὸν προτιμᾶτε; Χριστιανικό, μουσουλμανικό ἢ...σκέτο; Οὐδὲν πρόβλημα. Ὁ πελάτης ἔχει πάντα δίκιο – ἄσχετα ἂν δὲν τὸ βροῖσῃ ποτέ· κι ἐγὼ ἔχω πάντα τὸν κορβανᾶ μου γεμᾶτο – ἄσχετα ἂν αὐτὸ σᾶς διαφεύγῃ.

Ναί, ἀγαπητοί μου. Σκέπτομαι πρὶν ἀπὸ σᾶς γιὰ σᾶς. Ἐπιλέγω γιὰ σᾶς, ἀποφασίζω γιὰ σᾶς, προφητεύω γιὰ σᾶς. Τί ἄλλο θέλετε; Ὁ Γιαχδὲ ὅλους σᾶς σκέπτεται καὶ ὅλους σᾶς εὐλογεῖ. Κι ὅταν λέω ὅλους, ἐννοῶ ὅλους. Δὲν ἔχει σημασία, ἂν εἴστε Ἀμερικανοί, Ἑβραῖοι, Ταλιμπάν, Τρελλιμπάν, Ὁρθόδοξοι ἢ ὅ,τι ἄλλο, ἀφοῦ σύμφωνα μὲ τὸ προαιώνιο σχέδιό του ὅλοι ὅσοι τὸν πιστεύετε θὰ ῥονομήσετε τὸν Παράδεισο. Ἐγὼ βέβαια πρὸς τὸ παρὸν ἔχω ῥονομήσει ἐν ἀγνοίᾳ σας ὁλόκληρο τὸν πλανήτη καὶ σᾶς κάνω τὴ ζωὴ μαντάρα, ἀλλά, εἶπαμε, ὅλα θαίνουν δάσει σχεδίου. Ἐξακολουθεῖτε ἐσεῖς νὰ μεταλαμβάνετε τὸ γιαχδικὸ ἀφίονι, οἱ μὲν ἀνάδοντας καντήλια στὰ ἐρείπια, οἱ δὲ κρταδαίνοντας τὰ καλάσνικωφ κάτω ἀπὸ τὸ Κοράνι, κι ὅλα τὰ ὑπόλοιπα εἶναι δική μου δουλειά. Ἀφοῦ ὁ ὑπερκόσμιος πατερόλης σᾶς προτιμᾷ νεκρούς, σακάτηδες, φοβισμένους, ἄδουλους, γεννηθῆτω τὸ θέλημά του. Ἐγὼ θὰ ἐπιβλέπω τὴν ὅλη διαδικασίᾳ. Παλιά μου τέχνη κόσκινο δηλαδή. Κτυπῶ, ρημάζω, ἀφανίζω καὶ ταντοχρόνως κλαψουρίζω. Κι ὅταν ἀποφασίζω νὰ ἐπέμβω, ἐκεῖ νὰ δῆτε πανηγύρι. Κλείνω τοὺς παλιὺς λογαριασμοὺς κατὰ τόπους καὶ χρόνους καὶ δημιουργῶ τίς καλύτερες προϋποθέσεις γιὰ τὸ ἄνοιγμα ἄλλων.

Τυχαιᾶ νομίζετε ὅτι σὲ κάθε κρίση ξαμολᾶω παπᾶδες, ραβδίνους, μονιᾶδες, χοτζᾶδες, πάστορες κι ἀγιατολλᾶδες, ἀκόμα καὶ πολιτικάντηδες καὶ πλανητάρχες, νὰ σᾶς δομδαρδίζουν μὲ θέσφατα καὶ θεολογοπροφητοπολιτικὲς πομφόλυγες; Γιαχδὲ φυλάξοι! Μὴν πρυντανεύσουν ἡ λογικὴ, ὁ διάλογος, ἡ παιδεΐα κι ὅλα ἐκεῖνα πὺν ἐπένοησαν οἱ ἀρχαῖοι τρισκατάρτοι. Γιατὶ ἔτσι κι ἀρχίσουν νὰ τὰ ξανασκαλίζουν, θὰ σκαλίσῃ κι ἐμένα ἕνα πελώριο

Σάρωθρον

ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ, Τὸ κλειδὶ τῶν Ἑλλήνων

Οἱ ἐφαρμογές της στὴν Πολιτική,
τὴν Τέχνη, τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὴ Φιλοσοφία

Πολλὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα - παράγοντες ποὺ συνετέλεσαν στὴ (ξανα)ἀνθηση τοῦ ἐκπληκτικοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀπὸ τὸν 7ο ἕως τὸν 4ο αἰῶνα. Καὶ εἶναι τρομερὰ δύσκολο νὰ συγκεντρωθοῦν/ἀναλυθοῦν, ὥστε νὰ κατανοήσουμε αὐτὸν τὸν πανανθρώπινο καὶ διαχρονικὸ πολιτισμὸ, μὲ σκοπὸ τὴν ἐπαναφορὰ τῶν ἀρχῶν του.

Ἔνα ἀπ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἡ κατανόηση καὶ χρῆση ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τῶν Συμπαντικῶν Νόμων (Ἀνάγκη) καὶ δὴ τῆς Τετρακτύος. Naί, σωστὰ διαβάσατε! Γιατὶ ἡ Τετρακτὺς δὲν εἶναι μόνον μυστικὴ λέξη ἀλλὰ καὶ σύμβολο, νόμος καὶ τρόπος ζωῆς. Εἶναι τὸ κλειδὶ ποὺ χρησιμοποίησαν οἱ ἀρχαῖοι ἐπιστήμονες - φιλόσοφοι, γιὰ νὰ ἀνοίξουν τὴν πύλη τῶν συμπαντικῶν γνώσεων, τῶν γνώσεων τῶν «παμπαλαίων» (Πλάτων, «Θεαίτητος» 181 b)

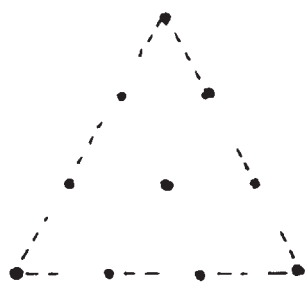
ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ. Ἄς ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴν ἐτυμολόγηση τῆς λέξεως. Ἡ «τετρακτὺς» προέρχεται ἀπὸ τὴ ρίζα *τετρ-* ἥτοι <τετρὰς>τέτταρες καὶ τὴ κατάληξη *-κτὺς* (= ἀποτελεῖται) ὅπως λ.χ. «ἀρπακτὺς», καὶ σημαίνει ἀπλούστατα «κάτι ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 4 ἰσότιμα μέρη». Τί τὸ σπουδαῖο λοιπόν; Τὴ λέξη αὐτή, ποὺ χρησιμοποιεῖτο σπάνια, ὁ Πυθαγόρας τὴν ἔθεσε ὡς δάση στὸν «ἱερώτατον ὄρκον» τῶν μαθητῶν του. Ὁ ἴδιος βέβαια δὲν ἔγραψε τίποτα καὶ εἶχε ἀπαγορεύσει τὴ δημοσιοποίηση τῶν «Ἀκουσμάτων» του. Πολὺ ἀργότερα ἐγράφησαν τὰ «Χρυσᾶ Ἐπη», ὅπου καὶ ὁ ὄρκος: «*ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν, παγὰν ἀενάου φύσεως ριζώματ' ἔχουσαν*» (= πηγὴ τῶν στοιχείων - ἀρχῶν λειτουργίας ποὺ κατευθύνει / διευθετεῖ τὴν ἀένανον φύση).

Πολλοὶ ἐρευνητὲς ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα προσπάθησαν ἀνεπιτυχῶς νὰ ἐξηγήσουν τὴν Τετρακτὺν (Τ.), ἀφοῦ χάθηκε ἡ ἀρχικὴ ἐρμηνεία. Τὰ λεξικά τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας¹ δίνουν τὴν καθιερωμένη ἐξήγηση (= τὸ ἄθροισμα τῶν 4 πρώτων (;) ἀριθμῶν, δηλ. 1+2+3+4=10, «θεῖον» ἀριθμὸν πηγὴν τῆς Δημιουργίας. [Σημ.: Ποιᾶς δημιουργίας; Οἱ Ἕλληνες



Μία ἐφαρμογή τῆς τετρακτύος στὴ Φύση: 4 πέταλα, 4 σέπαλα, 4γωνο στημόνων, 8γωνο περικάρπιο. Φωτογραφία τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀντ. Ζώη. (Ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Ἄνθη Ἀθήνας».)

ξεκαθάρισαν: «κόσμον τόνδε οὔτε τις θεῶν... ἐποίησεν ἀλλ' ἦν αἰεί...» (Ἡράκλ.) καὶ «οὐχ ὁρῶ τοὺς κυρίους (τοῦ κόσμου), ὥσπερ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων τοὺς δημιουργούς» (Ξεν. Ἀπομν. Α4.9)]. Ἕνα «ὄχι» στὴν ἰδέα θεοῦ - κατασκευαστοῦ. Ὁ νεοπλατωνικὸς Πορφύριος (3ος μ.Χ. αἰ.) παρίστανε τὴν Τετρακτύν, δηλαδὴ τὸ 10, ὡς τρίγωνο (**Σχ. 1**). Ὁ Bockh πρότεινε τὴ σειρὰ 1, 2, 4, 8 ($2^0, 2^1, 2^2, 2^3$), ὁ Πλάτων δύο εἰδῶν τρίγωνα, ποὺ παράγουν τὶς ἐπιφάνειες τῶν 4 στοιχείων. Ὁ Ν. Μαριωρῆς τὴν δέχεται ὡς σύμβολο τῆς διαστολῆς τοῦ Σύμπαντος, δηλ. τὸ ἰδεολόγημα Big - Bang², ὡς τὰ 4 τεταρτοκύκλια διαστελλόμενης περιφέρειας ἢ ὡς δωδεκάεδρο. Ὁ Κ. Μπάλλας («Πυθαγόρειον») πλησιάζει τὴν ἐρμηνεῖα τῆς Τ., συνδυάζοντας τὴν Πυθαγόρεια Παθολογία μὲ τὰ 4 στοιχεῖα τοῦ



Σχ.1.

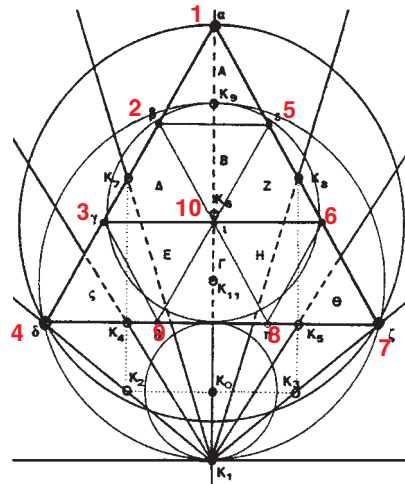
τῆς Τετρακτύος. Ὁ Bockh πρότεινε τὴ σειρὰ 1, 2, 4, 8 ($2^0, 2^1, 2^2, 2^3$), ὁ Πλάτων δύο εἰδῶν τρίγωνα, ποὺ παράγουν τὶς ἐπιφάνειες τῶν 4 στοιχείων. Ὁ Ν. Μαριωρῆς τὴν δέχεται ὡς σύμβολο τῆς διαστολῆς τοῦ Σύμπαντος, δηλ. τὸ ἰδεολόγημα Big - Bang², ὡς τὰ 4 τεταρτοκύκλια διαστελλόμενης περιφέρειας ἢ ὡς δωδεκάεδρο. Ὁ Κ. Μπάλλας («Πυθαγόρειον») πλησιάζει τὴν ἐρμηνεῖα τῆς Τ., συνδυάζοντας τὴν Πυθαγόρεια Παθολογία μὲ τὰ 4 στοιχεῖα τοῦ

Ἐμπεδοκλῆ. Ὁ Ἴππ. Δάκογλου στὸ ἐνδιαφέρον/πρωτότυπο βιβλίο του³ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποκρυπτογραφήσῃ τὴν Τετρακτὸν μὲ τὸν ἀριθμολεκτικὸ κώδικα τοῦ Πυθαγόρα, ἥτοι $\text{TETPAKTYC} = 6 = \text{CUMPIAN} = \text{COSMOS}$. Τὴν σχεδιάζει ὡς ἰσόπλευρο τρίγωνο (αδζ) σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ σχέδιο Ἀρμονίας τῶν Σφαιρῶν (Σχ. 2).

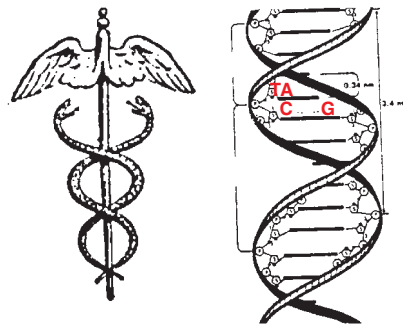
TETPAKTYC = NOMOS. Θεωρεῖται λοιπὸν ὅτι εἶναι ἡ ἡ σειρὰ 1, 2, 4, 8 ἢ ὁ ἀριθμὸς 6, σύμβολο τοῦ Κόσμου, ἢ τὸ 10. Εἶναι ἔτσι; Ἡ Τ. εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ καλὰ κρυμμένα μυστικὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὅπως ξέρουμε ὅμως, ἡ καλύτερη ἀπόκρυψη εἶναι ἡ καθημερινὴ παρουσία τοῦ συμβόλου.

Π.χ. τὸ κηρύκειον < κήρυξ = ἀγγελιαφόρος (Σχ. 3) εἶναι ἡ κρυφὴ μορφή - λειτουργία τοῦ mRNA (messenger RNA, ἀγγελιαφόρον), πὺν ἐκφράζει τὴν πληροφορία τοῦ DNA, δημιουργώντας τὶς πρωτεΐνες.

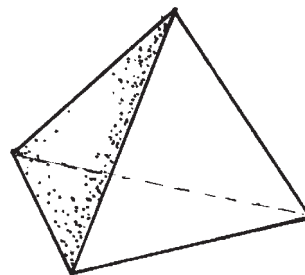
Ἡ τετρακτὺς λοιπὸν εἶναι μία ἀπὸ τὶς 4 ἐκφάνσεις τοῦ Συμπαντικοῦ νόμου [«Ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται»] καὶ δηλώνει τὴν ιδιότητα τοῦ Παντός νὰ λειτουργῇ μὲ 4 στοιχεῖα/τρόπους, συχνὰ σὲ **δύο δυνάδεις** [(A, B)(Γ, Δ)] = TETPAKTYC . Τὸ σύμβολο πὺν θὰ ἀποκάλυπτε ὁ Πυθαγόρας στὴ σχολή του, τὸ Ὁμακοεῖον, εἶναι τὸ κανονικὸ τετράεδρο (τριγωνικὴ πυραμὶς < πῦρ καὶ ὄχι αἰγυπιακὴ λέξη!) ἴσως καὶ τετραπέταλο ἄνθος (Φωτ. 1¹³ καὶ Σχ. 4). Ὁ Πλάτων, ἀφοῦ ἀγόρασε πανάκριβα ἀπὸ τὸν Φιλόλαο σημειώσεις τοῦ Πυθαγόρα⁴, συμβόλισε μὲ αὐτὸ τὸ πῦρ.



Σχ. 2. Τετρακτὺς κατὰ Ἰ. Δάκογλου.



Σχ.3. Κηρύκειον καὶ DNA.



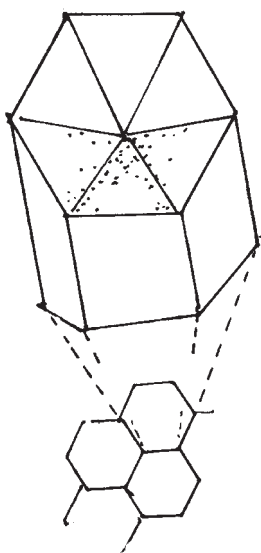
Σχ.4. Τετράεδρο.

Αὐτὸ τὸ καταπληκτικὸ κατὰφεραν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα οἱ *μῦστες* (=γνώστες) < *μνέω* = διδάσκω < *μύζω* = ψιθυρίζω, *θυζαίνω* (γνώσεις), τὶς γνώσεις ποὺ παρέλαβαν ἀπὸ τὰ μουσεῖα (= *χωροὶ γνώσεως* στὴν Ἑλλάδα)⁶, γιὰ νὰ τὶς διοχετεύσουν στὸ λαὸ («*δημον*»), ποὺ κατασκεύασε *κοινωνία/πολιτεία ἐξαίσια*.

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Εἶναι ὁ «κατασκευαστὴς τῆς λέξεως Τετρακτὺς καὶ ὁ μόνος ποὺ τὴν ἐξήγησε στοὺς Πυθαγορείους. Ὑπάρχουν ἐλάχιστες ἀναφορὲς στὴν ἐλληνικὴ γραμματεία γιὰ τὴν Τ.: Ὁ Ἀριστοτέλης (Μετὰ τὰ

Φυσικά, 454): «*λέγουσι τὰ σώματα ἐξ ἀριθμῶν συγκείμενα*» (= ἡ Φύση ἐκφράζεται μὲ ἀριθμούς). Ὁ Ἀέτιος: «*ἡ δυνάμις ἐστὶ ἐν τοῖς τέσσαρσι*» καὶ ἀναφέρει τὸν ὄρκο. Τέλος ὁ Ἰάμβλιχος (V.P. 82) ἀναφέρει τὸ ἐκπληκτικὸ καὶ δυσνόητο «*ἄκουσμα*»: «*Τί ἐστὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον; Τετρακτὺς· ὅπερ ἐστὶν ἡ ἁρμονία, ἐν ᾗ αἱ Σειρῆνες*»(!)

Ἔτσι ἐκφράζεται λοιπὸν ἡ Φύση, μὲ τέσσερα στοιχεῖα, μὲ ἁρμονία.



Σχ.5. Tetrapack.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ. Ἡ Τετρακτὺς ὑλοποιεῖται μὲ τὸ τετράεδρο καὶ συμβολίζεται μὲ αὐτό, ὅπως εἴπαμε. Τοῦτο ἀποτελεῖται ἀπὸ 4 ἰσόπλευρα τρίγωνα, ἔχει 4 τρίεδρες γωνίες καὶ 6 ἀκμὲς (4+2). Εἶναι ὄντως ἡ πιὸ χαρακτηριστικὴ Τετρακτὺς, μὲ ἐξαιρετικὰ περιέργες ιδιότητες: **1.** Εἶναι τὸ ἀπλούστερο σῶμα· καὶ ἡ Φύση εἶναι ἀπλή, ἐκφράζεται «κατ' οἰκονομίαν». Στὶς κατασκευές τῆς μὲ τὸ ἐλάχιστο ὕλικὸ δημιουργεῖ τὸ μέγιστο ἀποτέλεσμα. **2.** Εἶναι τὸ στα-

θερώτερο ἀπὸ ὅλα τὰ κανονικὰ πολύεδρα ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸν κύβο. Βέβαια ἀπ' ὅλα τὰ κανονικὰ πολύεδρα ἡ περιγεγραμμένη τους σφαῖρα εἶναι ἡ τελείως ἀσταθὴς (Σχ. 6). **3.** Ἐπίσης ἀφήνει τὰ περισσότερα κενὰ στὴ σφαῖρα, ἔχει δηδ. τὴ λιγώτερη ὕλη. **4.** Μποροῦν τὰ τετράεδρα νὰ γεμίσουν ὅλο τὸ χῶρο, ἀφοῦ εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργήσουμε ἀπέραντες ἑξαγωνικὲς στήλες (ὄρα τὴν περίφημη συσκευασία Tetrapack: Σχ. 5), ποὺ ἐφάπτονται ὅπως οἱ κηρύθρες.

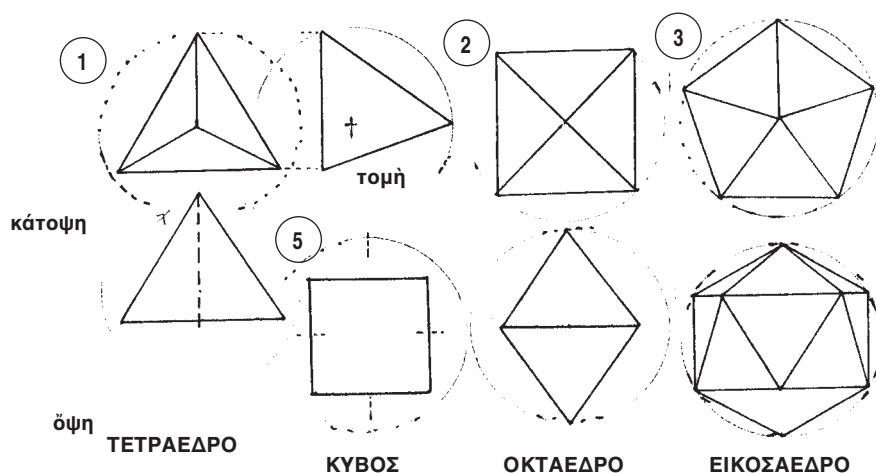
Ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμῶν τὸ τετράεδρο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κυρίαρχο τέσσερα (4) ἔχει ὡς ἐπιφάνειες τρίγωνα (3), δημιουργώντας τὸν συνδυασμὸ $4 \times 3 = 12$, δωδεκάς. Ἀνὰ δύο δὲ τὰ τρίγωνα τοῦ σχηματίζουν διεδρες γωνίες, ἥτοι δύο δυνάδες $2+2=4$. Δηλαδή ἡ Τετρακτὺς «δημιουργεῖ» τοὺς δευτερεύοντας ἀριθμούς 2, 3, 6, 8, 12, μὲ τοὺς ὁποίους ἐκφρά-

ζεται / λειτουργεί ή Φύση, και οι όποιοι χρησιμοποιήθηκαν από τους Έλληνες ιδίως για υποδιαιρέσεις μονάδων μετρήσεων.

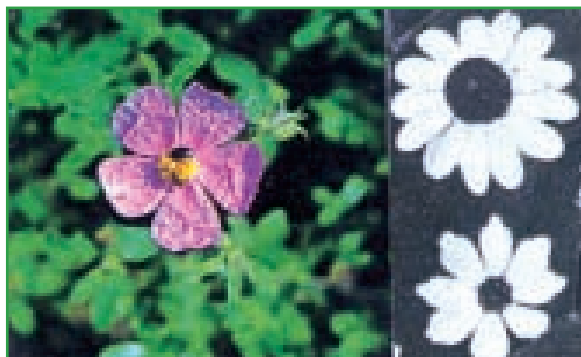
Η ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ. Οί μεγάλοι Έλληνες μύστες (Όρφεύς, Όμηρος, Όσιόδος, Θαλής, Όράκλειτος, Πυθαγόρας κ.ά.) μετέφεραν από τὰ ἀρχαία τῶν «παλαιῶν» Αἰγαίων - Πελασγῶν τὴ γνώση τῆς Τετρακτύος στὶς ἑλληνικὲς φυλές, ποὺ μετὰ ἀπὸ βαρύντατες καταστροφές ξεκινοῦν τὸν πολιτισμὸ τους ἀπὸ τὴν ἀρχή. [Τὸ συγκλονιστικὸ στὸν «Τίμαιο» 23: «(φθορὰ) πάλιν δ' εἰωθότων ἐτῶν ὥσπερ νόσημα, ἥκει φερόμενον αὐτοῖς ῥεῦμα οὐράνιον... ὥστε «πάλιν ἐξ ἀρχῆς» = νὰ ἡ καταστροφή πάλιν ὡς συνήθως (!) σὰν πανοῦκλα καὶ ἐπιπίπτουν ὀρμητικὰ πάνω σας ποτάμια λάδας ἐξ οὐρανοῦ... ὥστε πάλι ἀπ' τὴν ἀρχή... Τί σᾶς θυμίζει τώρα;].

Ἡ τετράς λοιπὸν ὑπεισέρχεται σὲ ὅλα τὰ γνωστικὰ ἐπίπεδα τῶν Ἑλλήνων, φιλοσοφία, τέχνη, ἐπιστήμη ἀλλὰ κυρίως στὸ ἦθος <Φέθος<we-to ἢ we-ke (ΓΓΒ) = συνήθειο/τρόπος. Ἐπηρεάζει θαύματα τῆ νοοτροπία (τρόπος) καὶ τὸν τρόπο ζωῆς (δίαιτα), δυνάδα ἰσότημη, ὥστε μὲ δάση αὐτὴ νὰ δημιουργοῦν πολιτεῖες καὶ ἠθική. Καὶ σήμερα ὅσα ἀνακαλύψαμε ὡς ἀλήθειες στηρίζονται στὴν Τετρακτύν.

Ἡ ἀντίθεση εἶναι θαύτατη μὲ τὰ θεοκρατικὰ συστήματα ἠθικῆς καὶ κοινωνίας, ἀφοῦ ἔχουν ὡς δάση τὴν μονάδα (ἓνας Θεός - δημιουργός - κύριος, ἓνας κόσμος, ἓνας ἀρχηγός), τὴν τριάδα (ἰνδικὴ trimurti = τρίμορφος θεότης, τριάδα κ.ά.) καὶ τὴν ἐπτάδα (ἕδρ. ἐπτάφωτος λυχνία, ἐπτά



Σχ. 6. Τὰ τέσσερα στοιχεῖα τοῦ Πλάτωνος.



Φωτ. 2. Ἀνθη με 5 πέταλα, 8 και 16.

άμαρτήματα, ἑβδομάς). Δηλ. μονοὶ ἀριθμοὶ 1, 3, 7 ἔναντι τῶν ζυγῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ὁ ἀριθμὸς 5 συμβολίζεται μετὰ τὸ πεντάγωνο/πεντάλφα $\star$, ποὺ κατασκευάζεται⁷ μετὰ τὸν χρυσοῦ ἀριθμὸ $\Phi = 1,6180 = 1 + \sqrt{5}/2$. Εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνας παράγων δομῆς/λειτουργίας τῆς φύσεως³ (**Φωτ. 2**).

Ἀποτέλεσμα τῆς γνώσε-

ως τῆς Τετρακτύος ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες ἦταν ἡ ἀποκάλυψη τῶν Νόμων τῆς Φύσεως καὶ βάσει αὐτῶν ἡ δημιουργία τοῦ ἰδιαίτοντος ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ ἐκφράζεται μετὰ τὴν Τετρακτύν - κλειδί: **Ἡθος - Τέχνη - Ἐπιστήμη - Φιλοσοφία** σὲ ἀντιστοιχία τοῦ ὠλοκληρωμένου ἀνθρώπου: **Σῶμα - Ψυχὴ - Πνεῦμα - Ἐπίγνωση**.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ τεκμηριώσουμε τὴν ὑπαρξὴ παντοῦ τῆς Τετρακτύος, τὰ δὲ θέματα λόγῳ τοῦ εὗρους τοὺς θὰ ἀναπτύσσουμε συνοπτικά.

ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ. Ὁ ἄνθρωπος, ἀντιλαμβανόμενος τὴν ἀσύλληπτη ποικιλότητα τῆς φύσης, ἀναρωτήθηκε: Εἶναι ἄπειρα τὰ στοιχεῖα τῆς καὶ συνδυάζονται χωρὶς νόμους; Ὁ Πλάτων, γνωρίζοντας τὶς ἰδέες τοῦ Πυθαγόρα καὶ λοιπῶν, μᾶς παρέδωσε τὰ σύμβολα τῆς Τετρακτύος τῶν στοιχείων (*ριζωμάτων*) τῆς Φύσεως «κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον⁵» (**Σχ. 6**):

1. Τετράεδρον ὡς Πῦρ ἄλλως Αἰθὴρ < αἶθω = ἀναφλέγω τὸ σπερματικὸ στοιχεῖο («σπέρμα πυρός», Ὁδύσ. ε 490). **2.** Ὀκτάεδρον, ἀποτελούμενο ἀπὸ 8 (=4X2) ἰσόπλευρα τρίγωνα, μετὰ 12 ἄκρες ὡς Ἀήρ. **3.** Εἰκοσάεδρον μετὰ 20 (=4X5) ἰσόπλευρα τρίγωνα καὶ 12 γωνίες, ὡς Ὑδωρ. **4.** Κύβος ὡς Γῆ, 8 γωνίες, 12 ἄκμές. (Ἴσως ἐκ λάθους ὁ Πλάτων ἀνέστρεψε τὸ **3** καὶ **4**. Ἐπίσης περιέργως ἀναφέρει τὴν πιθανὴ ὑπαρξὴ ἄλλης οὐσίας, ἐξ οὗ οἱ ἀλχημιστὲς τοῦ 15ου αἰ. τὴν ὠνόμασαν «πεμπτονσία»).

Τὰ στοιχεῖα - καταστάσεις τῆς Ὑλης λοιπὸν κατὰ τοὺς Ἑλληνες εἶναι ἡ Τετρακτὺς Πῦρ, Ἀήρ, Ὑδωρ, Γῆ. Ἡ σημερινὴ Κβαντικὴ Φυσικὴ δέχεται τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ζεύγους ἡλεκτρόνιο - πρωτόνιο (λεπτόνιο - ἀδρόνιο!) μετὰ 6 ἢ 8 ὑποατομικὰ σωματίδια τὸ καθένα. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς δυνάμεις τοῦ Σύμπαντος, εἶναι 4 (βαρυτικὴ - ἡλεκτρομαγνητικὴ - ἰσχυρὰ πυρηνικὴ - ἀσθενὴς πυρηνικὴ) ἐνωμένες σὲ Τετρακτύν! Ἐκφράζεται δὲ τὸ Σύμπαν μετὰ δύο ζεύγη = 4 ἥτοι ὕλη / ἐνέργεια καὶ χῶρος/χρόνος. Εἰδικὰ τὸ δεῦτερο ζεῦγος ὕλοποιεῖται σὲ 4 διαστάσεις (γραμμὴ, ἐπίπεδο, ὄγκος, χρόνος).

ΗΘΟΣ ΚΑΙ Τ. Ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος θέτει τὰ θεμέλια τῆς «εὐδαιμόνου» (᾽Αριστοτέλης, «Ἠθικὰ Νικομάχεια») κοινωνικῆς ζωῆς (μὲ τὸν ἄνθρωπο κυρίως «πολίτην» καὶ λιγώτερο ἄτομο) μὲ βάση τοὺς 4 συμπαντικοὺς Νόμους: **1.** τὴν Ἀνάγκη = φιλότης / νεῖκος, δράση / ἀντίδραση, ἀνταπόδοση. **2.** τὸ Ἀένανον = παντοτεινὸ («κόσμον τόνδε... ἦν αἰεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται»: Ἡράκλ.). **3.** τὴν Ἰδιαιτερότητα, τίποτα ἀπολύτως ὅμοιο («ἢ ἐνό-της στὴν ποικιλία»!)⁸. **4.** τὴν Τετρακτὺν ὡς Δομὴ/λειτουργία μὲ συνέπεια τὴν Ἀπλότητα.

Κατανοώντας βαθιὰ τοὺς νόμους αὐτοὺς ὁ Ἕλληνας δημιουργεῖ τὴν «πόλιν» μὲ τὴν ἀντίστοιχη Τετρακτὺν τοῦ ἀνθρώπου: Νόμος (ἦθος), Φιλοσοφία, Ἐλευθερία (Τέχνη), Ἐπιστήμη, μὲ τὸν ἀνεπανάληπτο πολιτισμὸ του. Πρὸς ἐπίτευξη τῶν 4 ἀγαθῶν (ὕγεια - ἡδονή - πλοῦτος - τιμές: Ἀριστοτέλης, «Πολιτικά») προϋποθέτει τὴν τήρηση τῶν 4 ἀρετῶν (φρόνηση - σωφροσύνη - δικαιοσύνη - ἀνδρεία: Πλάτων, «Σύμ-πόσιον»). Ἀποδεχόμενος ὁ Ἕλληνας τὴ «διφυῆ» φύση του (ἀρετή - κακία) καὶ τὸ «πάντα ῥεῖ» τοῦ Ἡράκλειτου ἀντιλαμβάνεται τὴν κυκλικὴ ῥοή τῆς ζωῆς μὲ τὴν Τετρακτὺν: Μέτρον - Ὑδρὶς - Νέμεσις - Κάθαρσις.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Τ. Δημιούργησε λοιπὸν ὡς «ζῶον πολιτικόν» (Ἀριστ.) «πολιτείαν» (= πολιτεύματα)⁹ μὲ ἔκφραση τὴν «πόλιν», δηλ. σύνολο πολιτῶν, θεσμῶν, ἄστεος καὶ ὑπαίθρου χώρας. Ἐφήρμοσε δὲ τὰ 4 εἶδη πολιτειῶν ἦτοι Βασιλεία, Ὀλιγαρχία, Ἀριστοκρατία, Δημοκρατία μὲ δύο παρεκτροπές, τὴν Ὀχλοκρατία καὶ τὴν Τυραννίδα (Πολύβιος, Πλούταρχος, Ἀριστοτέλης) ἄλλοτε ὡς μόνιμο καθεστῶς (Σπάρτη), ἄλλοτε ἐναλλάξ (Ἀθήνα κ.ἄ.). Εἰδικὰ ἡ Ἀθήνα μετῆλθε ὅλα τὰ πολιτεύματα.

[Παρέκβαση: Τὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλέους «κυβερνᾶται» ἀπ' αὐτὸν ἐπὶ 14 συνεχῆ ἔτη (!) ἐν μέσῳ δημοκρατίας, συσσωρεύονται δὲ πλοῦτη καὶ δύναμις στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τοὺς «συμμάχους» μὲ τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα (Πελοποννησιακὸς Πόλεμος). Ἡ κατάπτωση τῆς δημοκρατίας ὁλοκληρώνεται μὲ τὸ συνδυασμὸ ὀχλοκρατίας - ὑπερδύναμης, ποὺ τὴν ὀδηγεῖ στὴν ἥττα / καταστροφή. Ἡ ἀλαζονεία - αὐθάδεια, ἀντιβαίνουσα πρὸς τὸν συμπαντικὸ νόμο τῆς Ἀνάγκης (σέβας), προκαλεῖ Ὑδριν καὶ ἐπιφέρει ταρχαή, κλονισμό. Κορυφαῖο γεγονός ἡ περίπτωση τῶν Μηλίων, ποὺ θὰ ἀναγκάσῃ τὸν Θουκυδίδη νὰ ὀνομάσῃ τὴν Ἀθήνα, τὴν ἀγαπημένη του, «*τυραννίδα πόλιν*». Τὸ ἐλληνικὸ ἦθος ὅμως ἐπανέφερε σύντομα τὴν «ὀρθὴν πολιτείαν». Καὶ ἔτσι συνέχισε ἐπὶ 800 ἔτη νὰ δημιουργῇ πολιτισμό. Ἡ σημερινὴ ἐποχὴ τοῦ Ἐξουσιασμοῦ θυμίζει Ρωμαϊκὸν imperium

καὶ τὴν Ἀθήνα τῆς Μήλου. Ποιὸν δρόμο θὰ πάρουμε;]

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Τ. Σὲ ἀντίθεση πρὸς τὶς «θεόπεμπτες» θρησκείες, ποὺ ἔχουν «ἰδρυτές» καὶ ἱερά / θεόπνευστα βιβλία, οἱ ῥῆλληνες στηριξαν τὴ δική τους στὸν *Μῦθον* (= προϋπάρχουσες γνώσεις) καὶ στοὺς *Θεσμούς* τῆς πόλεως. Τόσο ταυτίζεται ἡ θρησκεία μὲ τὶς παραδόσεις - ἐορτές τῆς κοινωνίας, ὥστε τὸ ἀδίκημα τῆς «ἀσεβείας» εἶναι ἔγκλημα πολιτικό (ὄρα περίπτωση Σωκράτη).

Δημιούργησαν τὸ «Πάνθεόν» τους σὰν μαθηματικὴ ἔκφραση, ἀφοῦ θεωροῦν ὅτι ἀπὸ τὸ χάος <χάφο<χαίνω = ἐκτεταμένο / ἀνοικτὸ «ἄει ὄν» (ποὺ εἶναι τὸ Σύμπαν ὡς χαοτικὴ κλασματομορφὴ = fractal)² «ξετυλίγεται» ὁ κόσμος μας [δὲν ἔχει δημιουργο] μὲ τὴν πρώτη τετρακτύν: ῥερε-δος/Νύξ - Αἰθήρ / ῥμέρα⁶ ὡς καὶ ἡ δυὰς Γαῖα - ῥερος. Τὸ **δεύτερο** διαδοχικὸ γένος ἀπὸ τὴ Γαῖα εἶναι ἡ Τετρακτὺς Οὐρανὸς - Πόντος - ῥορη - Τυφών. Τὸ **τρίτο** ἀπὸ Γαῖα - Οὐρανὸ εἶναι οἱ 12 = 4X3 Τιτᾶνες (6 ἄρρενες - 6 θῆλεις μὲ Κρόνο - Ρέα κ.λπ.). Τὸ **τέταρτο** ἀπὸ Κρόνο - Ρέα δημιουργεῖται τὸ δωδεκάθεον (4X3) σὲ δύο φάσεις: 1η Ζεὺς, Ποσειδῶν, ῥδης καὶ ῥρα, ῥστία, Δήμητρα. 2η φάση: ῥαθηναῖ, ῥφροδίτη, ῥαρτεμις καὶ ῥφαιστος, ῥρης, ῥπόλλων (ἀντικαθίσταται μετὰ ὁ ῥδης → Πλούτων ἀπὸ τὸν ῥρμη - Πλούτων καὶ «πηγαίνει» στὸν ῥδη - λύπη). Σὰν ἀντίπαρο ὑπάρχει ὁ Διόνυσος ἡ χαρὰ (πάθος γιὰ ζωὴ).

Μέσα στὸ Μῦθο κρύβονται τὰ 4 μεγάλα μυστικά, ἐξ ὧν ἓνα εἶναι ἡ ὑπαρξη 4 κατακλυσμῶν.⁶ Θὰ γίνῃ ὁ πέμπτος ἡ ἔκλεισε ἡ Τετρακτὺς; ῥ ἔκφραση τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος γινόταν μὲ ἐορτές - πομπές ποὺ ἦταν τετραήμεροι συνήθως. Εἰδικώτερα οἱ ἐορτές τοῦ Διονύσου ἦταν 4. Τέσσερις καὶ οἱ Πανελλήνιες ἐορτές (ῥόλυμπια, Πύθια, ῥισθμια, Νέμεα).

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Τ. ῥ πρωτο-ἑλληνικὴ ἔκφραζόταν γραπτῶς μὲ πέντε ὡς τώρα γνωστὲς γραφές. ῥ ἀπὸ τὴν τελευταία, τὴν Γραμμικὴ Γραφή Β, ἀναγνωρίσαμε βασικὲς γνωστὲς λέξεις κυρίως δισύλλαβες ὅπως ke-we = γαῖα(ι), si-to = σῖτος, ma-te = μήτηρ κ.ἄ.

ῥ Αναλυόμενες σὲ γράμματα τῆς ἀλφαθητικῆς γραφῆς, αὐτῆς τῆς ἐκπληκτικῆς ἑλληνικῆς ἐφεύρεσης¹⁰, δίδουν μία Τετρακτύν δύο ζευγῶν - συλλαβῶν: Τετραγράμματον: κάθε συλλαβὴ ἡχοῦσε (καὶ ἡχεῖ) ἐνιαῖα π.χ. [KA] καὶ ὄχι ξεχωριστὰ [K] [A].

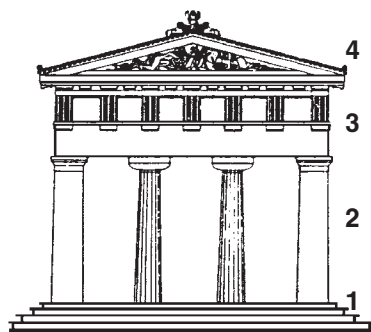
Τὸ ἀρχικὸ «Παλαμήδειον» ἀλφάβητο περιεῖχε τέσσερις Τετρακτὺς = 4X4 = 16 γράμματα προερχόμενα ἀπὸ ἀπλούστευση συμβόλων τῆς ΓΓΒ. Δηλ. 5 φωνήεντα καὶ 11 σύμφωνα: Α, Ε, Ι, Ο, Υ καὶ Β, Γ, Δ, Κ, Μ, Ν, Π,

P, Σ, Τ, Χ (τὸ Λ=P). Μετὰ προστέθηκαν ἄλλα 4 (Ζ, Θ, Λ, Φ) καὶ τέλος ἄλλα 4 (Η, Ω, Ξ, Ψ), σύνολο $24 = 6$ Τετρακτύες = $4 \times 4 + 4 + 4$. Μὲ τόσα λίγα γράμματα γράφεται ἡ «γλῶσσα τῶν θεῶν» (Ὁβίδιος), ἐνῶ οἱ «βαρβαρόφωνοι» ἑλληνικὲς διάλεκτοι τῆς Εὐρώπης ἀπαιτοῦν πολὺ περισσότερα (ἰσπανικὴ 29, πολωνικὴ 45, ρωσσικὴ 36).

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Τ. Ἡ Τέχνη σὰν κοινωνικὴ ἢ ἀτομικὴ ἔκφραση εἶναι **ἀνάγκη ψυχῆς**· καὶ οἱ νόμοι τῆς Τέχνης δημιουργοῦν⁸ τὴν Τετρακτὺν = Ρυθμός, Ἀρμονία, Μέτρον (Λόγος), Μορφή. Καὶ ἰσχύουν καὶ γιὰ τὶς ὁκτὼ (δύο Τετρακτύες) τῶν Τεχνῶν, ποὺ δὲν εἶναι βέβαια ἔξι. Τὶς 4 χώρου: ἀρχιτεκτονικὴ, ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ, διακοσμητικὴ καὶ τὶς 4 χρόνου: μουσικὴ, χορὸς, ποίηση, δράμα (= θέατρο).

Αὐτὲς τὶς ἀνύψωσαν οἱ Ἕλληνες σὲ ἀνυπέρβλητα ὕψη μὲ δάση τῶ *ὠραῖον*, μὴ ἀποφεύγοντας καὶ τὶς ἄλλες αἰσθητικὲς κατηγορίες (4 συνολικά, δηλ. τὸ μεγαλειῶδες, τὸ χαριτωμένο καὶ τὸ τραγικόν – ἄ-σημιον).

Ἡ *δομὴ* τῶν ἔργων τέχνης δὲν ἔγκειται στὸ κοινότοπο «ἀρχή, μέση, τέλος» ἀλλὰ στὴν Τετρακτὺν «Ἀρχή - Δράση - Ἀντίδραση - Τέλος». Π.χ. στὴν ἀρχιτεκτονικὴ: δάση, στήριξη, σύνδεση, κάλυψη (**Σχ. 7**). Στὴ μουσικὴ οἱ Ἕλληνες ξεκίνησαν μὲ τὴν τετράτονη κλίμακα, ἀφοῦ καὶ ἡ ἀρχαιότατη (1100 π.Χ.) φόρμιγξ (**Σχ. 8**) ἦταν τετράχορδη μὲ ρυθμοὺς τετράχρονους. Τέλος τὸ θέατρο ἐξέφραζε τὴν ἔλλειψη Μέρους μὲ τὴν Τετρακτὺν τῶν παθῶν: Ὑβρις - Ἀτὴ (=ταραχὴ) - Νέμεσις - Κάθαρσις.



Σχ. 7. Ἑλληνικὸς ναός.



Σχ. 8.
Τετράχορδες
φόρμιγγες.

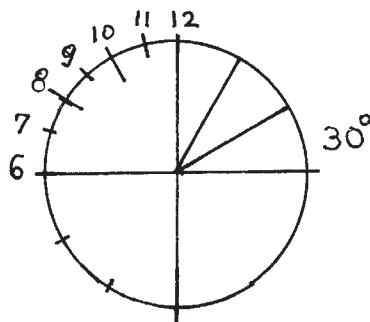
Ἀναλύσαμε σύντομα τὰ 3 ἀπὸ τὰ 4 στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ἥθος, τέχνη, φιλοσοφία καὶ ἀφήσαμε στὸ τέλος τὴν Ἐπιστήμη λόγῳ τοῦ ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος τῆς ἐποχῆς μας γι' αὐτήν, ποὺ τὴ συγγέει συνήθως μὲ τὴν τεχνολογία («τὰ πρὸς χρῆσιν», Ἀριστοτέλης).

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ. Εἶναι παράξενο, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες χρησιμοποιοῦσαν πλὴν τοῦ δεκαδικοῦ συστήματος καὶ τὸ δωδεκαδικό. Τοῦτο ὅμως προέρχεται ἀπὸ τετράεδρον, ποὺ ἔχει τέσσερα τρίγωνα, δηλ. $4 \times 3 = 12$. Φυσικὰ δὲν ὑπῆρξε ποτὲ τὸ λεγόμενο ἑξηνταδικὸ σύστημα τῶν Ἀσσυρίων (;), ἀφοῦ θὰ ἀπαιτοῦντο 60 δια-

φορετικά σύμβολα· ἀπλῶς χρησιμοποιοῦσαν τὸ ἀρχαιότατο ἑλληνικὸ δωδεκαδικὸ πέντε φορές.

Μετρήσεις: **1. Κύκλος:** Οἱ Ἕλληνες τὸν διαιροῦσαν πανεύκολα σὲ 4 μέρη, «τεταρτημόρια», ἀλλὰ χωρίζοντας αὐτὰ στὰ 3 («τρίχα σχίζειν») κατασκεύαζαν «δωδεκατημόρια» = 30° μέχρι καὶ 1° «μοῖρα» = $1:360$ τοῦ κύκλου (1 μοῖρα = 60 «λεπτά»)

(Σχ. 9). **2. Χρόνος:** Χώριζαν τὸ ἔτος σὲ 12 μῆνες $X 30 = 360$ ἡμέρες + 5 ἢ 6. Λόγω τῆς ἀνάγκης τους νὰ τὸ συνδυάσουν μὲ τὸν κύκλο τῆς σελήνης χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἐκπληκτικὴ ἀνακάλυψη τοῦ Κλεόστρατου, τὴν «ὀκταετηρίδα» ($8 \text{ ἔτη} = 2X4$) (ἀργότερα τὸ ἀκριδέστερο σύστημα τοῦ Μέτωνος καὶ μετὰ τοῦ Καλίππου μὲ λάθος ἀνὰ 100 ἔτη ≈ 1 λεπτό!!)¹¹. **3. Μήκη:** Ἡ βασική τους μονάδα ἦταν ὁ ποῦς = 16 δάκτυλοι = $4X4$ καὶ τὸ στάδιον $\approx 185 \mu.$ = 600 πόδες κ.λπ. **4. Βάρη:** 1 ἀμφορεὺς (≈ 40 λίτρα) = 12 χόες, 1 χοῦς = 12 κοτύλες κ.λπ. **5. Νομίσματα - σταθμά:** Ἡ δραχμὴ (≈ 10.000 σημερινές) διαιρεῖτο σὲ 12 ἡμιοδόλια κ.ἄ. **6. Ἄνεμοι:** Οἱ 4 βασικοὶ τῶν ναυτικῶν Ἑλλήνων ἦταν οἱ Βορέας, Ἀπηνιῶτης, Νότος, Ζέφυρος μὲ ἔκφρασή τους (Σχ. 10) τὸν «ἑλληνικὸ σταυρὸ» ὅμοιο μὲ τῆς παπαρούνας (Φωτ. 2) συμπληρώνονται μὲ 4 ἐνδιαμέσους.



Σχ. 9. ὦρες καὶ μοῖρες.



Φωτ. 2 Παπαρούνα - Τετρακτύς.



Φωτ. 3 Χαλαζίας - Τετράεδρο.

περιοδικός πίνακας των στοιχείων

ατομικός αριθμός

1 2 3 4 5 6 7

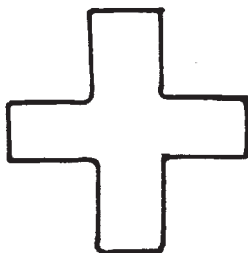
8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

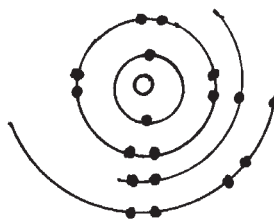
37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138

Σχ. 12. Οι 16 ομάδες τῶν στοιχείων καὶ τὰ 8 κρυσταλλικά συστήματα.



Σχ. 10 Έλληνικός σταυρός.



Σχ. 11. Το άτομο.

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΕΙΑ. Γνώριζαν τη δομή των ατόμων οί Έλληνες; Πριν πά-
ντως από τους «ατομικούς» Λεύκιππο και Δημόκριτο οί Θαλής, Ήρά-
κλειτος και οί Πυθαγόρειοι κ.ά. ἐπρότειναν την Τετρακτύν των Στοιχείων.
Ή Φύση ὄντως δομεῖ **ὅλα** τὰ ἅτομα μετὴν δυάδα ἡλεκτρόνιο / πρωτόνιο
καὶ τὰ διατάσσει δὲ τὰ ἡλεκτρόνια σὲ $4X2 = 8$ φλοιούς ἀπὸ 2, 8, 8, 18... (**Σχ.**
11). Καὶ ἡ φυσικοχημεία μετὸν περιοδικὸ πῖνακα (**Σχ. 12**) χώρισε τὰ 96
 $= (4X4X6)$ στοιχεῖα σὲ $4X4 = 16$ ὁμάδες μετὰ ἕως ± 4 σθένη. Ὅσο γιὰ τὰ ὑπο-
ατομικὰ σωματίδια εὐρέθησαν 12 (6 κουάρκς γιὰ τὰ ἀδρόνια + 6 λεπτό-
νια).

ΓΕΩΛΟΓΙΑ. Ἀπεδείχθη ὅτι δύο Τετρακτύες, δηλ. 8 στοιχεῖα, ἀποτελοῦν
τὸ 99% τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς. Τέσσερα (4) ἀμέταλλα O, S, Al, Fe καὶ 4 μέ-
ταλλα Ca, K, Na, Mg. Ἡ κρυσταλλικὴ μορφή ὅλων τῶν στοιχείων εἶναι 8
 $(=4X2)$ εἰδῶν, καὶ θυμίζουσιν τὰ 4 πολύεδρα τοῦ Πλάτωνα (**Σχ. 12 + 6**).

ΒΙΟΛΟΓΙΑ. Ἄν ἀντιμετωπίζετε ὅλ' αὐτὰ μετὰ σκεπτικισμό θεωρώντας τίς
ἐκατοντάδες ἐνδείξεις ὡς συμπτώσεις, στὴ βιολογία θὰ βεβαιωθῇτε ἀπό-
λυτα. Στὴ διπλῇ ἑλίκᾳ τοῦ DNA (**Σχ. 3**) καὶ καθέτως πρὸς τὸν ἄξονά της
ὑπάρχουν τὰ 2 ζεύγη τῶν 4 βάσεων T-A καὶ C-G. (Οἱ 4 βάσεις ὑπάρχουν
ἐν σειρᾷ καὶ στὸ RNA.) Ἡ παρασκευὴ τῶν δομικῶν ὑλικῶν τῆς ζωῆς
(πρωτεΐνες) γίνεται σὲ 4 φάσεις: Βάσεις (γεννητικὸς κῶδιξ), Ἀμινοξέα
(**μόνον** 20 = $8+8+4$ σὲ 3 διαφορετικὲς ὁμάδες), Ὀλιγοπεπτίδια, Πρωτεΐνες.

Τὸ ἐκπληκτικὸ εἶναι ὅτι ἡ φύση κάνει ὅλους αὐτοὺς τοὺς συνδυα-
σμοὺς γιὰ τὴν ἀνα-δημιουργία καὶ λειτουργία της μόνο μετὰ 4 στοιχεῖα
(ριζώματα), Ὑδρογόνον, Ἀνθρακὰ, Ἀζωτὸ καὶ Ὁξυγόνον (H, C, N, O)
σύν 1% P καὶ S.

ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ. Οἱ Έλληνες ἀκολουθώντας τὴ Συμπαντικὴ Τε-
τρακτύν, τὴν ἐνιαίᾳ ὑπόσταση τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἐξέφραζαν, ὅπως εἶπα-
με, μετὰ τὴν Τετρακτύν: σῶμα, ψυχὴ (=ψυχισμός), πνεῦμα, ἐπίγνωση. Καὶ

πολὺν πρὸ τοῦ Ἱπποκράτη οἱ «*ἰητροὶ*» καὶ οἱ «*ἐργάται*» (=χειρουργοὶ) ἀντιμετώπιζαν τὸν ἄνθρωπο ὡς ἐνιαία ὄντοτητα. Θεωροῦσαν 4 τοὺς χυμούς: Αἷμα, Χολή ξανθή, Χολή μέλαινα καὶ Φλέγμα. Ὅλα τὰ ὄργανα εἶναι *διπλᾶ*, ἔλεγαν, πλὴν τῶν 4 ζωτικῶν: Ἐγκέφαλος, Καρδιά, Ἡπαρ, Πάγκρεας. Ἐπίσης οἱ «*κράσεις*» ἦσαν 4.

Ἡ ἐλληνικὴ ἱατρικὴ, στηριζόμενη στὴν ἀνθρώπινη Τετρακτύν, θεωροῦσε τὴν Ὑγεία ὡς «*πρῶτον ἀγαθὸν*» βασισμένη στὸ «μέτρον». Ἡ ἀπώλειά της ἐνέπλεκε τὸν ἄνθρωπο στὸν κύκλο: Ὑγεία - δυσκρασία - νόσος - θεραπεία. Εἰδικώτερα στὰ Ἀσκληπιεῖα¹² ἢ ἴασις τῆς ψυχο-σωματικῆς νόσου γινόταν μὲ τὴν Τετρακτύν: Καθαρμοὶ – ἀνακούφιση σώματος – ψυχαγωγία – αὐτογνωσία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Οἱ Ἕλληνες βασισμένοι στὴν Τετρακτύν ὠργάνωσαν τὴν κοινωνία, ποὺ δημιούργησε τὸν ἀσύγκριτο πολιτισμὸ τους. Ἴσως ἀγγίξαμε τὸ αἶνιγμα τῆς ταχύτατης ἐξέλιξής του μὲ συγχρόνως ἐξαιρετὴ ποιότητα ζωῆς («*εὐδαιμονία*»: Ἀριστοτέλης). Μὲ κλειδί τῆ Συμπαντικῆς Τετρακτύν εἰσέδυσαν στὰ μυστικὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ κυρίως ταύτισαν τὸν βίον τους (πολίτη/ἀτόμου) μὲ αὐτὴν, δημιουργώντας Τετρακτύες σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις του ἥτοι στὸ ἦθος, τέχνη, ἐπιστήμη, φιλοσοφία.

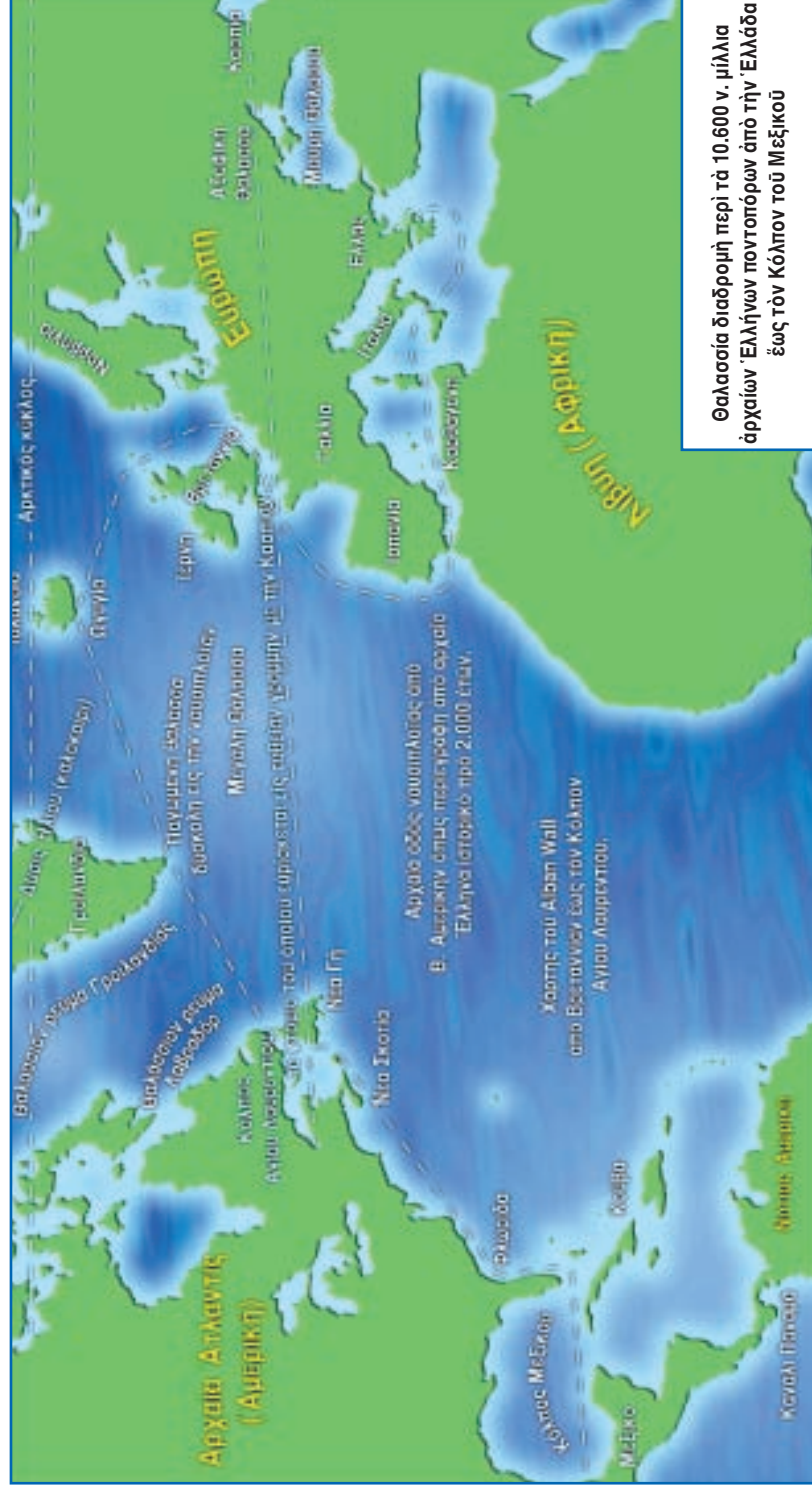
Σήμερα ἡ ἐπιστήμη, ἔρημη καὶ ὀρφανὴ ἀπὸ τὰ ἄλλα τρία «ριζώματα», μὲ ἀπόλυτη προτεραιότητα στὴν Τεχνολογία παραπαίει «χωρὶς αἰδῶ», γίνεται ἐπικίνδυνη γιὰ τὸν πλανήτη. Μήπως πρέπει νὰ τὰ ξανασκεφθοῦμε ὅλα ἀπ' τὴν ἀρχή; «*Ἄς μείνουμε ὅλοι μας ἐπὶ τέλους ἀκίνητοι γιὰ ἓνα ἐξαίσιον λεπτό*» (Πάβλο Νεροῦδα).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Liddell - Scott καὶ I. Σταματάκος, «Λεξικὸν Ἑλληνικῆς Γλώσσης».
2. Κ. Καρμιράντζος, «Big-Bang, Χάος, Φράκταλς», «Δ», τ. 230.
3. Ἱππ. Δάκογλου, «Ὁ μυστικὸς κώδικας τοῦ Πυθαγόρα».
4. «Πυθαγόρου Χρυσᾶ Ἔπη», σ. 14, ἐκδ. Πάπυρος· καὶ «Προσωκρατικοὶ» α', σελ. 105.
5. Πλάτων, «Τίμαιος», 56 b.
6. Ἡσίοδος, «Θεογονία».
7. Κ. Καρμιράντζος, «Τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου», «Δ», τ. 201.
8. Π. Μιχελῆς, «Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ὡς Τέχνη».
9. Κ. Καρμιράντζος, «Πολιτεύματα», «Δ», τ. 238.
10. Κ. Καρμιράντζος, «Ἑνιαία Ἑλληνικὴ Γραφή», «Δ», τ. 212-213.
11. Κ. Καρμιράντζος, «Ἡμερολόγια Ἑλληνικά», «Δ», τ. 211.
12. Κ. Καρμιράντζος, «Ἀσκληπιεῖα», «Δ», τ. 216 καὶ 218.

Κ. Καρμιράντζος

ἹΑρχιτέκτων ΕΜΠ



Χάρτης 1. Η θαλάσσια διαδρομή (περί τα 10.600 ναυτικά μίλια) των αρχαίων Ελλήνων ποντοπόρων μέχρι τον Κόλπο του Μεξικού σύμφωνα με την έρευνα του επιστημονικού περιοδικού των ΗΠΑ «Ancient American». (Τεχνική επεξεργασία χάρτη: Νίκος Κουλιαντάσης, βλέπε και «Δ», τ. Μαρτίου 2001.)

Η ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑ ΕΦΘΑΝΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΜΕΞΙΚΟ Νέες έρευνες του «Ancient American»

Σημαντικές και ενδιαφέρουσες είναι οι έρευνες του «Δαυλού» και η πλούσια αρθρογραφία των συνεργατών του για την ιστορική τεκμηρίωση της εξάπλωσης των αρχαίων Έλλήνων στις ηπείρους της ύφης. Οι μελέτες αυτές, πρωτοποριακές στην ελληνική ιστοριογραφία, προσθέτουν όλα και πιο πλούσια και αποκαλυπτικά στοιχεία για την επιδεξιότητα και ικανότητα των ποντοπόρων αυτών εξερευνητών, αρετές που κληρονόμησαν και οι επόμενες δια μέσου των αιώνων γενεές των Ελλήνων έως την εποχή μας.

Αναφέρω εδώ ειδικά εκτός πολλών άλλων το πρόσφατο και ενδιαφέρον άρθρο του έρευνητή κ. Στ. Μυτιληναίου (Στ. Μ.) με τίτλο: «*Ο Πλούταρχος εξιστορεί πανάρχαιο έποικισμό Έλλήνων στην Αμερική...*» («Δαυλός», τ. 231). Ανεξάρτητα από το άρθρο αυτό προσφεύγω σε παραπλήσιο άρθρο στο περιοδικό «Ancient American» του αρθρογράφου Alban Wall (A.W.) με τίτλο «An Ancient Greek Historian's Sailing Directions to America» («*Ιστοπλοϊκές Οδηγίες Αρχαίου Έλληνα Ιστορικού προς Αμερική*»), vol. 6, τ. 37, p. 20.

Τα δύο αυτά ενδιαφέροντα και αποκαλυπτικά άρθρα βασίζονται στα διασωθέντα έργα του ιστορικού Πλουτάρχου «*Ηθικά*» και «*Περί του έμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς σελήνης*». Ο μὲν Στ. Μ. αναφέρει ως πηγή το έδάφιο 941 από το δεύτερο προαναφερθέν έργο του Πλουτάρχου, ό δὲ Α. W. το έδάφιο 941 ε. Αυτά μπορεί ό αναγνώστης νά τά διαβάση μετά σχολίων και παρατηρήσεων στο δοθέν τεύχος του «Δαυλού» για τόν Στ. Μ., για δὲ τόν Α. W. στα έδω έπιλεκτικά μεταφρασμένα έδάφια.

Η έρευνα του «Ancient American»

Για πληρέστερη ενημέρωση των αναγνωστών παρουσιάζω επί του **Χάρτου 1** (βλ. έναντι σελίδα) όλην τή θαλάσσια διαδρομή των αρχαίων Έλλή-

νων ποντοπόρων από την Ελλάδα έως τη Βρεταννία. Ο Α. W. συνέθεσε τὸ χάρτη τῆς θαλάσσιας ὁδοῦ ἀπὸ τῆ Βρεταννία ἕως τὸν Κόλπο τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου. Ἐπέκτεινα τὸν χάρτη αὐτὸν βάσει τοῦ ἄρθρου τοῦ Στ. Μ. στὸ «Δαυλὸ» μὲ τὴν περαιτέρω θαλάσσια διαδρομὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Κόλπο τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου ἕως τὸν Κόλπο τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ μεγάλη αὐτὴ θαλάσσια διαδρομὴ ὑπελογίσθη βάσει τῆς κλίμακας τῶν ἐπὶ μέρους χαρτῶν καὶ ἀνέρχεται σὲ περίπου 3.750 ναυτικά μίλλια (ἓνα ναυτικὸ ἀγγλικὸ μίλλι ἰσοῦται μὲ 1610 μ.). Χρήσιμη πληροφορία γιὰ τὸν ὑπολογισμὸ τοῦ χρόνου τοῦ μεγάλου αὐτοῦ διάπλου ἀναφέρει ὁ Α. W: «Σύμφωνα μὲ τὸν Ἑλληνα ἱστορικὸ Ἡρόδοτο ἀρχαῖα ἱστιοπλόα πλοῖα μποροῦσαν νὰ καλύψουν περισσότερο ἀπὸ 150 ναυτικά μίλλια (περὶ τὰ 240 χμ.) σὲ 24 ὥρες». Αὐτὴ ἡ πληροφορία μᾶς δίνει τὴ δυνατότητα νὰ ὑπολογίσωμε τὸ χρονικὸ διάστημα πού ἐχρειάσθησαν τὰ πλοῖα αὐτά, γιὰ νὰ καλύψουν τὴ θαλάσσια ἀπόσταση ἀπὸ τὸν Κόλπο τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου ἕως τὸν Κόλπο τοῦ Μεξικοῦ. Ἔτσι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποντοπόροι διήνυσαν ὁλόκληρη τὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ παρακάμπτοντας τὴ χερσόνησο τῆς Φλώριδας ἔφθασαν τελικὰ στὸν Κόλπο τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ διανυθεῖσα θαλάσσια ὁδὸς τῶν 3.750 μιλλίων μὲ τὴν ὥς ἄνω ταχύτητα τῶν ἀρχαίων ἱστιοπλόων διήρκεσε 25 ἡμέρες διαρκοῦς θεωρητικὰ πλοῦ.

Οἱ προηγμένες ναυπηγικὴ καὶ ναυσιπλοΐα

Μὲ παραπλήσιους ὑπολογισμοὺς ὑπελογίσθη ἡ μακρὰ θαλάσσια διαδρομὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποντοπόρων ἀπὸ τὴν Ελλάδα ἕως τὸν Κόλπο τοῦ Μεξικοῦ, καὶ ἔτσι συμπληρώνονται τὰ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα τῶν δύο ἐρευνητῶν. Ἡ ὅλη διαδρομὴ ἔχει μῆκος 10.600 ν. μίλλια. Θεωρητικὰ θὰ μποροῦσε νὰ διαρκέσῃ περίπου 71 ἡμέρες (2,33 μῆνες). Στὴν πραγματικότητα συνυπολογίζοντας ἀντίξοες καιρικὲς συνθήκες, ἀνεφοδιασμὸ τοῦ πλοίου σὲ τρόφιμα, νερό, ὑλικά, ἀστάθμητους παράγοντες κ.λπ., ὁ ἄθλος αὐτὸς ἴσως διαρκοῦσε περισσότερο ἀπὸ 4 μῆνες.

Ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ ναυσιπλοϊκὴ δεινότηता τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ ἱκανότητα ἱστιοπλοΐας σὲ τεράστιες ἀποστάσεις, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦν πολλὰς γνώσεις τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης, τῆς ἀστρονομίας, τῶν θαλάσσιων ῥευμάτων, τῆς πρόγνωσης τοῦ καιροῦ καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα βαθεῖα γνώση τῆς ναυπηγικῆς, τῆς μετεωρολογίας καὶ τῶν αἰολικῶν φαινομένων. Ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα καὶ οἱ ναυσιπλοϊκὲς ἱκανότητες τῶν ἀρχαίων διαφαίνονται καὶ μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα:

«Σὲ ἀγγεῖο τοῦ βου αἰῶνα τοῦ καλλιτέχνη Ἐξεκία ἀπεικονίζεται ἀθηναϊκὸ πολεμικὸ πλοῖο, τὸ ὁποῖο κατεσκευάσθη γιὰ ταξίδια στὴν Μεσόγειο. Οἱ Ἕλληνες κατεσκευάσαν καὶ μεγαλύτερα πλοῖα, ὅπως τὸ “Ἀλεξανδρὸς” μὲ μῆκος 120 περίπου μ. Ἦταν ἓνα ὠκεανόπλοιο, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Ἕλληνας γεωγράφος Πυθέας εἶχε, ὅπως ὑποστηρίζουν, ταξιδεύει στὴ μακρινὴ Σκωτία καὶ Νορβηγία, ἀκόμα ἴσως καὶ στὴν Ἰσλανδία κατὰ τὰ τέλη τοῦ 5οῦ π.Χ. αἰῶνα. Ἡ ναυπηγικὴ τεχνολογία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀναμφισβήτητα βοήθησε νὰ ἐπισκεφθοῦν ἀκόμα καὶ τὴν ἀμερικανικὴ ἥπειρο» («Ancient American», ἔνθ. ἀ.).

[Μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἐδῶ ἀναφερομένων ἐνδιαφερόντων ἄρθρων θὰ ἤθελα νὰ συμπληρώσω μία γεωγραφικὴ λεπτομέρεια σχετικὰ μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Στ. Μ. («Δαυλός», σελ. 14788), ὁ ὁποῖος γράφει: «Ἐκπληκτοὶ μαθαίνομε ὅτι σὲ ἓνα μεγάλο κόλπο τῆς ἠπείρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος προφανῶς εἶναι ὁ Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, ἐφ’ ὅσον εἶναι στὴν ἴδια εὐθεῖα μὲ τὴν Κασπία Θάλασσα...». Προφανῶς ὁ ἀρθρογράφος ἐννοεῖ τὸν Κόλπο τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου (β.γ. πλάτος 45°). Ἡ λεπτομέρεια αὕτη δὲν ὑποβιβάζει ἀσφαλῶς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἁρθρου τοῦ Στ. Μ., ὁ ὁποῖος στὴ συνέχεια ἐξιστορεῖ τὴν περαιτέρω διείσδυση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὸν ἀποικισμὸ καὶ ἐκπολιτισμὸ τῶν κατοίκων γύρω ἀπὸ τὸν μεγάλο Κόλπο τοῦ Μεξικοῦ.]

Ἀνακεφαλαιώνοντας καὶ ἔχοντας ὑπ’ ὄψιν μας τὰ ἐπιτεύγματα αὐτὰ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἱστιοπλοικῆς ποντοπλοίας: ὅλη αὕτη ἡ ἔρευνα καὶ ἀρθρογραφία τῶν συνεργατῶν τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴν παγκόσμια ἐξάπλωση σὲ θάλασσα καὶ ξηρὰ τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ θὰ μποροῦσε ν’ ἀποτελέσῃ μία εὐπρόσδεκτη, δικαιολογημένη καὶ ὠφέλιμη προσπάθεια γιὰ μιὰ πρωτοποριακὴ ἐκδοτικὴ πρωτοβουλία, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν ἐνσωμάτωσή της στὰ διδακτικὰ βιβλία τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς ἐκπαίδευσης ὅλων τῶν βαθμίδων.

Ἕνα τέτοιο ἔργο θὰ ἦταν ἡ πιὸ ἀποστομωτικὴ ἀπάντηση σὲ ὅλους τοὺς σύγχρονους καὶ παλαιούς ἀρνητὲς καὶ ὑποτιμητὲς τῆς ἀρχαιοελληνικῆς κληρονομιάς. Ἡ πολιτιστικὴ ἐμβέλεια, ἡ ἐπίδραση καὶ ἡ ἐπέκταση τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Γῆς ἀποκαλύπτεται μὲ συνεχῶς αὐξανόμενο ὄγκο ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένων δεδομένων ἀπὸ Ἕλληνες καὶ ξένους ἐρευνητὲς, δικαιωματικὰ μετέχοντες τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας.

Ἰωάννης Κυπαρισσός

Φιλοξενούμενος - άφεντικό

«Πάρτονε στὸν γάμο σου, νὰ σοῦ πῇ καὶ τοῦ χρόνου». Ἡ παροιμία αὐτὴ ταιριάζει γάντι στὸν ὑψηλὸ προσκεκλημένο τοῦ προσφάτου συνεδρίου τοῦ ΠΑΣΟΚ. Γράφω γιὰ τὸν εὐγενέστατον ἐκείνον ὑπουργὸ τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος ἔκρινε χρήσιμο καὶ σκόπιμο, μόλις οἱ οἰκοδεσπότες τοῦ ἔδωσαν τὸ μικρόφωνο, νὰ τοὺς τραβήξῃ τ' αὐτί, διότι δὲν εἴμαστε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες καλὰ παιδιά καὶ δοηθοῦμε τοὺς τρομοκράτες. Μὲ ἄλλα λόγια δηλαδὴ ὁ προωθημένος αὐτὸς κύριος περὶ τὰ ἥθη τῆς φιλοξενίας μᾶς κατηγόρησε ὡς τρομοκράτες. Τοιαύτη κομπότης ὕφους.

Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ κάνουμε, ἓνα κράτος σὰν τὸ Ἰσραήλ, πὺν ἀπὸ τῆς συστάσεως του ἔχει ταχθῇ κατὰ τῆς θίας, εἶναι λογικὸ νὰ ἐξοργίζεται γιὰ ὅ,τι διαταράσσει τὴν ἀγγελικότητα τοῦ πλανήτη μας. Εἶδατε σεῖς ποτὲ νὰ πολεμήσῃ τὸ φιλειρηνικὸν αὐτὸ κράτος; Εἶδατε ποτὲ στρατιώτῃ Ἑβραῖο νὰ πυροβολῇ παιδιὰ καὶ γενικῶς ἄμαχο πληθυσμὸν ἢ ἀκόμα-ἀκόμα νὰ βομβαρδίξῃ στρατόπεδα προσφύγων; Ἀπαγε τῆς βλασφημίας! Καὶ κάποιες ἀνατινάξεις σπιτιῶν Παλαιστινίων πὺν ἔγιναν ἦταν γιὰ καθαρὰ χωροταξικοὺς λόγους, ἀφοῦ ἦταν ἐκτὸς σχεδίου πόλεως. Γι' αὐτὸ ὁποῖος πῇ ὅτι τὸ Ἰσραήλ ἄσκησε ποτὲ τρομοκρατία, νὰ ρίξῃ ὁ Γιαχβὲ φωτιὰ νὰ τὸν κάψῃ.

Πέραν ὅμως ὅλων αὐτῶν τὸ περιούσιον αὐτὸ κράτος διαθέτει καὶ ἄλλας ἀρετάς. Ὡς λ.χ. νὰ μὴ ἀσχολῇται μὲ τὸ τί κάνουν οἱ γείτονές του. Οὐδέποτε εἶχεν αὐτὴν τὴν περιέργεια. Τὸ γεγονὸς ὅτι περιοδικῶς συλλαμβάνονται στὴν Κύπρο διάφοροι κατάσκοποι του οὐδόλως ἀναιρεῖ τὰ ἀνωτέρω. Εἶδατε ποτὲ κανέναν νὰ δικαστῇ καί, τὸ κυριώτερον, νὰ καταδικαστῇ; Γίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα; Φεύγουν σὰν κύριοι ὕστερα ἀπὸ φιλικὲς διαπραγματεύσεις τοῦ τύπου: «Ἡ τοὺς ἀφήνετε ἢ σὰς κάνουμε ταπὶ τὸ νησί». Μπορεῖ ἄραγε νὰ τὸ ὀνομάσῃ αὐτὸ κανεὶς τρομοκρατία;

Βεβαίως καὶ τὸ Ἰσραήλ εἶναι κατὰ τῆς τρομοκρατίας. Ἐ! Πῶς νὰ τὸ κάνουμε... Ἐδῶ λειτουργεῖ ὁ νόμος τῆς ἐκλεκτικῆς συγγένειας – καὶ τὸ αἷμα νερὸ δὲν γίνεται... Τὰ συμφέροντα τοῦ διεθνοῦς Σιωνισμοῦ περιφρουρεῖ ὁ ἔρμος ὁ Ἀμερικάνος πεξοναύτης ἀνὰ τὴν ὑφήλιο. Θὰ ἦταν ἀχαριστία ὀλκῆς νὰ μὴ ἔλεγε κι ἓνα «εὐχαριστῶ» στὸν προστάτη του, ὁ ὁποῖος ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔχει ἀφανίσει λαοὺς καὶ λαοὺς γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς Σιών.

Μετὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶναι μεγίστη ἀπρέπεια κάποιων συνέδρων, πὺν ἀπεχώρησαν, ὅταν ὁ περιούσιος αὐτὸς Ἰσραηλινὸς ὑπουργὸς ἄρχισε τίς φιλοφρονήσεις του. Ἄν καὶ μερικὲς φορὲς ἡ πολλὴ εὐγένεια καταντᾷ μα... (ἄντε νὰ μὴ τὸ γράψω). Ὡστόσον ἀπορίας ἄξιον παραμένει, γιὰτὶ ἔμειναν οἱ ὑπόλοιποι. Ν' ἀκούσουν δηλαδὴ τί; Τὸν χωροφύλακα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς νὰ τοὺς δίνη μαθήματα δημοκρατίας καὶ διεθνῶν σχέσεων; Γιατί, ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, ὁποῖος δὲν συμφωνεῖ μὲ τοὺς ἰέρακες τοῦ Τέλ - Ἀβίδ ἢ τρομοκράτης θεωρεῖται ἢ ναζιστῆς.

Εἶναι ἡ σιγονυρία τοῦ ἀφεντικοῦ, πὺν ἐπισκεπτόμενο τοὺς ὑποτελεῖς του, ἐκδίδει τίς διαταγές του γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ τὸ ὑπηρετοῦν.

Γιώργος Πετρόπουλος

Ἄγών: Ὁ μέγας ἄγνωστος θεὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων

Ὁ Πausanías στὰ «Ἡλιακά» του περιγράφοντας τὶς παραστάσεις τῶν θεῶν στὸ Ἡραῖο τῆς Ὀλυμπίας ἀναφέρεται καὶ στὸν Ἄγωνα: «Στὰ πλάγια, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος παριστάνεται ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ἡ Ὑγεία, μία ἀπὸ τὶς κόρες του· ἐπίσης ὁ Ἄρης καὶ πλάι του ὁ Ἄγών.» (5, 20, 1-3). Ὁ ἀκριβολόγος περιηγητὴς τὸν ἀνταμώνει λίγο ἀργότερα καὶ στὸ δάθρο τῶν ἀναθημάτων τοῦ Μικύθου: «Μεταξὺ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Μικύθου ὑπάρχει καὶ ὁ Ἄγών μὲ ἀλτήρες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἡμικυκλικοί, δηλ. τὸ μισὸ ἐνὸς κύκλου, ὅχι ὅμως κανονικοῦ ἀλλὰ ἐπιμηκέστερου (ἐλλειψης) καὶ εἶναι καμωμένοι ἔτσι, ὥστε νὰ περνοῦν καὶ τὰ δάκτυλα τῶν χειρῶν, ὅπως γίνεται μὲ τὴ λαθὴ τῆς ἀσπίδας... Κοντὰ στὴν πλαστικὴ εἰκόνα τοῦ Ἀγῶνα εἶναι στημένος ὁ Διόνυσος καὶ ὁ Θραξ Ὀρφενὺς καὶ ἓνα ἄγαλμα τοῦ Δία» (5, 26, 3 - ἀμφότερα τὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἔργο «Πausανίου Ἑλλάδος Περιήγησις», ἐκδ. «Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν».)

Ὁ Ἄγών λοιπὸν εἶχε ἐνταχθῇ στὸ Ἑλληνικὸ Πάνθεον, ἡ ἔννοιά του θεοποιήθηκε, γεγονός πού δηλώνει ὅτι ἀποτελοῦσε βασικὸ συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ νοήματος πού ἔδιναν

Ἡ ἰδεολογία καὶ ἀξιολογία τοῦ Ἀγῶνος

Οἱ Ἕλληνες εἶχαν καὶ τὰ πάθη τους. Ἡ πολιτικὴ τους ἱστορία δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ παροξυσμούς, οἱ ὁποῖοι παρατηροῦνται καὶ εἰς ἄλλες φυλές. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐξωρίζετο γιὰ πολιτικὸν λόγον, θὰ κατέστρεφε τὴν πόλιν του, ἐὰν ἐδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ κυβεργήσῃ – εἴτε ὀλιγαρχικῶς εἴτε δημοκρατικῶς. Εἶναι ὅμως δύσκολο νὰ σκεφθοῦμε ἓναν Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῇ φανατικός. Ὁ Εὐριπίδης δίδει τὴν προσωπογραφία ἐνὸς φανατικοῦ, τοῦ Ἰππολύτου (ἀγνός, παρθενικός θαναασμός τῆς παρθένου θεᾶς Ἀρτέμιδος), ὁ ὁποῖος δὲν ἀπονέμει τιμὲς στὴ θεὰ τοῦ Ἐρωτος, (Ἀφροδίτη).

Ὁ φανατισμένος δὲν ἀγωνίζεται. Ἀγὼν ὅμως ἐννοεῖται ἡ συνειδητοποιημένη προσπάθεια, ἡ ἔχουσα ἀρχὴ καὶ τέλος. Αὕτὴ εἶναι ἡ οὐσία καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ «Ἀγῶνος»: ἡ προσπάθεια, χωρὶς νὰ ἔχῃ σημασίαν οὔτε τὸ κόστος οὔτε τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ Ἰππόλυτος θὰ ἀγιοποιεῖτο ὑπὸ καθεστῶς θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ (π.χ. χριστιανικὸ ἢ ἰσλαμικὸ). Ἡ ἑλληνικὴ συνειδήσις ἐχαρακτηρίζετο ἀπὸ ἀντιπολιτευτικὴν στάσιν ὡς ἀλαζονεία καὶ ἀσέβεια πρὸς τοὺς θεοὺς, ὡς «Υβρίς». Ἀντιθέτως ἡ «Αἰδώς», ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ τιμὴ πρὸς τὰ ἱερά καὶ τὰ ἡρῶα τῶν προγόνων ὁδηγοῦν εἰς τὴν συνειδητότητα - συμπολεμικότητα, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τήρησιν τῶν κοσμικῶν νόμων, τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἀξιών.

Ὁ προσωπικὸς Ἀγὼν ἐκάστον ἀθλητοῦ στὸν στίβο πέραν τοῦ σκοποῦ τῆς τελειοποιήσεώς του ἦτο ὁμολογία τοῦ χρέους του, ὅπως ἀγωνίζεται ὡς ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἐναντίον κάθε ὑπέρφρονος βίας, ἀτομικῆς ἢ ὁμαδικῆς. Οἱ πνευματικὲς - ψυχικὲς - σωματικὲς του δυνάμεις ἔπρεπε εἰς τὸν στίβο νὰ τεθοῦν ὁλοκληρωτικῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς «όμο-



οί Έλληνες στο φαινόμενο τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως εὐρύτερα. Ἡ μέχρι σήμερα φιλολογικὴ μελέτῃ ὀρίζεται τὸν ἀγῶνα ὡς ἐπίπονη προσπάθεια πρὸς τὴν ἐπίτευξιν κάποιου σκοποῦ. Καὶ στὸν ὀρισμὸ αὐτὸ περιλαμβάνονται δύο ὑποκατηγορίες: α) Ὁ ἀγὼν ὡς σωματικὴ ἢ πνευματικὴ προσπάθεια σὲ συναγωνισμό μὲ ἄλλους: ἐδῶ ἐντάσσονται οἱ ἀθλητικοί, δραματικοί, ποιητικοί κ.λπ., πολιτιστικοί, θὰ λέγαμε, ἀγῶνες. Καὶ β) Ἡ προσπάθεια ἐπικράτησης ἔναντι πλέον τοῦ **ἀντιπάλου** καὶ ὄχι τοῦ **συναγωνιστοῦ**. Ἐδῶ ἐντάσσεται ὁ ἀγὼν τοῦ πολέμου: Πόλεμος γιὰ ἐπικράτησιν ὄχι μόνον ἔναντι τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἔναντι τῶν φυσικῶν φαινομένων.

Ὁ «ἀγὼν» ὡς τρόπος λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος

Πέραν ὅλων αὐτῶν, παρατηρώντας κανεὶς προσεκτικὰ τὸ φυσικὸ κόσμον, θὰ καταλάβῃ πὺς ὁ ἀγὼν καὶ στίς δύο προαναφερθεῖσες ἐκδοχὲς εἶναι διάχυτος καὶ διαπνέει τὰ πάντα. Ὁ ἀγὼν ὅμως – ὅπως θὰ δείξουμε – μὲ τὴ μορφὴ τοῦ συναγωνισμοῦ ἀναπτύσσεται μόνον στὰ ἑμβία ὄντα. Ὁ κάθε σῖτος ἐντὸς τοῦ σιταγροῦ ἀγωνίζεται ἔναντι τῶν γειτόνων του νὰ διεκδικήσῃ μὲ τίς ρίζες του ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερον χώμα, ὥστε ρουφώντας περισσότερους χυμούς, νὰ ἀνοίξῃ τὸ στάχυ του πάνω ἀπ' τὰ στάχυα τῶν ἄλλων καὶ ἀποφεύγοντας τὸν ἴσκιον τοὺς ἀντίκρου στὸν ἥλιον νὰ θρέψῃ τὸ ἰσχυρότερον σπέρμα.

Ἡ ἔννοια τοῦ συναγωνισμοῦ εἶναι ἰδιαιτέρως ἐκδηλῇ καὶ στὸν κόσμον τῶν ζώων. Στὰ μάτια τῶν ποιμένων κάθε χρόνον ἐκτυλίσσεται ἓνας μοναδικὸς ἀγὼν δρόμου τῶν ἀρνιών. Ὅλοι οἱ νεαροὶ ἄμνοι (ἡ ἡλικία τοὺς κυμαίνεται ἀπὸ 10 ἕως 30 ἡμερῶν περίπου) ἐγκαταλείπουν σχεδὸν κάθε πρῶτὴ τίς μητέρες τοὺς καὶ συγκροτοῦν τὴ δική τους ἀγέλη. Στὸν πλησιέστερον ἀνοικτὸν χώρον (στάδιο), στὴν μιά του πλευρὰ παρατίθενται ὅλοι τοὺς στὴ σειρά μὲ τὴν παραμικρὴ ἀκρίβεια (ὡς οἱ ἀθλητὲς στὴ «γραμμὴ ἐκκίνησης») καὶ ὁρμοῦν μὲ ὅση ταχύτητα διαθέτουν πρὸς τὴν ἄλλη πλευρὰ τῆς ἀλάνας. Ἐκεῖνος ποὺ τερματίζει πρῶτος περικυκλώνεται ἀπ' τοὺς ἄλλους ἄμνους, καὶ μάλιστα ἔχουν ὅλοι τοὺς πλὴν τοῦ

λογίας» του, δηλαδή τῆς «ἀρετῆς» του, ὅπως ὑμνεῖ ὁ Πίνδαρος.

Ἀντίπαλός του ἡ «Υῆς», τὴν ὁποῖαν ἐμάχετο καὶ ἐπρεπε νὰ καταβάλλῃ. Καμμὶ σκέψις περὶ τῆς διολογικῆς ἐξολοθρεύσεως τοῦ νικημένου ἀντιπάλου του, ὅπως ἐσηθίζαν οἱ δῶρδοι. Κατ' οὐσίαν ὁ ἀντίπαλός του τὸν ὥθοῦσε εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὴ νίκη ἐπὶ τῆς «Υῆς» καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς «Αἰδοῦς». Ὁ ἀντίπαλος ἐνεσάρκωνε τὴν ἐξωτερικὴ ἀντίστασιν, ἀπαραίτητη γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴ νίκη. Τὸ αὐτὸ ἴσχυε γιὰ κάθε «ἀγωνιζόμενον». Εἰς τὴν μακραίωνη ἱστορία τῶν ἀρχαίων ἀγῶνων ὄχι μόνον ἀπονείαζε καὶ ὁ ἐλάχιστος ὑπαιτιγμὸς περιφρόνησιν γιὰ τὸν ἡττημένο, ἀλλὰ αὐτὸς περιεβάλλετο μὲ τὸ σεβασμὸ τοῦ ἀγωνιζομένου.

Γιὰ τὸν Ἕλληνα οἱ ἀγῶνες δὲν ἦσαν ἀπλῶς ἀναμετρήσεις διολογικῆς καὶ λειτουργικῆς σημασίας γιὰ τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμό. Ἐπίστευεν ὁ Ἕλληνας ὅτι οἱ δημιουργικὲς δυνάμεις τῆς φύσεως ἀναπλάθονται καὶ ἀνανεώνονται. Ἔτσι καὶ οἱ ἀγῶνες παίρνουν αὐτὸ τὸ μυστηριακὸ νόημα. Οἱ ἀνθρώπινες δυνάμεις ὡς καὶ οἱ δημιουργικὲς δυνάμεις τῆς φύσεως ἔχουν ἀνάγκη ἀνανεώσεως μὲ συνεχῆ ἐξάσκησιν τῆς ἐνέργειας. Ἡ κάθε ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ μία δοκιμασία πνευματικῆς - ψυχικῆς - σωματικῆς.

Οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες εἶναι ἡ ἐξειδικευμένη προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάπλασιν ἕως τὴν τελειότητα τῶν πνευματικῶν - ψυχικῶν - σωματικῶν του δυνάμεων. Τοῦτο συντελεῖται καὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ποὺ ἐνώνει τὴν πνευματικότητα - ψυχικότητα - σωματικότητα ἥτοι ἐκφράζει τὸν Ὀλυμπισμό. Ὁ Πλάτων εἰς τὴν «Πολιτείαν» του γράφει: «Ἔστιν δὲ που ἡ μὲν ἐπὶ σώμασι γυμναστικὴ, ἡ δ' ἐπὶ ψυχῇ μουσικὴ». Ὁ,τι δηλαδή ἀφωροῦσε στὸ σῶμα ἦτο ἡ γυμναστικὴ καὶ ὁ,τι ἀφωροῦσε στὴν

νικητὴ τὸ κεφάλι τους στὴ γῆ ὡς ἔνδειξη ἀναγνώρισης τῆς ἰσχύος του.

Ὁ συναγωνισμὸς ἀποτελεῖ καὶ ἴδιον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπ' τὰ ἀρχέγονα στάδια τῆς ὁμαδικῆς του ζωῆς. Οἱ «πρωτόγονες» κοινωνίες, ποὺ μελετήθηκαν ἀπ' τὴ δυτικὴ σκέψη τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνες, φανέρωσαν πὺς οἱ ἀγῶνες τῆς «φύσεως» ἐξυπηρετοῦν κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς ἀνάγκες παρουσιάζοντας πάντοτε δύο ὄψεις. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ στὸν «πραγματικὸ» συναγωνισμὸ, ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐπιβίωση τῆς ὁμάδος καὶ τὴν ἀνάδειξη ἰκανῆς ἡγεσίας. Ὁ ἰκανώτερος πολεμιστὴς ἢ κυνηγός, ποὺ διαπρέπει στὸ πεδίο τῆς μάχης ἢ τῆς θήρας, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀναδεικνύεται ἀρχηγός. Εἶναι ἡ μετουσίωση τῆς ἀνάγκης ἐπιβίωσης τῶν φυτῶν ἢ τοῦ ἐνστίκτου αὐτοσυντήρησης τῶν ζώων σὲ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀνάγκη. Ἡ δευτέρη ὁψη ἀφορᾷ στὸν συναγωνισμὸ ποὺ ἐκτυλίσσεται σὲ ἐπίπεδο συμβολικὸ, παίζοντας καθαρὰ παιδαγωγικὸ καὶ κοινωνικὸ ρόλο. Οἱ πάσης φύσεως ἀθλητικοὶ ἀγῶνες τῶν νέων ἢ τῶν ἐφήδων σκοπεύουν νὰ τονίσουν τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς ἐκαστοῦ ὡς ἰσοτίμου μέλους τῆς ὁμάδος. Ἡ διενέργεια ἀγῶνων ἀπὸ μία ὁμάδα δηλώνει ἐπίσης τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν αὐτοπεποίθησιν τῶν μελῶν τῆς καὶ τὴ βαθυτέρη ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιβιώσῃ καὶ νὰ κυριαρχήσῃ. Γλαφυρὸ παράδειγμα τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ οἱ ἐπικήδειοι ἢ νεκρικοὶ ἀγῶνες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποὺ ἐτελοῦντο ἀπὸ τὴν «αὐγὴ» τῆς ἱστορίας. Ὁ Ἀχιλλεὺς μετὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Πατρόκλου διοργανώνει πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγῶνες, ποὺ περιελάμβαναν ὅλα σχεδὸν τὰ ἀθλήματα τῆς ἐποχῆς: ἄρματοδρομία, πυγμαχία, πάλη, δρόμο, δπλομαχία, δισκοβολία, σκοποβολή. Σκοπὸς τοῦ ἦταν νὰ ἀνεδώσῃ τὸ ἠθικὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ ὁλόκληρος ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν νὰ πεισθῇ γιὰ τὴν ζωτικότητα τοῦ παρὰ τὴν ἀπώλεια ἐνὸς σημαντικοῦ φίλου του.

Ἄλλες φορὲς ἡ διοργάνωση ἀθλητικῶν ἀγῶνων ἀποτελεῖ μέσο ἐπίδειξης ἰσχύος πρὸς τὸν ἔξω τῆς ὁμάδος κόσμου. Ὁ Ἀλκίνοος, βασιλιάς τῆς νήσου τῶν Φαίακων, ὅταν μαθαίνει ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἦταν Ἑλλήν βασιλιάς, διατάσσει ἀμέσως νὰ διοργανωθοῦν πρὸς τιμὴν

ψυχὴν ἦτο ἡ μουσική. Ἡ μουσικὴ δὲν ἐθεωρεῖτο αὐτόνομη τέχνη ἀλλὰ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς ἐνδύτης μαθηματικῆς παιδείας, ἡ ὁποία ἀγκάλιαζε ὅλες τὶς ἐπιστῆμες καὶ τέχνες καὶ συνεδέετο ἀρρήκτως μὲ τὸ Λόγο.

Τὸ περιεχόμενον τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδεολογίας εἶναι πλουσιώτατο καὶ ἀπέραντο καλύπτει ὅλες τὶς ἐκφράσεις τῆς ζωῆς. Ὡς βασικὸ στοιχεῖο τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδεολογίας ὁ «Ἀγὼν» χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπο, τὴν οἰκογένειαν, τὴ φυλὴν, τὸ ἔθνος. Ὁ Ἀγὼν εἶναι μία ἐκδήλωση διπλῆς ἐνέργειας: Ἡ ἀπολήγει εἰς καταστροφὴν ἢ γίνεται ἐνεργετὴς καὶ συνεργὸς ὑψηλῆς δημιουργίας. Ὁ Ὀλυμπιακὸς ἀθλητικὸς ἀγὼν εἶναι ἐκδήλωση ζωῆς καὶ διολογικὸ στοιχεῖο ὑπεροχῆς καὶ διακρίσεως ἐπὶ τῶν ὁμοίων. Ὁ «Ἀγὼν» εἶναι διδασκαλία καὶ μόρφωσις, ἄσκησις καὶ ὑγεία (ἰσορροπία νοός - ψυχῆς - σώματος), θέλησις καὶ ἐπιμονή, ἀφοσίωσις καὶ πίστις, αἴσθημα καὶ εὐγένεια, προσπάθεια καὶ ἐπίτευγμα, εἶναι τίμια ἀναγνώρισις τῆς ἀξίας τοῦ καλύτερου, εὐγενικὴ ἀποδοχὴ τῆς ἀνωτερότητας τοῦ ἀντιπάλου. Ἀγὼν γιὰ ἐπικράτησιν καὶ νίκη. Ἐν Ὀλυμπίᾳ ὁ ἐπικρατήσας τοῦ Ἀγῶνος δὲν ἐσήμαινε ἀπλῶς τὸν νικητὴ. Ὁ νικημένος, πρὸς ὅσον ἀξιο τιμῆς καὶ σεβασμοῦ, ἐξαγνισθεὶς πρὸ τοῦ ἀγῶνος μετέχει εἰς τὴν τελετὴν τοῦ ὕμνου τῆς δόξας τοῦ Ὀλου, ἦτοι τοῦ Ὀλυμπίου Ἀγῶνος.

Τὸν ἀθλητικὸ ἀγῶνα διέπουν ὠρισμένες ἀρχὲς καὶ τὸν ὀρίζουν κανονισμοὶ καὶ περιορισμοί, διὰ τῶν ὁποίων ὑπηρετοῦνται οἱ εὐγενεῖς σκοποί, οἱ ἀπηλλαγμένοι προσωπικῶν, ὕλικῶν, ἀτομικῶν ἢ συνολικῶν συμφερόντων. Ἀπὸ τὸν ἀθλητικὸ ἀγῶνα ἀπουσιάζει τὸ μῖσος, ἡ ἀνεντιμότης, ἡ πάση θυσίᾳ καὶ διὰ παντὸς τρόπον ἐπικράτησις.

Στὸν Ὀλυμπιακὸ ἀγῶνα ἔχομε τὶς ἀρχὲς τῆς ἀτομικότητος, τῆς ἁμιλλας, τῆς προσπάθειας, τῆς διακρίσεως, τῆς ὑπεροχῆς, τῆς βελτιώσεως - τελειοποιήσεως, τῆς ἀναγνωρίσε-



του αγώνες, με σκοπό να δείξει το σφρῖγος και τη δύναμη της πολιτείας του.

Ἡ ὑλοποίηση τῆς ιδέας «ἀγών» στίς Ὀλυμπιάδες

Ἡ ἐκτυφλωτική ἀκτινοβολία τῶν Ὀλυμπιάδων τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἔχει τὰ ἀνάλογα αἷτια: Ἡ λάμψη καὶ ἡ δύναμη τῆς ἐλληνικῆς πόλης, τόσο τῆς μητροπόλης ὅσο καὶ τῶν ἀποικιῶν, ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸ παρόν της μέσα σὲ ἓνα ἀπέραντο ἐλληνικὸ ἢ ἐξελληνισμένο κόσμο, καὶ μάλιστα στὸν τόπο ὅπου ἐτιμᾶτο ὁ γενάρχης ὄλων τῶν Ἑλλήνων Ζεὺς. Κατὰ τὴν παράδοση στὸν τόπο τῆς Ὀλυμπίας ὁ Ζεὺς κατέβαλε τὸν Κρόνο στὸ ἀγώνισμα τῆς πάλης, παίρνοντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ συμβολικὰ τὴν ἐξουσία ἀπ' τὸν πατέρα του, ἐκπληρώνοντας τὸν χρησμὸ («ὑπὸ ἰδίου παιδὸς τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθήσεσθαι») καὶ δημιουργώντας τὴν παγκόσμια ἐλληνικὴ πολιτεία του. Οἱ Ὀλυμπιάδες ἦταν λοιπὸν ὁ λαμπρότερος θεσμὸς ἐπιδείξεως τῶν ἐλληνικῶν πόλεων καὶ ἐπιβεβαίωσης διὰ τοῦ συναγωνισμοῦ τους τῆς συνείδησης τοῦ Πανελληνισμοῦ. Ἔτσι οἱ Ὀλυμπιονίκες ἐτιμῶντο καὶ ἐλατρεῦντο, ὡς ἄρμοζε σὲ ἥρωες καὶ ἡμίθεους, ἀπ' τὶς πόλεις τους, γιατί στὸ πρόσωπό τους ἐδραβεύετο καὶ ἐτιμᾶτο ἡ ἴδια ἡ πόλη τους.

Συμπερασματικά μποροῦμε νὰ ἰσχυρισθοῦμε πὼς ὁ θεὸς Ἀγών, αὐτὸς ποὺ κοσμοῦσε τὸ Ἡρώα, ἐξέφραζε αὐτὴ τὴν ἀρχέγονη τάση τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ἀτόμων - μελῶν τῶν ομάδων τῆς ἑμβίας φύσης, ποὺ στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία μετουσιώνεται σὲ συναγωνισμό ἀξιότιμος πρὸς ἐπιδίωση καὶ κυριαρχία, λαμβάνοντας ταυτόχρονα συμβολικὲς ἐκφράσεις (ἀθλητικοί, καλλιτεχνικοί, ποιητικοί, μουσικοί κ.λπ. ἀγῶνες), μετ' οὗτο τὴν ἐκδήλωση τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀτόμου μέσα στὴν ομάδα καὶ τῆς ομάδας μέσα στὸν εὐρύτερο κόσμο τῶν ομάδων.

Ὅμως, γιὰ νὰ ὑπάρξῃ συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς ομάδος γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ ἰσχυρότερου, γιὰ νὰ μπορῇ ἡ ομάδα νὰ θεσπίξῃ συμβολικοὺς ἀγῶνες, ἐπιδεικνύοντας τὴ δύναμή της, πρέπει προηγουμένως νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπικρατήσῃ ἢ τοῦλάχιστον γιὰ

ως, τῆς νίκης, τῆς προπαρασκευῆς, τῆς διατηρήσεως.

Ὁ νικηφόρος Ἀγὼν ἀναδεικνύει τὸν Ἡρώα καὶ τὴν Ἡρώίδα. Ὁ ἥρωας ζῇ τὴν κάθε στιγμή τῆς ζωῆς του ἡρωικῶς καὶ ἀποθνήσκει μετ' ἡρωικὸ τρόπο. Ὁ ἡρωϊκὸς τρόπος δὲν εἶναι τὸ «πάσχειν», εἶναι τὸ «πράττειν». Εἶναι ἡ τελευταία πράξις, μέσφ τῆς ὁποίας ὁ ἥρωας ἐπισφραγίζει ὅλες τὶς ἄλλες ἡρωϊκὲς του πράξεις. Ὁλη μὰς ἡ ζωὴ εἶναι ἡ προετοιμασία τοῦ ἡρωικοῦ μὰς θανάτου. Στοιχεῖο χαρακτηριστικὸ τοῦ ἥρωος ἡ ὠλοκληρωμένη ἀτομικότης ἥτοι ἡ πνευματικὴ καὶ συναισθηματικὴ ὠριμότης καὶ ἡ σωματικὴ δυνατότης. Ὁ ἥρωας δὲν ἐντάσσεται εἰς τὴ μάζα οὔτε τὴν μιμεῖται παθητικῶς οὔτε προσπαθεῖ νὰ τῆς ἐπιδληθῇ. Ὑπακούει μόνον εἰς τὴν φωνὴν τοῦ χρόνου· ἐναρμονίζει τὶς ιδέες - ἀρχές - ἀξίες του συμφῶνως μετ' τὴν πνευματικότητα καὶ συνειδητικότητά του.

Τὶς πολιτειακὲς συνθήκες καθυποτάξεως τῆς ἀτομικότητος καὶ τῆς μετατροπῆς της εἰς μάζα μηχανεύεται τὸ πολιτικόν, θρησκευτικόν καὶ οἰκονομικόν ἱερατεῖο. Εἶναι οἱ τρεῖς κεφαλὲς ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ τέρατος. Ὁ ὑπῆκοος - ὁσιομάρτυς παραδίδει τὴν ἀτομικότητά του εἰς μίαν φαντασίωσι τοῦ θείου. Ζῇ καὶ ἀποθνήσκει ὡς πειθῆνιον ὄργανον, ποὺ ζητᾷ σιγην, προστασία, σωτηρία κάπου ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ πολίτης - ἥρωας ἀγωνίζεται ἕως τὴν τελευταία του στιγμή, μὴ ἀποδεχόμενος παθητικῶς τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο.

Κύριος στόχος τοῦ πολίτου - ἥρωος εἶναι ἡ κατάκτησις τῆς ἀληθείας, ἡ τελειώσις του μέσφ τοῦ Ἀγῶνος. Καὶ τοῦτο δίχως τὴ «θείαν χάριν» ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐπιβάλλεται ἐπίσης ἐκ τῆς μοίρας εἰς τὸν ἥρωα νὰ ἀγωνισθῇ καὶ νὰ θυσιασθῇ. Ὁ Ἀχιλλεύς, ὅταν κατέρχεται εἰς τὴν μάχη, γνωρίζει ὅτι τὸν καρτερεῖ ὁ θάνατος. Ὁ Σωκράτης πίνων τὸ κώνειον, εὐθυγραμμίζει τὴν πράξι τῆς πόσεως μετ' τὶς διακηρυγμένες ιδέες του περὶ π-





Ὁ φτερωτός θεός
Ἀγών. Κρατᾶ στεφάνου,
(Νόμισμα τῆς Πε-
παρήθου, σημερινῆς
Σκοπέλου, τοῦ 500 π.Χ.)



Ὁ ἀγών πάλης μεταξὺ Ἡρακλῆ καὶ
Ἀνταίου. Ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ δεύτε-
ρος ἀντλιοῦσε τὴ δύναμὴ του ἀπὸ τῆ
Γαῖα διευρύνει τὴν ἔννοια Ἀγών τῆς
ἐλληνικῆς ἰδεολογίας συνδέοντας
τὸν ἀθλητισμὸ μὲ τὸ Σύμπαν. (Ἐρυ-
θρόμορφο ἀγγεῖο τοῦ ἑ' αἰ. Μουσεῖο
Λοῦδρου.)

νά επιδιώκη μέσα στον κόσμο, πρέπει να πολεμήση.

Ο πόλεμος είναι κανών της λειτουργίας του σύμπαντος, ή σύγκρουση με αντιπάλους συνεχής. Έδω τα πράγματα αποκτούν μεγαλύτερο βάρος, είναι υπόθεση ζωής και θανάτου για τους ανθρώπους. Αυτόν τον αγώνα, τον πόλεμο, εξέφρασαν οι Έλληνες στη μορφή του θεού Άρη. Ο θεός του πολέμου τιμάται με τη γενναιότητα και την αυταπάρηση των ανθρώπων, θυσιαζομένων υπέρ του αγαθού της ομάδας. Αυτό εξηγεί, γιατί στην έλλη-νική αρχαιότητα ή μεγίστη θεότητα του Άγῶνος δὲν ἔφτασε στη λαϊκή λατρεία τὸ θεὸ τοῦ πολέμου, στάθηκε ὅμως δίπλα του, ὅπως τοποθετήθηκαν συμβολικά και στὸ Ἡραῖο τῆς Ὀλυμπίας.

Ὀντολογικά ὁ ἀγὼν ὡς αὐτενέργεια τῶν στοιχείων τῆς φύσης με σκοπὸ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν ἐπικράτησιν, φέρει τὴν κίνησιν, τὴ μεταβολή. Καὶ ἡ μεταξὺ τους σύγκρουση φέρει τὸν «πατέρα πάντων», τὸν πόλεμον. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ διάχυτη οὐσία τοῦ Σύμπαντος ὁ ἄνθρωπος ἀγωνίζεται καὶ ἐκεῖνος νὰ ἐπικρατήσῃ. Ὁ Ἕλληνας, μετουσιώνοντας τὸ ἔνστικτό του σὲ λόγο, συλλαμβάνει τὶς ιδέες τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ πολέμου καὶ καταφάσκοντας σ' αὐτές, τὶς περιβάλλει με ἀξίες καὶ τὶς ἐκφράζει στὸ ἐπίπεδο τῶν συμβόλων με ἀγῶνες ἀθλη-τικούς, ποιητικούς, μουσικούς. Ἐνθουσιάζεται ὁ Ἕλληνας με τὸν ἀγῶνα, καθὼς νιώθει νὰ τρέχῃ στὸ αἷμα του καὶ γνωρίζει πὼς τίποτε δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν γεννᾶται χωρὶς αὐτόν. Πὼς ἕνας κόσμος χωρὶς ἀγῶνα καὶ πόλεμο εἶναι ἕνας κόσμος χωρὶς κίνησιν, μεταβολή, δηλαδή ἕνας κόσμος ἀνύπαρκτος. Δὲν ὑπάρχει καὶ οὐτε μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἕνας τέτοιος κόσμος, ὅπου νοσηροὶ - παράλογοι ἐγκέφαλοι φαντάστηκαν καὶ ὠνόμασαν παραδείσους. Ἡ προσμονὴ τῶν παραδείσων ἀκρωτηρίασε τὶς ζωτικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἔφε-ρε μπροστὰ στὸ θάνατο. Κόσμοι τέτοιοι δὲν ὑπάρχουν, γιατί εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξουν κόσμοι χωρὶς ἀγῶνα.

Παν. Α. Κουβαλάκης

στὴς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων τῆς πατρίδος: «**πατρός τε καὶ μητρός τε τιμιώτερον ἢ πατρίς**», μάς διδάσκει ὁ μεγαλύτερος τῶν φιλοσόφων.

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ πολιτεία καμμὶα ἰδιαίτερη προσπάθεια δὲν κατέβαλε, γιὰ νὰ προ-ετοιμαθοῦν ἀπὸ ἀθλητικῆς πλευρᾶς οἱ μετέχοντες τῶν μεγάλων πανελληνίων καὶ το-πικῶν ἀγῶνων. Μέσῳ τοῦ συστήματος ἀγωγῆς προετοιμαζόντο οἱ πολῖτες ὅλων τῶν τά-ξεων νὰ μετέχουν εἰς τοὺς ἀγῶνες καὶ τὸν πόλεμο. Σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς δὲν ἦτο μόνον ἡ ἀτομικὴ ὠφέλεια τοῦ πολίτου. Οἱ ἀρχαῖοι προέτασσαν τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας. Ἡ δὲ εὐδαιμονία τῆς πολιτείας ἦτο τὸ ἰδανικὸ τῆς δημιουργίας «καλῶν καὶ ἀγαθῶν» πολιτῶν. Με δάθρο τὴν ἀγωνιστικὴν ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐδημιούργησαν τὸν τύπο τοῦ «τελείου ἀνθρώπου», ὁ ὁποῖος συνέλαβε καὶ ἐδημιούργησε τὸν Οἶκονμενικὸν ἢ Ἕλληνα Λόγον.

Σάββας Κουμπούρας

Καθηγητὴς Φυσικῆς Ἀγωγῆς, τῶς πρωταθλητῆς Στίβου

Βιβλιογραφία:

- Κ. Βονορέρης, «Τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων».
- Κίττο, «Οἱ Ἕλληνες».
- Γκράβιγκερ, «Πολιτισμὸς καὶ ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου».
- «Πρακτικά Δ.Ο.Α.», 1972.
- «Πρακτικά Συμποσίου Φυσικῆς Ἀγωγῆς καὶ Ἀθλητισμοῦ», Π.Ε.Π.Φ.Α.
- Σονίδα, «Λεξικόν».
- Σωκράτης Γκίκα, «Λεξικόν».

‘Ο έκλατινισμός τῶν Ρωμιῶν

Ἡ σταδιακὴ ἐπέκταση τῆς χρήσης τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου στὶς ὑπηρεσίες καὶ τὰ ὑπουργεῖα τοῦ ἐλλαδικοῦ κράτους εἶναι πλέον γεγονός ἀδιαμφισβήτητο. Σὲ προηγούμενα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» ἔγινε λόγος γιὰ τὴ συστηματικὴ χρήση του ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Ἑθνικῆς Ἀμυνας τόσο σὲ ἀπόρρητα ἔγγραφα ὅσο καὶ σὲ ἐπίσημες ἀνακοινώσεις, ἀκόμη καὶ σὲ περιοδικὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ (τεῦχος 235, «*Latinographiuis Ellinikos Stratos*»)! Αὐτὴ τὴ φορὰ ὑπέπεσε στὴν ἀντίληψή μας ἡ «ἐκλατίνιση» τῆς πολυσυζητημένης «Ὑπηρεσίας Ἐξυπηρέτησης τοῦ Πολίτη», πὺν ἀπαντᾶ στὸν τετραψήφιο ἀριθμὸ τοῦ Ο.Τ.Ε. 1502. Στὰ ἐντυπα πιστοποιητικά (γεννήσεως, ποινικοῦ μητρώου κ.ἄ.), πὺν ἡ ἐν λόγῳ ὑπηρεσία ἀποστέλλει στοὺς αἰτοῦντες, τὰ στοιχεῖα ταυτότητας ζητοῦνται καὶ μὲ ἐλληνικοὺς καὶ μὲ λατινικοὺς χαρακτηρισ. Σιωπηρὰ δηλαδὴ καθιερῶνεται ἡ διπλὴ γραφὴ, ὥστε μελλοντικά νὰ ἀποσυρθῇ ἡ Ἑλληνικὴ καὶ νὰ ἐπισημοποιηθῇ ἡ Λατινικὴ. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἀκολουθησῇ καὶ τὸ ὑπουργεῖο Παιδείας πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν του «μεταρρυθμίσεων».

Π.Α.Κ.**7,5 δις χωρὶς ἀριθμομηχανή**

Εἶναι ἀπορίας ἄξιον – καὶ κάποιοι ἀρμόδιοι, ἐὰν ὑπάρχουν, θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς τὸ ἐξηγήσουν – τὸ γιατί εἰς ἀπαντας τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους, καὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἀντὶ ἀριθμομηχανῆς διατηροῦν ἀκόμη τὸ εἰσιτήριο.

Ἀλλὰ ὁ νοῶν νοεῖτω: Ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ θράχον τῆς Ἀκροπόλεως ἠκούσθη πλείστας ὅσας φορὰς ὅτι τὰ ἔσοδα ἐτησίως ἀνέρχονται εἰς 7,5 δισεκατομμύρια δραχμὰς μόνον ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτας τῆς Ἀκροπόλεως...

Δ.Α.**Ἀγράμματοι ταγοὶ**

Στὰ δελτία εἰδήσεων ἀκούσαμε ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο νὰ ἀνακοινώῃ ἐντυχίς τὸν ἀριθμὸ τῶν ὑπογραφῶν πὺν συγκεντρώθηκαν γιὰ τὸ γνωστὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων.

Τόσο ἀπὸ τοὺς παρουσιαστὲς ὅσο καὶ ἀπὸ ὅλους πὺν μίλησαν γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ (δημοσιογράφοι, πολιτικοὶ ἄνδρες, ἱεράρχες) ἀκούσαμε κατ’ ἐπανάληψη περὶ τῶν «συγκεντρωθέντων» καὶ «συλλεχθέντων» ὑπογραφῶν (ἀντὶ τῶν **συγκεντρωθεισῶν** καὶ **συλλεχθεισῶν**). Αὐτὴ ἡ μετάλλαξη τοῦ γένους τῶν ὑπογραφῶν ἀπὸ θηλυκὸ σὲ ἀρσενικὸ καὶ μάλιστα ἀπὸ χεῖλῃ ἐπίσημα μόνον θαθεῖα θλίψη μᾶς προκαλεῖ.

Β. Μπ.**Κίνδυνος ἡ σωστὴ γλῶσσα!**

«Διδάσκοντας τὴ σωστὴ γλῶσσα βλάπτουμε τοὺς μαθητές»(!), συμβουλεύει τοὺς Ἑλληνες ἐκπαιδευτικοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς ἡ κα. Ἀννα Φραγκουδάκη, ἡ γνω-

στή για τις δημοσιογραφικές παρακρούσεις της καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν («Τὸ Βῆμα», 25/08/2001). Ὅπως ἐξηγεῖ, τὸ νόημα τῶν λέξεων καὶ τῶν προτάσεων ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴν «περίσταση τῆς ἐπικοινωνίας» καὶ ἀλλάζει ἀνάλογα μὲ τις διαθέσεις τῶν ὁμιλούντων. Γι' αὐτὸ «κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου», λέγοντας πὼς διδάσκοντας μόνο τὴ σωστὴ γλῶσσα στὰ παιδιά θὰ εἶναι ἀνήμπορα νὰ καταλάβουν τὸ πνεῦμα τοῦ ἐκάστοτε ὁμιλητῆ ἀκόμη καὶ τὴν ποίηση ἢ τὴ λογοτεχνία. Δὲν τὸ γνωρίζει ἢ δὲν θέλει νὰ τὸ ὁμολογήσῃ ἢ ἐν λόγῳ κυρία, πὼς χάριν τῆς κυριολεξίας, τῆς γνώσης δηλαδὴ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ καθ' ὑπέρβασι αὐτοῦ γεννῶνται ἢ ἀλληγορία, ὁ λογοτεχνικὸς καὶ ποιητικὸς λόγος; Ἄν δὲν γνωρίζῃς τὴν κυριολεξία τῶν ἐννοιῶν, πὼς θὰ καταλάβῃς τὴν ποίηση ἢ τὴν ἀλληγορία;

Δυστυχῶς οἱ ἀπόψεις τέτοιων ὑπόθεσεων γίνονται «σαλόνια» σὲ ὑψηλῆς κυκλοφορίας ἐντυπα μὲ μοναδικὸ στόχο τὴν πρόκληση ἐπὶ πλέον συγχύσεων στὴν ἥδη δεδαρμένῃ κατάστασι ἀγλωσσίας καὶ ἀπαιδείας τῶν Νεοελλήνων.

Π.Α.Κ.

Κτερίσματα σὲ τάφους 800 χρόνια μετὰ Χριστὸν

Στὸν ὑπὸ κατασκευὴ παραλιακὸ δρόμο τῆς Λεμεσοῦ ἀνεσκάφησαν τυχαίως δύο ἐλληνικοὶ τάφοι, πὺν περιεῖχαν ἀμφορεῖς, πινάκια καὶ οἰνοχόες ὑψηλῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας. Τὸ σημαντικώτερο τῆς ἀνακάλυψης ἦταν ἡ χρονολόγησι τῶν εὐρημάτων: ἀνήκουν στὸν 8ο μ.Χ. αἰῶνα. Συνεχῶς τελενταῖα ἔρχονται στὸ φῶς εὐρήματα (μὲ ἐντυπωσιακώτερο αὐτὸ τῆς πινακίδας μὲ τὸν κατάλογο τῶν Ὀλυμπιάδων πὺν δρῆθηκε στὴν Ὀλυμπία, ὁ ὁποῖος κατέδειξε τὴν ἐκτέλεσι Ὀλυμπιακῶν μετὰ τὴν ἀπαγόρευσι τους ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς τὸ 394 μ.Χ.), πὺν ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἄποψι ὅτι ὁ Ἕλληνισμὸς δὲν ἔπρεπε τόσο εὐκόλα καὶ τόσο γρήγορα ἀπὸ τὴν μανία τῆς Βυζαντινοχριστιανικῆς λαίλαπας, ὅπως ὑποστηρίζουν διάφοροι Ρωμιοὶ «εἰδήμονες». Ἴσως νὰ ἀφανίσθηκαν πρῶτα οἱ Ἕλληνες καὶ ὕστερα ὁ πολιτισμὸς.

Π.Α.Κ.

Ἐκεῖ πάνω ἢ ἐκεῖ μέσα;

Μεγάλο τὸ ἐπιστημονικὸ δίλημμα. Σείριος ἀπὸ πάνω, Κούφια Γῆ ἀπὸ κάτω, κι ἄντε τώρα νὰ θγάλλῃς ἄκρη· στὸ μέσον δὲ αὐτῶν διάφοροι φωστῆρες - ἐρευνητές, πὺν ξεφυτρώνουν σὰν μανιτάρια καὶ προβάλλουν τις θεωρίες τους γιὰ τὴν προέλευσι καὶ διαμονή τῶν Ἑλλήνων στὸν μακρινὸ ἀστέρα ἢ στὰ ἔγκατα τοῦ πλανῆτη. Καὶ νὰ οἱ διαλέξεις, καὶ νὰ οἱ δημοσιεύσεις, καὶ νὰ τὰ διβλία, καὶ νὰ ἡ παρακρουστικὴ ἰδεοληψία, πὺν θὰ μᾶς στείλῃ ὁμοθυμαδὸν στὸ τρελλοκομεῖο. Τὰ ὀψώνια τοῦ «ἐλληνοκεντρισμοῦ», οἱ... ὀψωνάρεις (!) Ἑλληναῖδες πὺν τὰ διαδίδουν, καὶ πίσω ἀπ' ὅλα ἡ μαμὰ ἐξουσία, πὺν καμαρώνει τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀποπροσανατολιστικῶν ἐνεργειῶν τους, συνθέτουν τὸ θέατρο τοῦ παραλόγου. Ὅσο γιὰ τοὺς θεατές, ἄλλοι περιμένουν τὰ κοσμοσκάφη ἀτενίζοντας τὸν ἑναστρο οὐρανὸ κι ἄλλοι χώνονται στὰ σηροαγγώδη σπήλαια τῆς ὑπαίθρου καὶ ὄχι μόνον, γιὰ νὰ συναντήσουν τοὺς θεματοφύλακες τοῦ ἀλλόκοσμου προγόνους τους. Τόση παλαδομάρα...

Μ.Μ.

Κατῆς < κατίζειν < καθῆσθαι ΜΙΑ «ΤΟΥΡΚΙΚΗ» ΛΕΞΙ, ΠΟΥ ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Στὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ «Ἐλευθερουδάκη» στὸ σχετικὸ λῆμμα ἀναφέρεται: «**“Καδῆς”** (ὁ, πληθ. καδῆδες, λ. Ἀραδική). Παρὰ τοῖς Μουσουλμανικοῖς λαοῖς ἱεροδίκης, ἥτοι δικαστῆς δικάζων ἐπὶ τῇ δάσει τοῦ θρησκευτικοῦ δικαίου (σερηάτ), τοῦ ἀποκαλυφθέντος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν προφήτη Μωάμεθ καὶ περιεχομένον ἐν τῷ Κορανίῳ». Ἀνάλογα ἀναφέρονται καὶ στὸ μακροσκελὲς ἄρθρο στὴ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα «Δρανδάκη». Κατὰ τὸ Μέγα Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης «Δ. Δημητράκου» «ἡ λέξις καδῆς (ὁ) (τουρκ.) δημ. (οτική) κ(οινῶς) κατῆς ἱεροδίκης π. (αρά) Τούρκοις, δικαστῆς δικάζων ἐπὶ τῇ δάσει τοῦ θρησκευτικοῦ δικαίου· 2) συνεκδοχικῶς ὁ εἰρηνοδίκης.» Τέλος σὲ μυστηριακὰ παλαιότερα καὶ σύγχρονα ἱποτικά συστήματα συναντᾶται ὁ βαθμὸς τοῦ ἱππότου kadosh (καδῶς). Ἡ λέξις ἐνομιζέτο ἑβραϊκῇ σημαίνουσα «δικαστῆς».

Ὡς ἐρευνήτης, συνειδητοποιήσας ἀπὸ πολλοῦ τὴ μοναδικότητα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης στὸν πλανήτη, τῶν λοιπῶν ἐμφανιζομένων γλωσσῶν οὓσων παρεφθαρμένων ἑλληνικῶν διαλέκτων, ὡς διεπίστωσαν ἐν μέρει: ὁ Ἑβραῖος δικηγόρος ἐρευνήτης συγγραφεὺς Joseph Isaac Jahuda στὸ βιβλίο του «Hebrew is Greek», ὁ καθηγητῆς γλωσσολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελδέργης Nors Josephson στὸ βιβλίο τοῦ «Greek Linguistic Elements in the Polynesian Languages - Hellenicum Pacificum» καὶ ἄλλοι, ἤμουν ἔτοιμος νὰ ἀναγνωρίσω τὴν ἑλληνικὴ τους προέλευσι. Πράγματι μέσῳ ἀποσπασμάτων ἀρχαιοελληνικῶν κειμένων τῶν Ἡροδότου, Πλουτάρχου καὶ Πλάτωνος, ποὺ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι τὰ μόνα καὶ λαογραφικῶν στοιχείων καὶ παραδόσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας μου ἐκ τῶν ἑλληνικῶν κειμένων κατέληξα στὰ κατωτέρω ἐν τέλει ἀναλυθισόμενα συμπεράσματα, ποὺ ἀποκαλύπτουν τὴν περὶ Δικαιοσύνης προϊστορίαν.

Ὁ Ἡρόδοτος στὴν «Ἱστορίαν» του (Α97) γράφει: «πλέονος δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτῶντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποδαίνειν κατὰ τὸ ἐόν, γνούς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον οὔτε **κατίζειν** ἔτι ἤθελε ἔνθα περ πρότερον **προκατίζων** ἐδίκασε οὐτ' ἔφη δικᾶν ἔτι· οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑωυτοῦ ἐξημεληκότα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν οἱ ἐκ τῆς αὐτῆς κόμης Μῆδοι ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους δικαστῆν μιν ἑωυτῶν αἰρέοντο»). [Δηλ. ἐκεῖνοι

πὺν ἐπιφοιτοῦσαν εἰς αὐτὸν ἐπληθύνοντο, διότι ἐπληροφοροῦντο ὅτι οἱ δίκας ὀρθῶς ἀπέδαινον, ὅταν γνῶρισε ὁ Δηϊόκης ὅτι τὸ πᾶν ἐναπόκειτο εἰς αὐτόν, οὔτε πλέον ἤθελε νὰ δικάζη (**«κατίζειν»**) ἐκεῖ ὅπου πρὶν προδικάζων (**«προκατίζων»**) ἐδίκασε οὔτε, εἶπε, θὰ δικάζη πλέον· διότι δὲν τὸν συνέφερε παραμελῶν τις ἰδικές του ὑποθέσεις νὰ δικάζη ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα ὑποθέσεις τῶν ξένων οἱ Μῆδοι τῆς ἰδίας κωμοπόλεως παρακολουθοῦντες τοὺς τρόπους του δικαστὴν αὐτὸν ἐξέλεξαν].

Ὁ Ξενοφῶν στὰ «Ἑλληνικά» Ε', 2, 24-36 ἱστορεῖ τὴ δίκη τοῦ Θηβαίου Ἴσμη-νίου: «Ὁ <φιλοσπαρτιάτης Θηβαῖος> Λεοντιάδης εἶπε <στοὺς ἐφόρους τῆς Σπάρτης> πὺς οἱ Θηβαῖοι διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸ τῶν γεγονότων, ἐνῶ ἤδη ἦσαν σύμμαχοι. Ἀκούσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτὰ ἀπεφάσισαν, ὅπως φυλάττουν τὴν ἀκρόπολιν, πὺν κατεῖχον, καὶ τὸν <ἐχθρὸ τῶν Σπαρτιατῶν Θηβαῖο> Ἴσμη-νίαν νὰ δικάσουν. Συγκροτοῦν τότε στρατοδικεῖον ἀποτελούμενον ἐκ 3 δικαστῶν ἐκ Σπάρτης καὶ ἀνὰ ἓνα δικαστὴν ἐξ ἐκάστης συμμαχικῆς πόλεως μικρῆς ἢ μεγάλης. Τὸ Δικαστήριον **συνεκατίζετο** (συνεκδίκασε) καὶ κατεψήφισε (κατεδίκασε) τὸν Ἴσμηνίαν ὡς προδότην ὑπὲρ τῶν Περσῶν, πὺν ἐξετελέσθη». Παρατηροῦμε ἐδῶ ὅτι ἡ φράσι «τὸ Δικαστήριον συνεκατίζετο» σημαίνει ὅτι συνεκδίκασε. Συνεπῶς τὸ καΘίζω – καΤίζω – καΔίζω σημαίνει δικάζω, ἐξ οὗ καθῆς – καΤῆς – καΔῆς = δικαστής.

Τέλος ὁ Πλάτων στὴν «Πολιτεία» ἀναφέρει (Ιc, σ. 694): «Δικασταὶ καθῆσθαι».

Ὁ Φύταλος, ἀρχαῖος ἥρως τῆς Ἀττικῆς στὸν Δῆμο Λακριαδῶν, φιλοξενήσας τὴ θεὰ Δήμητρα, ἔλαβεν παρ' αὐτῆς ὡς ἀντίδωρο τὸ φυτὸ τῆς συκῆς, ὡς ἐμαρτύρει ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ τάφου του. Τὸ ἀρχαιότερο νόμισμα τῆς Σκύρου ἔχει φύλλον συκῆς. Εἶδος σύκων τῆς Σκύρου λέγονται **«κατιδικά»**, δηλ. δικαστικά. Ταῦτα συνδυάζονται μὲ τὴ δικαστικὴ ἔκφρασι ἀρχικῶς καὶ ἀδίκημα μετέπειτα **«συκοφαντία»**. Προφανῶς ἡ καλλιέργεια τῆς συκῆς μεταδοθεῖσα εἰς Ἀττικὴν ὑπὸ Σκυρίων γενῶν, πολλὰς ἀφορμὰς δικῶν προεκάλεσεν.

Ἡ Ἀττικὴ συνδέεται μὲ τὴ Σκύρο διὰ τοῦ ἥρωός της Θησέως, γεννηθέντος στὴν Τροϊζηνία, μὲ λατρεία τῶν Θεμίδων (βωμός τους) [Παυσανίας, «Κορινθιακά»], ἐκ τοῦ Σκυρίου γένους· στὴ Σκύρο καταφεύγει διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐπῆλυς. Τὸ γένος τοῦ Θησέως συνδέεται μὲ τὴ Θέμιδα (βλέπε **Φωτ. 1**, ὅπου ἀγγειογραφία μὲ τὴν θεὰ τῆς Δικαιοσύνης Θέμιδα, «καθίζουσιν» ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς δικαστικῆς ἑδρας της καὶ τὸν πατέρα τοῦ Θησέως Αἰγέα), λαμβάνει σύζυγο ἐκ Θεμισκύρας τὴν Ἀμαζόνα Ἀντιόπην. Πρὸς κατοχὴ τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσίνι μάχονται ὁ μάντις Σκῖρος, ὁ Θησεὺς, ἑγγονος τοῦ Σκυρίου καὶ ὁ Σκείρων.

Σκῦρος σημαίνει πέτρα. Στὴν Φενατίδα τῆς Ἀρκαδίας λατρεία τῆς Θεσμίας Δήμητρος ἐν συνδυασμῷ μὲ λατρεία τῶν πετρῶν (Παυσανίας, «Ἀρκαδικά» XIV). Ὁ σύνδεσμος τῶν ὀνομάτων Θέμις καὶ Σκῦρος στὴν Θεμίσκυρα, Σκῖρος καὶ Σκείρων στὴ Θεσμοφόρο Δήμητρα καὶ ὁ συνδυασμὸς τῆς τελετῆς μὲ λίθους στὴν Ἀρκαδία, ὅπου καὶ Σκῦρος ποταμὸς καὶ Σκειρίτις χώρα. Τὰ ὀνόματα Θέ-



Ἡ θεὰ τῆς Δικαιοσύνης Θέμις «κατίζει» ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς τῆς ἔδρας δικάζουσα. Ἐμπροσθέν τῆς ὀρθῆς ὁ Αἰγέυς, πατέρας τοῦ Θησέως, μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Θέμις σχετιζόταν παντοιοτρόπως ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες. (Ἐπὶ Ἀττικοῦ ἀγγείου τοῦ 5 αἰ.)

μις καὶ Θεσμοφόρος στὴν αὐτὴν ὀνομασία καταλήγουν.

Ἡ ἄμεση σχέσις πρὸς τὴ θεὰ Θέμιδα ἔχει ἡ Νέμεσις. Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τύπου τοῦ Ραμνουίντος, ὅπου συνυπάρχουν αἱ θεαὶ Θέμις καὶ Νέμεσις. Ἡ ἄλλωστε τοῦτο ἀποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους στὰ «Ἠθικὰ Νικομάχεια» Β V καὶ IV 9 (παροτρύνσεις πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Νικόμαχον): «Τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς μείζονος καὶ ἐλάττονος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν· διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι δίκαιον καὶ ὁ δικαστής, διχαστής». Συνεπῶς τὸ ρῆμα «δικάζω» προέρχεται ἐκ τοῦ διχάζω.

Διχάζω σημαίνει νέμω - διανέμω και δίκη είναι Νέμεσις, ὁρθῶς λοιπὸν Θέμις και Νέμεσις συνυπάρχουν στὸν Ραμνοῦντα. Ὅτε ἀνεῦρον τὸ σχετικὸ χωρίο τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεμνήσθην τὰ πρῶτα μου δῆματα στὴ δικηγορία, ὅταν ἐθαύμαζα ἀγορεύοντας δικηγόρους και εἰσαγγελεῖς, ἐγκρατεῖς τότε τῆς Ἑλληνικῆς μήπω ἐκχυδαῖσθεις διὰ τοῦ Ραλλείου νόμου. Ἦκούετο στὰ δικαστήρια ἡ φράσις πρὸς τὴν ἔδρα: «κ. δικασταί, θὰ κάμετε τὴ διαφορὰ, δηλ. θὰ διχάσετε» (κατ' Ἀριστοτέλη, θὰ προδῆτε εἰς νέμεσιν).

Ἐκ τούτων ἀνακύπτει ἡ ἱστορικὴ πορεία τῶν δικαστῶν. Ἀρχικῶς ὁ ἡγεμὼν εἶχεν ὅλας τὰς ἐξουσίας συγκεντρῶσει, ὦν βασιλεὺς, στρατηγός, ἀρχιερεὺς, μάγος, ἱατρός, δικαστής. Διέθετε χρόνον πρὸς ἐπίλυσι τῶν διαφορῶν τῶν ὑπὸ κῶν του. Ὄριζε ἡμέρα ἐκδικάσεως. Συνκεντροῦντο οἱ ἀντιδικοῦντες ὑπῆκοοι και λόγῳ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ των ἡ ἐκδικάσις τῶν ὑποθέσεων ἐκαθίζετο ἐπὶ ὥρας, ἐρωτωμένων τῶν ἀντιδίκων περὶ τῆς διαφορᾶς των και ἐξεταζομένων και μαρτύρων.

Ὁ συνήθως ἡλικιώτης ἡγεμὼν δικάζων ἐκάθητο, οἱ δὲ διάδικοι ὄρθιοι ἀνέμενον και κατὰ σειρὰν ὑπεστήριζον τὰς θέσεις των. Ἐκ τούτου τὸ ρῆμα καθίζω - κατίζω - καδίζω ἔφερε στὸ νοῦ τῶν δικαζομένων τὸν ἡγέτη δικάζοντα και ἐσήμαινε δικάζω. Ὁ κατήμενος ἐκλήθη καΔῆς - καΤῆς - καΘῆς. Ἐκ τῆς ἀντιστοίχου στάσεως δικάζοντος και δικαζομένων ἐγενικεύθη τὸ ἔθιμον ὡς κανὼν. Οὕτω ὁ δικαστὴς εἰσέρχεται και καθίζει, οἱ δὲ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐγείρονται. Εἰσερχομένων δὲ τῶν προέδρων, πρωθυπουργῶν, πρωθυερέων κ.λπ. τιμωμένων, ἐγείρονται ἅπαντες οἱ ἐν τῷ χώρῳ και καθίζουν οὗτοι.

Βιβλιογραφία:

1. Ξενοφώντας, «Ἑλληνικά», Ε' 25-37, ἔκδοσις «Παπύρου».
2. Ἡροδότου, «Ἱστορία» Α' 97, ἔκδοσις «Παπύρου».
3. Πλάτωνος, «Πολιτεία» I.C. ἔκδοσις «Παπύρου».
4. Πανσανίου, «Κορινθιακά», ἔκδοσις «Παπύρου».
5. Πανσανίου, «Ἀρχαδικά», ἔκδοσις «Παπύρου».
6. Πλουτάρχου, «Ἡθικά», «Πρὸς Κολώτην», ἔκδοσις Loeb Heinemann.
7. Ἀριστοτέλους, «Ἡθικὰ Νικομάχεια», ἔκδοσις στερεότυπος «Λειψίας» 1831.
8. Ν.Π. Ἐλευθεριάδου, «Οἱ Μουσουλμάνοι ἐν Ἑλλάδι», (Ἀθῆναι 1913).
9. Ν.Π. Ἐλευθεριάδου, «Ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία ἐν Τουρκίᾳ» (Ἀθῆναι 1903).
10. Ν.Π. Ἐλευθεριάδου, «Ἀνατολικαὶ μελέται: Τὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου», (Σμύρνη 1909).
11. Φαλτάιτς, «Θέμις Σκυρία» (ἀφιέρωσις εἰς Μιχ. Δέφνερ).
12. Ἐγκυκλοπαίδις Λεξικὸς «Ἐλευθερουδάκη», λῆμμα «καδῆς» (σελ. 24 τόμου 7).
13. Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης «Δ. Δημητράκου», λῆμμα «καδῆς» (σελ. 3498 τόμου 4).
14. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια «Δρανδάκη», λῆμμα «καδῆς - κατῆς».

Κωνσταντῖνος Γεωργανᾶς

Δικηγόρος

Τί ἦταν τὰ Ὅμηρικὰ ὄρη «᾽Ολυμπος» καὶ «᾽Ιδη»;

[Στὰ τεύχη 235 καὶ 236-7 τοῦ «Δ» ὁ μηχανολόγος μηχανικὸς ΕΜΠ καὶ ἀντισυνταγματάρχης τοῦ Τεχνικοῦ Σώματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ κ. Ἰωάννης Λάζαρης μὲ τὴ θετικὴ σκέψη ποὺ ἐξ ὀρισμοῦ χαρακτηρισίζει τὶς ἐν λόγω δύο ιδιότητές του ἀνέπτυξε τὶς πληροφορίες ποὺ ὑπάρχουν στὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσεια γιὰ τὴν τεχνολογία ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ «θεοὶ» ποὺ συμμετεῖχαν στὸν Τρωικὸ Πόλεμο. Μὲ ἀφετηρία τὶς παραδοχὲς α) ὅτι ἡ «τεχνολογία τῶν θεῶν», ὅπως περιγράφεται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, εἶναι τελείως διάφορη ἀπὸ τὴν πολεμικὴ τεχνολογία τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Τρώων καὶ β) ὅτι ἡ σημερινὴ πολεμικὴ τεχνολογία (τῆς ὁποίας ὁ κ. Ι.Λ. εἶναι εἰδικὸς ἐμπειρογνώμων) μοιάζει καταπληκτικὰ μὲ τὰ περιγραφόμενα μέσα καὶ τὰ ὄπλα τῶν Ὀλυμπίων προέβη σὲ συνεξέταση τῶν πληροφοριῶν τοῦ Ὀμήρου μὲ τὶς σχετικὲς σημερινὲς γνώσεις καὶ κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης στὰ θέματα «ἱπτάμενα ἄρματα», τροφοδοσία τους μὲ «ἀμβροσία», «αἰγίδα» - λαίηξερ, φλογοδόλα, ἀκτιδοδόλα, «ἀφάνεια θεῶν» - Stealth, «κηρύκειον» - DNA κ.ἄ. Στὸ τρίτο ἄρθρο του, ποὺ ἀκολουθεῖ, ἐξετάζει ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῶν σημερινῶν γνώσεων τὴν ὁμηρικὴ «᾽Ιδη» ὡς σημεῖο προσγειώσεως - ἀπογειώσεως τοῦ Διὸς, τὸν «᾽Ολυμπο» ὡς «βάση» τῶν θεῶν καὶ τὶς ἀστρονομικὲς γνώσεις τοῦ Ὀμήρου.]

᾽Ιδη - Τόπος προσγειώσεως - ἀπογειώσεως τοῦ Διὸς

Ἐὰς ἐστιάσουμε τὴν προσοχή μας καὶ σὲ μία μετακίνηση τοῦ Διὸς, ὁ ὁποῖος, παρ' ὅλο ποὺ ἦτο πατέρας τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, εἶχε καὶ αὐτὸς ἀνάγκη ἀπὸ ἄρμα καὶ ἐξοπλισμό: «Ἐξεψε στὸ ἄρμα δύο χαλκοπόδαρα ἄλογα μὲ χρυσὴ χαιτή ποὺ ἐπετοῦσαν γρήγορα καὶ αὐτὸς ἐνδύθηκε μὲ χρυσὰ ὄπλα καὶ ἐπῆρε χρυσὸ καλοφτιαγμένο μαστίγιον καὶ ἀνέβηκε στὸ ἄρμα του. Ἐμασίγωσε τὰ ἄλογα νὰ τρέξουν καὶ ἐκεῖνα μὲ προθυμία ἐπέταξαν ἀνάμεσα στὴ γῆ καὶ τὸν ἑναστρο οὐρανόν. Ἐφτάσε στὴν ᾽Ιδη τὴν πολύπηγην, ποὺ τρέφει ἀγρόμια, στὸ Γάργαρον. Ἐκεῖ ποὺ εἶναι τέμενός του μὲ δωμὸ καὶ θυμιάματα. Ἐκεῖ ἄφησε τὰ ἄλογά του ὁ πατέρας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν, ἀφοῦ τὰ ἔλυσε ἀπὸ τὸ ἄρμα καὶ ἔχυσε ὀμίχλη καὶ αὐτὸς κάθισε στὴν κορυφή...» (Ἰλ. Θ 41-52).

Τὸ ὅτι περιγράφεται ἔξοπλισμός καὶ τὸ ὅτι οἱ ἵπποι πετοῦν δὲν μᾶς προξενεῖ πλεον ἐντύπωσι. Τί διαφοροετικό θὰ ἐπεριμέναμε νὰ ἐγίνετο δηλαδή; Τὸ μόνο πὺν πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ σ' αὐτὴ τὴν περικοπή εἶναι τὸ ὅτι περιγράφεται ὁ τόπος πὺν γίνεται ἢ προσγειώση. Ἡ Ἰδη. Ἐκεῖ ὁ Ὅμηρος μᾶς λέει ὅτι ὑπάρχει τέμενος καὶ δωμός με θυμιάματα. Στὴν τοποθεσία πὺν ἐπροσγειώνετο ὁ Ζεὺς πρέπει νὰ εἶχαν μείνει μετὰ τὴν καταστροφή κάποια ἀπομεινάρια - σημάδια, ὅτι ἐκεῖ κάποτε κάτι ὑπῆρξε, καὶ τὰ μετέπειτα χρόνια τῆς παρακμῆς οἱ ἄνθρωποι ἔφτει-αξαν τέμενος με δωμό καὶ θυμιάματα. Ἀναφέρεται καὶ ἱερεὺς τοῦ Ἰδαίου Διός, ὁ Λαόγυνος (Ἰλ. Π 604).

Τὸ μέρος πὺν ἐπροσγειώνετο ὁ Ζεὺς πρέπει νὰ ἦτο πολὺ σημαντικό, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἐπισημαίνει ὁ Ὅμηρος. Ἐπίσης τὸ ἄρμα τοῦ Διός ἐπροσγειώθη σὲ συγκεκριμένο χωρο, δὲν ἐπροσγειώνετο ὅπουδῆποτε, ἐπομένως ἐκεῖ πρέπει νὰ εἶχε ἀναπτυχθῇ ὅλη ἡ ἀπαραίτητη ὑποδομὴ σὲ ἐγκαταστάσεις καὶ ἔξοπλισμό. Στὸ Θ 438 περιγράφεται καὶ ἡ ἀντίστροφη κίνησις, ἀπὸ τὴν Ἰδη στὸν Ὀλυμπο: «*Ὁ πατέρας Ζεὺς τὸ ἄρμα με τοὺς ὠραίους τροχὸν καὶ τὰ ἄλογα κατήυθνε ἀπὸ τὴν Ἰδη στὸν Ὀλυμπο*». Λογικὸ φαίνεται, ἐφ' ὅσον ἐγίνοντο προσγειώσεις, ὅτι θὰ ἐγίνοντο καὶ οἱ ἀντίστοιχες ἀπογειώσεις.

Καὶ «*ἡ θεὰ Ἥρα εἶχε ἀνέθη στὸ Γάργαρο ἄκρο τῆς ὑψηλῆς Ἰδης καὶ τὴν εἶδε ὁ νεφεληγερέτης Ζεὺς*» (Ἰλ. Ξ 292). Ἐπρεπε νὰ ἀνέθη στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, γιὰ νὰ τὴν δῇ ὁ Ζεὺς, ἢ μήπως ἐκεῖ εὐρίσκετο ἡ ὑποδομὴ καὶ ὁ ἔξοπλισμός, με τὴ βοήθεια τοῦ ὁποῖου θὰ μπορούσε νὰ δῇ ὁ Ζεὺς τὴν Ἥρα ἀπὸ τὸν μακρυνὸ Ὀλυμπο;

Ἡ Τρωικὴ Ἰδη εἶναι βουνὸ τῆς Μ. Ἀσίας στὴν ἀρχαία Τροία. Στὴν ἀρχαιότητα λεγόταν Τευκτρίς, ἐνῶ σήμερα ὀνομάζεται Κᾶς Ντάγ. Νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ Ἰδη πὺν περιγράφει ὁ Ὅμηρος; Τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Κρήτης ὅμως λέγεται ἐπίσης Ἰδη (ἢ Ψηλορείτης). Στὸ βουνὸ αὐτὸ ὑπάρχει ἓνα σπήλαιο, τὸ Ἰδαῖο Ἄντρο, ἐκεῖ ὅπου σύμφωνα με τὴν μυθολογία ἀνετράφη ὁ Ζεὺς ἀπὸ δύο τροφούς, τὴν Ἀδράστεια καὶ τὴν Ἰδη (Ἀπολλόδωρος, Α 1,6). Στὴν Ἰδη ἀνέβαινε ὁ Μίνως κάθε ἐννέα χρόνια, προκειμένου νὰ πάρῃ τὶς ἐντολὲς τοῦ Διός. Ἡ κορυφὴ πὺν φαίνεται στὴν εἰκόνα τῆς μεθεπόμενης σελίδας εἶναι καὶ ἡ ὑψηλότερη τοῦ βουνοῦ (2.456 μέτρα) καὶ ἡ σημερινὴ τῆς ὀνομασία δεικνύει ὅτι κάτι ἀρχαιοελληνικὸ πρέπει νὰ εὐρέθη ἐκεῖ ἐπάνω, γιὰτί, ἐνῶ ἄλλες κορυφές τῆς Ἰδης ὀνομάζονται Μύγα, Μαύρη, Κουρούνα κ.τ.λ., ἡ συγκεκριμένη κορυφὴ ὀνομάζεται σήμερα Τίμιος Σταυρός! Στὴν κορυφὴ αὐτὴ ἔχει κτισθῇ με πέτρες καὶ ἓνας μικρὸς ὁμῶνυμος χριστιανικὸς ναός, στὸν ὁποῖο μεταβαίνουν τὴν παραμονὴ τῆς ἐορτῆς τοῦ Σταυροῦ πιστοί, πὺν διανυκτερεύουν ἐκεῖ, ὥστε τὴν ἐπομένη νὰ παρευρεθοῦν στὴ λειτουργία, πὺν γίνεται μία φορὰ τὸν χρόνο.

Δὲν μπορούμε βέβαια με σιγουριά νὰ ἰσχυριζώμαστε ὅτι ὁ Ψηλορείτης εἶναι τὸ περιγραφέν ἀπὸ τὸν Ὅμηρο σημείο προσγειώσεως τοῦ ἄρματος τοῦ Διός. Στὸ τεῦχος 210 τοῦ «Δαυλοῦ» ἐξετάζεται τὸ Ἰδαῖον Ἄντρον ὡς τὸ κέντρο (ὀμφαλός) τοῦ γεωδαιτικῦ τριγωνισμοῦ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἱερῶν. Τόσο τὸ συγκεκριμένο ὅρος ὅσο καὶ οἱ σχετικὲς με αὐτὸ μυθολογικὲς ἀναφορὲς πρέπει ὅπωςδῆποτε νὰ ἐξετασθοῦν με σεβασμὸ καὶ προσοχὴ ἀπὸ μαθηματικούς, τοπογράφους, ἀστρο-

νόμους, φυσικούς κ.λπ. επιστήμονες. Ἐνεξάρτητα πάντως ἀπὸ τὸ ἂν ἡ Ἰδη τῆς Κρήτης ἦταν τὸ σημεῖο προσγειώσεως κι ἀπογειώσεως τῶν ἀρμάτων τῶν θεῶν, ποὺ περιγράφει ὁ Ὅμηρος, ἢ ὄχι, αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ συγκρατήσουμε, εἶναι ὅτι τὰ ἄρματα δὲν προσγειώνοντο ἢ ἀπεγειώνοντο σὲ ὁποιοδήποτε χῶρο ἀλλὰ σὲ συγκεκριμένο μέρος, ὅπως τὰ ἄρματα (ἀεροσκάφη ἢ διαστημόπλοια) τῆς σημερινῆς ἐποχῆς.

Ποῦ ἦταν (εἶναι;) ὁ Ὀλυμπος;

«Οἱ θεοὶ κατοικοῦν στὸν Ὀλυμπο» (Ἰλ. Ν. 70), «ὅπου ἔχουν τὰ δώματά τους» (Ἰλ. Α 18) κι ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ «δῶμα τοῦ Διός» (Ἰλ. Υ 10). Γιὰ τὸ δῶμα τοῦ Διὸς ὁ Ὅμηρος ἐπαναλαμβάνει σὲ πολλὰ σημεία τῆς Ἰλιάδος ὅτι εἶναι χαλκόδατο (χαλκοδατές) (π.χ. Ἰλ. Φ 438, Φ 505, Α 426, Ξ 173 κ.τ.λ.).

Ἄν τὸ χαλκόδατο δῶμα τοῦ Διὸς ἦταν ἐπάνω στὸν Ὀλυμπο, τὸ ὑψηλότερο ὄρος τῆς Ἑλλάδος, τώρα τί ἐγινε; Γιατί δὲν εὐρέθη ποτὲ τίποτε; Μιὰ πρώτη σκέψις, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ γίνη, θὰ ἦταν ὅτι στὰ τόσα χρόνια ποὺ πέρασαν, ὁ χαλκὸς προφανῶς θὰ ἔχη διαλυθῇ· ἢ ὅτι μπορεῖ νὰ εἶχε γίνεи σύγχυσις μὲ ἄλλα ὄρη μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα, ποὺ τέτοια ὑπῆρχαν ἀρκετὰ στὴν ἀρχαιότητα (π.χ. στὴν Ἀρκადία, στὴν Ἡλίδα κ.τ.λ.). Μὲ μιὰ προσεκτικώτερη ἀνάγνωσις τῆς Ἰλιάδος ὅμως θὰ δοῦμε ὅτι ἡ σύγχυσις ἔχει ὅπωςδὴποτε γίνεи, ἀλλὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερη.

Στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, ποὺ ἀναλύθηκαν ὠρισμένες μετακινήσεις θεῶν, διαπιστώσαμε ὅτι οἱ θεοὶ ἐξεκινοῦσαν ἀπὸ τὴ γῆ γιὰ τὸν οὐρανὸ, ἀλλὰ ἔφταναν στὸν Ὀλυμπο. Αὐτὸ δὲν ἐγένετο μόνο ἀπὸ τὴ γῆ πρὸς τὸν οὐρανὸ, ἀλλὰ κι ἀντίστροφα. Ἐνῶ εὐρίσκοντο στὸν Ὀλυμπο, ἂν ἀποφάσιζαν νὰ πᾶνε στὴ γῆ, ἔπαιρναν τὸ ἄρμα τους (συνήθως δὲν ἀμελεῖ νὰ μᾶς τὸ θυμίξῃ αὐτὸ ὁ ποιητῆς) κι ἐπῆδαγαν (ὄχι ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο), ἀλλὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πρὸς τὴ γῆ. Ἐπομένως, ὅταν ὁ Ὅμηρος ἀναφέρεται στὸν Ὀλυμπο, δὲν προσδιορίζει κάποιο ὄρος ἀλλὰ τὸν οὐρανὸ.

Στὸ Ρ 545 π.χ. ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Στὸ Τ 351 ἔστειλε ὁ Ζεὺς τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ στοὺς Ἀχαιοὺς κι ἐκεῖνη πήδηξε κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, γιὰ νὰ πάῃ. Κι ὁ ἴδιος ὁ Ζεὺς κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ (Ἰλ. Α 184) καὶ κάθισε στὶς κορυφές τῆς Ἰδης. Ἐπίσης «κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀθάνατους κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ποὺ εἶναι γεμάτος ἀστρα» (Ἰλ. Ζ 108)· καὶ λίγο παρακάτω ὁ Διομήδης λέει: «Ἄν ὅμως κάποιος ἀθάνατος ἔχῃ ἔρθῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ἐγὼ δὲν θὰ πολεμοῦσα μὲ ἐπουράνιους θεοὺς» (Ἰλ. Ζ 128). «Ἐδωσε ὄρκον ἰσχυρὸ ὅτι ἡ Ἀτῆ δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πίσω στὸν Ὀλυμπο καὶ τὸν γεμάτο ἀστέρια οὐρανὸ» (Ἰλ. Τ 128). Κι ἓνα τελευταῖο: «Οἱ θεοὶ κατέχουν τὸν εὐρύχωρο οὐρανὸ» (Ἰλ. Υ 329).

Δὲν χρειάζονται ἄλλα παραδείγματα. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι οἱ θεοὶ ἀνεβοκατεβαίνουν πρὸς καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ποὺ εἶναι γεμάτος ἀστέρια.

Ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ ὅτι ὁ Ὅμηρος μᾶς κάνει λόγο ἀπλῶς γιὰ δώματα καὶ μάλιστα χαλκόδατα. Στὸ Υ10 κάνει λόγο καὶ γιὰ αἶθουσες: «Ἦλθαν στὸ δῶμα τοῦ νεφεληγερέτου Διὸς καὶ κάθισαν στὶς λεῖες (ξεστῆς) αἶθουσες, ποὺ εἶχε κάνει στὸν πατέρα Δία ὁ Ἥφαιστος μὲ τὸ τεχνικὸ του πνεῦμα». Τὰ ἀνάκτορα τῶν θεῶν

ὅμως δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἦσαν μεγάλα, νὰ εἶχαν κήπους μὲ δένδρα καὶ ἄνθη ἐνδεχομένως κ.τ.λ.; Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν βοθηθικὸ προσωπικὸ, νὰ τὰ φροντίζῃ; Καὶ τὸ προσωπικὸ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε καταλύματα; Γιατί μᾶς κάνει λόγο μόνο γιὰ δώματα; Καὶ γιατί ἐπαναλαμβάνει τόσες φορές ὅτι ἦσαν ἀπὸ χαλκὸ; Γιατί τὰ δώματα ἦσαν χαλκόδοτα καὶ ὄχι π.χ. λιθόδοτα ἢ κάτι ἄλλο; Γιατί δὲν ξεδιπλώνει τὴν «φαντασία» του, ἐνῶ τοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία, ὥστε νὰ μᾶς κάνῃ καταπληκτικὰ φανταστικὲς περιγραφὰς γιὰ τὸ μέρος ποὺ ἔμεναν οἱ θεοί; Θὰ λέγαμε ὅτι ἀφήνει καὶ πάλι μιὰ θαυμάσια εὐκαιρία νὰ τοῦ ξεφύγῃ. Ὅταν στὴν Ὀδυσσειᾳ περιγράφη τὸ ἀνάκτορο τοῦ (θνητοῦ) Ὀδυσσεύς, παραθέτει πλῆθος λεπτομερειῶν. Γιὰ παράδειγμα: *«Στὸν τοῖχο τὸν καλόκτιστο εἶχε ἓνα πανωπόρι κι ἀπ' τὸ κατώφλι τ' ἀκρινὸ τοῦ παλατιοῦ εἶχε δρόμο, στενὸ κλεισμένον ἀπὸ πυκνά, καλόδετα σανίδια»* (Ὀδ. X 126-129). Αὐτὴ εἶναι ποιητικὴ περιγραφή! Ὁχι ὅπως αὐτὴ γιὰ τὰ δώματα τῶν θεῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα τὸ μόνο ποὺ ἀναφέρεται εἶναι ὅτι ἦσαν χαλκόδοτα. Εἶναι φανερό ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε καμμία σχέσι μὲ τὰ δώματα τῶν θεῶν, οὔτε ὅμως εἶχε διάθεσι νὰ γράψῃ παραμύθια. Ἐγράφε αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε, σύμφωνα μὲ αὐτὰ ποὺ ἔμαθε ἀπὸ τὴ «Μοῦσα» του.

Κάτι ἀκόμα: Στὸ Ξ 337 ἡ Ἥρα ὑπενθυμίζει στὸ Δία ὅτι ἔχει κι ἓνα θάλαμο, ποὺ τὸν εἶχε κατασκευάσει κι αὐτὸν ὁ Ἥφαιστος. Τί θάλαμος νὰ ἦταν αὐτός, ποὺ τὸν χρειαζόταν ὁ Ζεὺς; Θὰ πρέπει νὰ εἶχε καλὸ τεχνικὸ ἐξοπλισμὸ ὅπως καὶ οἱ αἰθούσες, καθ' ὅσον τὸν κατασκεύασε ὁ Ἥφαιστος (ὁ ὁποῖος, ὅπως θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια, εἶχε ὀλόκληρο ἐργαστήριον μὲ αὐτόματες συσκευές κι εἶχε πραγματοποιήσῃ κι ἄλλες πολλὰς χρήσιμες κατασκευές). Θάλαμο εἶχε κατασκευάσει ὁ Ἥφαιστος καὶ γιὰ τὴν Ἥρα (Ἰλ. Ξ 166) μὲ μυστικὸ κλειδί, ποὺ κανένας ἄλλος θεὸς δὲν μπορούσε νὰ ἀνοίξῃ καὶ μὲ γυαλιστερές θύρες.

Οἱ θεοὶ λοιπὸν εἶχαν δώματα, ἐνῶ ὁ Ζεὺς κι ἡ Ἥρα ἐκτὸς ἀπὸ τὰ χαλκόδοτα



Ἡ κορυφὴ Τίμιος Σταυρὸς τῆς Ἰδης (Ψηλορείτης).

δώματα είχαν και θαλάμους. Ὑπάρχουν ὅμως χάλκινα δώματα καὶ μάλιστα στὸν οὐρανό; Τί εἶδους δώματα εἶναι αὐτά; Τὴν ἀπάντησι μᾶς τὴν δίνει ὁ ἴδιος ὁ ποιητής, ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε τὴν τεχνογνωσία, ὥστε νὰ τὴν καταλάβουμε! «*Στόν Ὀλυμπο ἐπῆγε ἔπειτα ἡ Ἀθηνᾶ, ὅπου εἶναι πάντα τῶν θεῶν ἡ ἀσφαλὴς κατοικία, πὺν δὲν τὴν δέρονον ἄνεμοι, βροχὲς δὲν τὴν μουσκεύουν, μήτε τὰ χιόνια τὴν πλησιάζουν, ἀλλὰ πολὺν αἰθρία ἀπλώνεται χωρὶς νέφη καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου λάμπει φωτεινό*». (Ὀδύσσεια Λ 41-45).

Εἶναι καταπληκτικό. Μοιάζει ἀπίστευτο ἀλλὰ ἐκεῖ πὺν δὲν φυσάει ἀέρας, πὺν δὲν πέφτουν βροχὲς καὶ χιόνια, ἐκεῖ πὺν ὑπάρχει αἰθρία καὶ λάμπει καθαρό τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἶναι ἐκτὸς ἀτμοσφαιρικῶν συνθηκῶν. Ὁ Ὀλυμπος πὺν περιγράφεται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς ἀτμόσφαιρας. Μὲ τὰ σημερινὰ δὲ δεδομένα τὰ χάλκινα δώματα ὁμοιάζουν μὲ κάποιου εἶδους δορυφορικό σταθμό! Δὲν εἶναι ἱστορίες ἐπιστημονικῆς φαντασίας, εἶναι ἡ Ἰλιάς! Κι ἐδῶ πρέπει πάλι νὰ ἐπισημανθῇ τὸ λιτό τῆς περιγραφῆς τοῦ ποιητοῦ. Δὲν γράφει παραμύθια. Γράφει αὐτὰ πὺν πρέπει μὲ ἀκριβεία καὶ ἀπολυτο σεβασμὸς στὶς πηγές του.

Ἡ περιγραφή τῶν ἐκτὸς ἀτμόσφαιρας συνθηκῶν εἶναι τόσο ἀκριδῆς, πὺν δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ οὔτε πρὶν ὀλίγες δεκαετίες πόσο μάλλον τὴν δ' χιλιετία π.Χ. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν φυσάει ἀέρας, ὑπάρχουν χιόνια, κ.τ.λ., ὁ ποιητής μᾶς ἐπισημαίνει ὅτι ὑπάρχει αἰθρία καὶ λάμπει καθαρό τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Αὐτὴ ἡ αἰθρία δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς λόγῳ τῆς διαχύσεως τοῦ φωτὸς στὸ παχὺ στρώμα τῆς



Μία σκηνὴ ὅπως ἀκριδῶς τὴν περιγράφει ὁ Ὅμηρος: Τὸ ἄρμα τῆς Ἥρας, πρὶν ξεκινήσει ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, καὶ μία Ὠρα πὺν ἀνοίγει τὶς πύλες τοῦ οὐρανοῦ.

ἀτμόσφαιρας. Ἐκεῖ ἐπάνω ὅμως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου λάμπει, εἶναι ὁλόλαμπρο, ἐξ οὗ κι ἡ ὀνομασία: Ὀλύμπος.

Στὸ κείμενο γίνεται ἀναφορὰ ὄχι ἀκριδῶς σὲ χάλκινα ἀλλὰ σὲ χαλκόδατα δώματα. Ἡ διάκρισις αὕτη δὲν πρέπει νὰ εἶναι τυχαία, καθ' ὅτι ὁ Ὀμηρος πάντα ἀκριβολογεῖ. Εἴτε λοιπὸν οἱ τοῖχοι καὶ οἱ ὀροφές ἦσαν ἀπὸ ἄλλο ὕλικὸ καὶ μόνον τὰ πατώματα ἀπὸ χαλκὸ, εἴτε ὁ ποιητὴς προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ὅτι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ὕλικὸ πὺν ἦταν κατασκευασμένοι οἱ τοῖχοι καὶ οἱ ὀροφές τὰ δώματα ἐδράζοντο ἐπάνω σὲ χαλκὸ, ἢ ἐνδεχομένως ὅτι καὶ στὸ ἔδαφος ὑπῆρχε χαλκός. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι στὴν προσπάθειά μας γιὰ τὴν ἀνέυρεσι τοῦ Ὀλύμπου πρέπει νὰ ἀναζητήσωμε τὸν πλανήτῃ ἐκεῖνον πὺν στερεῖται ἀτμόσφαιρας καὶ τὸ ἔδαφός του εἶναι πλούσιο σὲ χαλκὸ.

Οἱ Ρωμαῖοι ἐξώρυσσαν τὸ χαλκὸ ἀπὸ τὴν Κύπρο, ἔτσι ἔδωσαν στὸ μέταλλο τὸ ὄνομα τῆς νήσου, τὸ ὁποῖο ὄνομα ἔχει περάσει καὶ στὶς ὑπόλοιπες εὐρωπαϊκές χώρες (π.χ. cuprum στὰ λατινικά, copper στὰ ἀγγλικά κ.τ.λ.). Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως Ἕλληνες ἐξώρυσσαν τὸ χαλκὸ ἀπὸ τὸ Χαλκίδα. Ἐτσι πιστεύεται ὅτι τὸ μέταλλο ἐπῆρε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὴν πόλι. Τὸ ὄνομα χαλκός ὅμως ὑπῆρχε τῇ Χρυσῇ Ἐποχῇ, ὄχι μόνον διότι ἦταν ἀπὸ χαλκὸ τὰ δώματα τῶν θεῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ Ξ 291 ἀναφέρεται κάποιον πτηνὸ πὺν οἱ θεοὶ ὀνομάζουν χαλκίδα, οἱ δὲ ἄνθρωποι κύμινδι. Πρέπει νὰ εἶχε ἐξαιρετικὴ σημασία τὸ ὄνομα, διότι στὸ ἴδιον θέμα ἔχει ἀναφερθῇ κι ὁ Σωκράτης (Πλάτων, «Κρατύλος» ἢ «Περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων», 392 a). Ἐπομένως μποροῦμε νὰ ὀδηγηθοῦμε στὴν ὑπόθεσι, ὄχι ὅτι ὁ χαλκός ἐπῆρε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὴν πόλι Χαλκίδα ἀλλὰ τὸ ἀντίστροφο. Τυχὸν ἐπιτυχημένη «ἀποκωδικοποιήσις» τοῦ ὀνόματος χαλκός μετὰ τὴν συνεργασία βέβαια κι ἐδῶ ἐπιστημόνων πολλῶν εἰδικότητων (π.χ. γεωλόγων, ἀστρονόμων κ.τ.λ.) ἐκτιμᾶται ὅτι θὰ συνεισφέρει τὰ μέγιστα στὸν ἐντοπισμὸ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν δωμάτων τῶν θεῶν, πὺν περιγράφει ὁ Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα.

Ἐδῶ προκύπτει τὸ ἐρώτημα: Ἄν τὰ συμπεράσματά μας εἶναι σωστά κι ὁ Ὀλύμπος πραγματικὰ εὐρίσκετο ἐκτὸς ἀτμοσφαιρικῶν συνθηκῶν σὲ κάποιον δορυφορικὸ σταθμὸ ἢ σὲ ἄλλο πλανήτη, τότε τί ἀπέγινε; Ἄν καταστραφῇ σήμερον ὁ πολιτισμὸς στὴ γῆ, θὰ καταστραφοῦν κι ὅλοι οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι πὺν ἔχει κατασκευάσει ὁ ἄνθρωπος ἢ θὰ συνεχίσουν νὰ περιστρέφονται γύρω ἀπὸ τὴ γῆ ἐπ' ἄπειρον;

Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι τὸ ἂν θὰ γλυτώσῃ κάποιος δορυφόρος τὴν καταστροφὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ εἶδος αὐτῆς, τὸ μέγεθός της καὶ τὴν ἀπόστασι πὺν εὐρίσκεται ὁ δορυφόρος. Τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς, ὅπως σαφῶς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος («Τίμαιος» 22-24), ἦταν τεράστιον. Δὲν ἐπρόκειτο γιὰ μίαν παρατεταμένη βροχόπτωση. Συνέβη μίαν παρῶλαξις, δηλαδὴ μίαν ἀλλαγὴ στὶς τροχιὰς τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἢ ὁποία εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν συστρόφῃ καὶ μεταβολὴ τοῦ ἄξονος περιστροφῆς τῆς γῆς. Μεταξὺ τῶν συνεπειῶν τῆς καταστροφῆς περιελαμβάνοντο γενικευμένη ἡφαιστειακὴ δραστηριότης ἐκπληκτικῆς ἰσχύος, ταχύτητος καὶ ὕψους, παλιρροϊκὸ κύμα, ἐκτεταμένη πτύχωσις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, ὀρογενετικὴ δραστηριότης κι ἔντονα

ήλεκτρομαγνητικά φαινόμενα.

Όσο μακρύτερα επομένως από τη γή εύρίσκετο ό Ὑλυμπος, τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν νά μὴν ἔχη καταστραφῇ μαζί με τὸν πολιτισμὸ τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς, ἀλλὰ νά στέκεται ἀκόμη ἐκεῖ ὁλόλαμπρος καὶ ἄθικτος.

Γνώσεις πού προϋποθέτουν ὑψηλὸ πολιτισμὸ

Στὴν Ἰλιάδα ὑπάρχει πλῆθος ἀναφορῶν γιὰ τὴ Χρυσή Ἐποχή, ἀπὸ τὶς ὁποῖες διαφαίνεται τὸ ὑψηλὸ ὑπόδαθρο τοῦ πολιτισμοῦ, πὺν εἶχε φθάσει τότε ὁ ἄνθρωπος. Τὸ θέμα εἶναι τεράστιο καὶ δὲν μπορεῖ βεβαίως νά ἐξαντληθῇ στὸ πλαίσιο ἑνὸς ἄρθρου. Ὑπάρχουν πάρα πολλές πληροφορίες ὑπὸ τὴν μορφή μύθων, ἢ κάθε μία ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἴσως καὶ νά ἀπαιτῇ πολυετὴ ἔρευνα καὶ ἀνάλυσι ἀπὸ ἐξειδικευμένους ἐπιστήμονες.

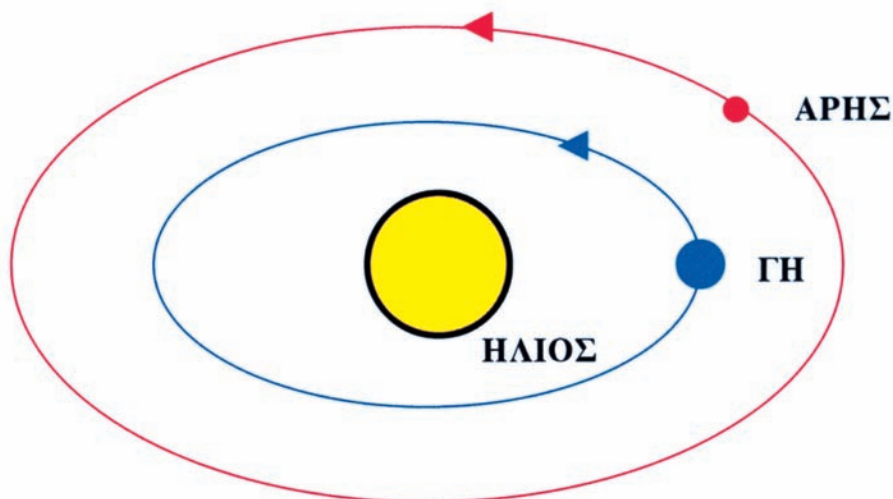
Ἐνδεικτικὰ παρατίθενται μερικὲς ἀπὸ τὶς σχετικὲς πληροφορίες πὺν ἀναφέρει ὁ ποιητής. «Ὁ Ἄρης ἦταν δεμένους δεκατρεῖς μῆνες» (Ἰλ. Ε 387). Νά ἓνας μῦθος με ὀλίγες μόνο λέξεις. Πόση γνώσις ὅμως φέρεται μαζί τους καὶ ἔχει διασωθῇ διὰ μέσου τῶν χιλιετιῶν! Τόσα χρόνια οἱ ἄνθρωποι θά προσπερνοῦσαν τὴν περικοπὴ αὐτὴ ὡς ἓνα ἀκόμη, ὑποτίθεται, ἀπλὸ παραμῦθι. Στὶς ἡμέρες μας ὅμως, πὺν ὁ πολιτισμὸς μας ἔχει προχωρήσει ἀρκετά, με μία σοβαρὴ ἀπόπειρα προσεγγίσεως θά μπορέσουμε νά καταλάβουμε πολὺ περισσότερα πράγματα μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ «παραμῦθι».

Ἡ Γῆ συμπληρώνει μία πλήρη περιστροφὴ γῦρο ἀπὸ τὸν Ἥλιο σὲ ἓνα ἔτος, γιὰ τὴν ἀκρίβεια σὲ 365,24 ἡμέρες. Ὁ Ἄρης συμπληρώνει μία πλήρη περιστροφὴ σὲ 686,98 ἡμέρες (βλ. εἰκόνα). Λόγω τῶν διαφορετικῶν ταχυτήτων τῶν δύο πλανητῶν ἄλλοτε ὁ Ἄρης κατὰ τὴν περιφορὰ του εἶναι κοντὰ στὴ Γῆ καὶ εἶναι ὁρατὸς ἀπὸ αὐτὴ καὶ ἄλλοτε εὐρίσκεται σχεδὸν ἀντιδιαμετρικὰ ἀπὸ τὴ Γῆ ὡς πρὸς τὸν Ἥλιο, δηλαδὴ ὁ Ἄρης εἶναι ἀπὸ τὴ μία μεριά τοῦ Ἥλιου καὶ ἡ Γῆ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁπότε εἶναι ἀόρατος.

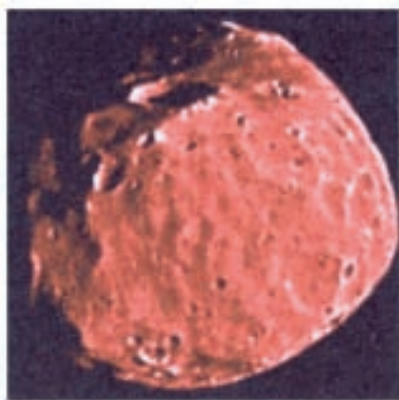
Ὅποιος ἔχει τὴ διάθεσι μπορεῖ νά ἀσχοληθῇ με τὴν ἐπίλυσι τοῦ προβλήματος, γιὰ τὸ πόσο χρόνο φαίνεται ἀπὸ τὴ Γῆ ὁ Ἄρης καὶ γιὰ πόσο χρόνο δὲν φαίνεται. [Ἡ ἀπόστασις τῆς Γῆς ἀπὸ τὸν Ἥλιο εἶναι 1 ἀστρονομικὴ μονάδα (δηλαδὴ 149.500.000 χιλιόμετρα), ἐνῶ τοῦ Ἄρεως ἀπὸ τὸν Ἥλιο 1,5237 ἀστρονομικὲς μονάδες]. Ἡ ἀπάντησις στὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶναι ὅτι ὁ Ἄρης γίνεται ὁρατὸς ἀπὸ τὴ Γῆ κάθε 23 περίπου μῆνες καὶ παραμένει ὁρατὸς γιὰ 10 περίπου μῆνες. Τὴν τελευταία φορὰ πὺν ἐγινε ὁρατὸς ὁ Ἄρης ἦταν ἀπὸ τὰ μέσα Δεκεμβρίου 2000 ἕως τὶς ἀρχὲς Ὀκτωβρίου 2001. Τὸ ὑπόλοιπο διάστημα, 23-10=13 μῆνες, ὁ Ἄρης δὲν ἐμφανίζεται, εἶναι «δεμένος», ὅπως ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος!

Ὁ θεὸς Ἄρης εἶχε σύμφωνα με τὴν Ἰλιάδα (Ν 299, Ο 199, Α 37) δύο ἀκολούθους, τὸ Φόδο καὶ τὸ Δεῖμο. Μόλις τὸ 1877 ἀνεκαλύφθη ὅτι ὁ πλανήτης Ἄρης ἔχει πράγματι δύο συνοδοὺς (δορυφόρους), οἱ ὁποῖοι ἐπῆραν τὰ ἴδια ὀνόματα με αὐτὰ πὺν ἀνεφέροντο στὴν Ἰλιάδα. Πρόκειται γιὰ δύο περιέρρους, πολὺ μικροὺς δορυφόρους, πὺν κινοῦνται πάρα πολὺ κοντὰ στὸν Ἄρη σὲ σχεδὸν τέλεια τροχιά.

Κι ἄλλοι πλανῆτες τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος ἔχουν περισσότερους, μεγα-



Οί κινήσεις τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἀρεως περὶ τὸν ἥλιον.



Οί δύο περίεργοι δορυφόροι τοῦ Ἀρεως (ὁ Φόβος ἀριστερὰ καὶ ὁ Δεῖμος δεξιὰ).

λύτερους κι ἐντυπωσιακώτερους δορυφόρους. Ἐάν μελετηθοῦν καλὰ αὐτὰ τὰ δύο οὐράνια σώματα, ἴσως μᾶς λύσουν τὴν ἀπορία, γιὰ ποιο λόγο ὁ ποιητὴς ἐπισημαίνει τὴν ὕπαρξι αὐτῶν τῶν δύο συγκεκριμένων δορυφόρων. Αὐτὴ τὴν ἀπορία ἴσως προσπάθησαν νὰ λύσουν κι οἱ Ρῶσοι, γι' αὐτὸ ἔστειλαν σὲ εἰδικὲς ἀποστολὲς τὰ Phobos I καὶ Phobos II, οἱ ὁποῖες ἀποστολὲς ἀντιμετώπιζαν προβλήματα, ὅταν τὰ προσέγγιζαν κι ἔτσι καμμία δὲν ὠλοκλήρωθηκε.

Ἰωάννης Λάζαρης

Μηχανολόγος μηχανικὸς ΕΜΠ

Ἀντισυνταγματάρχης Τεχνικοῦ Σώματος

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ἢ

ὁ ἀφορισμὸς ἐνὸς διαφωτιστῆ

Ἡ μικρὴ κοινωνία τῆς Κεφαλονιάς, ποὺ ἔζησε διαδοχικὰ τὸ ζυγὸ τῶν Βενετσιάνων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἀγγλων, ὑποδέχθηκε κακῶς τὸν μεγάλο μεταρρυθμιστὴ καὶ διορθωτὴ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς Ἀνδρέα Λασκαράτο, ποὺ ἔχε θέσει σκοπὸ τῆς ζωῆς του τὴν ἐξόντωση τοῦ πολυκέφαλου τέρατος, ποὺ λέγεται πλάνη καὶ ἐξαπάτηση. «*Ὁ λαὸς φιλεῖ τὰ ἐξαπατᾶσθαι· τούτου ἔνεκα ἀνάγκη τοῖς ἄλλοις ἐπίκειται τὸ πλανᾶν αὐτόν*», ἔλεγε ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος· καὶ ὁ Γρηγόριος Νατσιανζηνὸς συμπληρώνει: «*Δι' ὕθλων (= μὲ ἀνοησίες) δέον νὰ ἐπιβαλλώμεθα εἰς τὸν λαόν· ὅσον ὀλιγώτερον ἐννοεῖ οὗτος, τόσο μᾶλλον θαυμάζει*»... Ὁ Κεφαλονίτης συγγραφέας δὲν τὰ πιστεύει αὐτά· φρονεῖ ὅτι τὸν «ὄχλο» τὸν ἔφεραν στὸ κατάντημα αὐτὸ οἱ ἐπιτήδαιοι, γιὰ νὰ τὸν χρησιμοποιοῦν, ὅπως αὐτοὶ θέλουν. Ἀποφασισμένος νὰ ἀναμορφώσῃ τὴν κοινωνία, νὰ ἐξαφανίσῃ τὶς πλάνες καὶ τὶς προλήψεις, νὰ καυτηριάσῃ τὶς δεισιδαιμονίες καὶ τὶς κακὰς συνήθειες καὶ νὰ ἐξυγιάνῃ τὴν θρησκεία καὶ τὴν πολιτικὴ ἀπ' τοὺς «θρησκευμένους» καὶ τοὺς «λαοπλάνους» καταφεύγει στὴ σάτυρα, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα «ἠθικὸ ξυράφι, ποὺ κόβει τὶς παρασαρκίδες τῆς ψυχῆς...».

Ὁ Ἀνδρέας Τυπάλδος Λασκαράτος γεννήθηκε στὸ Ληξούρι τῆς Κεφαλονίας τὸ 1811 ἀπὸ ἀριστοκράτες γονεῖς. Δεκαετὴς μετέδῃ στὸ Ἀργοστόλι «*χωρὶς καμμιά προθυμία*», ὅπου «*ἀναγκάσθηκε νὰ φοιτήσῃ*» στὴ Σχολὴ τοῦ Κάστρου καὶ μετὰ στὴν Ἰόνιον Ἀκαδημία τῆς Κέρκυρας. Κατ' ἀπαίτηση τῆς οἰκογενείας του ξενιτεύεται στὸ Παρίσι (1836) καὶ ἐκεῖθεν στὴν Τοσκάνη, ὅπου «*ὑποχρεώθηκε νὰ καταπιῇ τὴν μελέτη τῶν νόμων, ὅπως καταπίνουμε τὸ ρετσινόλαδο*», γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Κεφαλονιά (1839) «*γάδαρος δότηρος (δόκτωρ)*», ὅπως ὁ ἴδιος λέει σαρκαστικὰ («*Ἀπαντα, τ. Α', σελ. 8 κ.έ.*). Ἀρνούμενος νὰ χρησιμοποιῇ τὴν ἰταλικὴ γλῶσσα στὶς ἀγορεύσεις του, ποὺ ἦταν ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τῆς Ἑπτανήσου, διεγράφη ἀπὸ τὸ δικηγορικὸ σῶμα καὶ ἔτσι ἔμεινε χωρὶς δουλειά (1843). Τρία ἔτη ἀργότερα νυμφεύεται τὴν πλούσια καὶ μορφωμένη Πηνελόπη Κοργιαλένια, ἡ ὁποία «*μπόρεσε νὰ ἐξευγενίσῃ τὸν ἀδιάλλακτο καὶ σκληρὸ χαρακτῆρα του*»· ἀπόδειξη, ὅτι ἔκαυσε σχεδὸν ἀμέσως «*τὰ πιὸ ἄσεμνα, ἂν καὶ πιὸ πνευματώδη ποιήματά του*» (ὁ.π., σελ. 17). Τὸ 1850 κατεβαίνει ὡς ὑποψήφιος στὶς βουλευτικὰς ἐκλογὰς καὶ

κυκλοφορεῖ πέντε φυλλάδια «κατὰ τῆς ἀγυρτείας», πού ἀποτελοῦσαν προφανῶς καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ «ἓνα πρόγραμμα... πού ἐμανρίσθηκε κι οἱ δημοκόποι θριάμβευσαν» (ὁ.π., σελ. 20).

Ὁ ἀφορισμὸς καὶ ὁ κατατρεγμὸς ἀπὸ τὸν Κλήρο

Μετὰ ἀπὸ ἔξι ἔτη (1856) ἐκδίδει τὰ «Μυστήρια τῆς Κεφαλλονιάς», πού προκάλεσαν μεγάλη θύελλα. Οἱ παπᾶδες κι οἱ πολιτικοὶ τοῦ ἀντίπαλοι ξεσήκωσαν ἐναντίον τοῦ τὸν φανατισμένο ὄχλο, οἱ καμπάνες χτυποῦσαν «νεκρικᾶτα», χωρὶς σταματημὸ κι ὁ δεσπότης Σπυρίδων Κοντομίχαλος διάβαζε τὸν ἀφορισμὸ: «Ἔστω (ὁ συγγραφέας) τρέμων καὶ στένων (στενάζων) ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάιν, κληρονομησάτω τὴν λέπραν τοῦ Γεεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα.»

Παρὰ τὸ ὅτι δὲν κληρονόμησε οὔτε τὴν λέπρα τοῦ Γεεζῆ οὔτε τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, ἡ ζωὴ του κατάντησε ἀφόρητη ἐξαιτίας τῶν ὀχλήσεων τοῦ φανατισμένου ὄχλου, γι' αὐτὸ κι ἔφυγε κρυφὰ γιὰ τὴν Ζάκυνθο, ὅπου, ἀλίμονο, τὸν περίμεναν νέος ἀφορισμὸς ἀπ' τὸν δεσπότη Ζακύνθου καὶ νέοι προπηλακισμοὶ ἀπ' τὸν ὄχλο, πρᾶγμα πού τὸν ἀνάγκασε νὰ ξενιτευθῇ ἔστω γιὰ λίγο στὸ Λονδίνο. Ἐκτοτε πέρασε μία πολυτάραχη ζωὴ, ἀσχολούμενος μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ τὴ συγγραφὴ· πέθανε δὲ ἐνενηκοντούτης (1901), πλήρως δικαιωμένος μετὰ μάλιστα καὶ τὴν ἄρση τοῦ ἀφορισμοῦ του ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο.

Ὁ Λασκαρεῶτος ἦταν ἐξαιρετικὰ εὐφυῆς ἀλλὰ καὶ ἀνυποχώρητος μαχητὴς τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς. Τότε ἡ πολιτικοκοινωνικὴ κατάσταση στὰ Ἑπτάνησα ἦταν ἄθλια καὶ οἱ Ἑπτανήσιοι, πού ἔζησαν διαδοχικὰ τὸν ζυγὸ τῶν Βενετσιάνων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν ῥΑγγλων, ἦσαν δουλικοί. Ὁ φωτισμένος συγγραφέας εἶδε τὴν ἀθλιότητα στὸ σύνολό της καὶ ἀποφάσισε νὰ τὴν καταπολεμήσῃ· εἶδε τοὺς «καταχθόνιους» καὶ τοὺς «ριζοσπάστες» νὰ ἐξαπατοῦν θάναυσα τοὺς ἀπλοῦς ἀνθρώπους· εἶδε ἐπιτροπὲς παιδείας συνιστάμενες ἀπὸ μέλη θάναυσα, κακοήθη καὶ ἀγράμματα· εἶδε εἰσαγγελεῖς νὰ ἀρνοῦνται τὴν ὑπεράσπιση τῶν πολιτῶν, δικαστὲς δωροφάγους καὶ ἀστυνομικοὺς νὰ κλείνουν τὰ μάτια στὰ ἐγκλήματα, ἐπειδὴ οἱ δοῦστες ἦσαν μὲ τὸ κόμμα τους· εἶδε ἱερεῖς νὰ ἱεροσυλοῦνε καὶ νὰ κλέπτουν σὲ μαγαζιά, σ' ἐκκλησίες, σὲ σπίτια· εἶδε συζύγους νὰ μεταχειρίζονται τίς γυναῖκες τους σὰν ὑπηρέτριες καὶ γονεῖς νὰ συμπεριφέρονται στὰ παιδιά τους σὰν σὲ ζῶα... καὶ δὲν ἄντεξε! ῥΕγραψε τὰ «Μυστήρια τῆς Κεφαλονιάς», πού ἀποτελοῦν ἓνα διδακτικώτατο ἐγχειρίδιο ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἐποχὴ μας, ὅπου ὁ συγγραφέας εἰσηγεῖται τὴν μεταρρύθμιση, ἡ ὁποία θὰ στηρίζεται σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο· ἀνάγκη ὁ καθένας ν' ἀρχίσῃ νὰ βελτιώνεται, νὰ μορφώνεται, νὰ ἐξανθρωπίζεται... Οἱ ἄθλιοι τῆς Κεφαλονιάς ὥστόσο μὲ ἐπὶ κε-

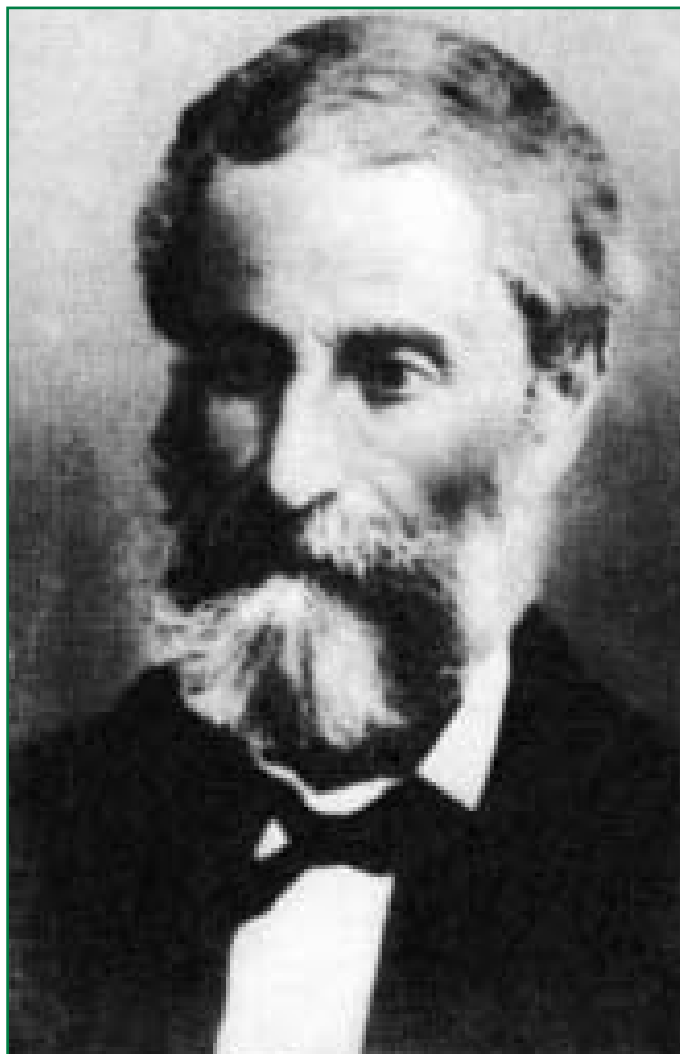
φαλῆς τὸν δεσπότη καὶ τοὺς κομματάρχες, πὺν ζοῦσαν ἡγεμονικά χάρη στήν ἀμορφωσιὰ καὶ τὴν ἀγραμματοσύνη τοῦ ὄχλου, ἐνίωσαν τὴν ἀπειλή καὶ χωρὶς χρονοτριβῆ τοῦ ἐπιτέθηκαν μὲ τὸν χειρότερο τρόπο.

«*Δυστυχῇ ὄχλε! εἶναι γιὰ σὲ πὺν μαρτυροῦνε οἱ μάρτυρες καὶ σὺ τοὺς πνίγεις πάντα τῇ φωνῇ στὸν λάρυγγα εἰς ὄφελος τῶν ἐμπαιχτῶν σου*»! Τὸ 1868 ἐκδίδει τὸ βιβλίο του «Ἀπόκριση εἰς τὸν ἀφορεσμὸν τοῦ κλήρου τῆς Κεφαλониᾶς τῶν 1856», ὅπου ὁ συγγραφέας ἀπαντᾷ λέξη πρὸς λέξη στὸ αἰτιολογικὸ τοῦ ἀφορισμοῦ του, ἀποδεικνύοντας ἔτσι τὴν ἀθωότητά του ἀφ' ἑνὸς καὶ τὶς σκοπιμότητες καὶ ποταπότητες τῶν διωκτῶν του «*παπάδων καὶ παπαδανθρώπων*», πὺν «*φρένιασαν*» καὶ τὸν ὠδήγησαν στὰ δικαστήρια ὡς ὑβριστὴ τοῦ κλήρου καὶ τῆς θρησκείας.

Ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸ του ὅμως μέχρι τότε εἶχαν περάσει δώδεκα χρόνια καὶ τὰ «Μυστήρια τῆς Κεφαλониᾶς» εἶχαν λειτουργήσει εὐεργετικά στὶς ψυχὰς τῶν Κεφαλλήνων· ἀπόδειξη, ὅτι οἱ ἔνορκοι τοῦ κακουργιοδικείου τὸν ἀθώωσαν. Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι σήμερα, ἑκατὸ χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του, ὁ Λασκαράτος θριαμβεύει στὸ μεγάλο καὶ διαρκὲς δικαστήριο τῶν Ἰδεῶν.

Οἱ ἀρχὲς καὶ οἱ ἰδέες τοῦ Λασκαράτου

Ὁ Λασκαράτος δὲν ἦταν φιλόσοφος οὔτε θεολόγος· ἦταν ὅμως ἓνας διορθωτὴς τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ κόσμου ἐξάπαντος. Ὡς τοιοῦτον, δηλαδὴ ὡς «ἠθικὸν εἰσαγγελέα», τὸν προώρισε ἡ φύση, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος: «*Ἄν ἦταν στὸ χέρι τῶν ἀνθρώπων νὰ πλάθουν τὸν ἑαυτὸν τους, ὅπως θέλουν, κανένας δὲν θὰ γινόταν σατυριστὴς· γιὰτὶ σατυριστὴς θὰ πῇ δυστυχής. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀφέθηκε εἰς τὸν ἄνθρωπον· καὶ εἶναι ἡ φύση πὺν μᾶς πλάθει, καθὼς θέλει. Μᾶς πλάθει διαφορετικὸς ὅλους καὶ μὲ προορισμοὺς διαφέροντας· εἰς τὸν Σαρίπολον πλάθει δικηγόρον, εἰς τὸν Τρικούπην πολιτικὸν καὶ εἰς τὸν Λασκαράτον σατυριστὴν*». Ὁ σατυρογράφος κατὰ τὸν συγγραφέα ἀσκεῖ ἓνα ὑψηλὸ κοινωνικὸ λειτούργημα, πὺν τὸν ὑποχρεώνει νὰ τρέχῃ αἰωνίως κατὰ τῆς κακοηθείας καὶ νὰ τὴν μαστιγώνῃ, ἂν καὶ γνωρίζῃ ὅτι κι ἐκεῖνη πέφτει ἐπάνω του καὶ μὲ τὸν ὄγκο τῆς τὸν ζουπάει. Εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἠθικολόγος, ὁ εὐεργέτης τῆς κοινωνίας καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θῦμα τῆς καλῆς του προαιρέσεως καὶ τῆς κακῆς του τύχης. Ὁ σατυριστὴς εἶναι ὁ ἠθικὸς εἰσαγγελέας, πὺν καταδιώκει τὶς λοιπὲς κακίες, ὅσες ὁ νομοθέτης δὲν ἔθεσε ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνηση τοῦ εἰσαγγελέως του. Θεία ὁργὴ πρέπει νὰ κινῇ τὸν σατυριστὴν κατὰ τοῦ ἐλαττώματος, ὥστε νὰ γράφῃ μὲ ἐπιτυχία· προπαντὸς πρέπει νὰ μὴν ὑποκύπτῃ στήν «*προδότρια Σειρήνη*», πὺν εἶναι ἡ ἀκαταμάχητη, ἡ ἀχαλίνωτη ἐπιθυμία τοῦ νὰ δείχνουμε πνεῦμα. Τὰ δημιουργήματα τοῦ «ἐξυπνάκια» σατυριστῆ εἶναι νόθα καὶ μόνο οἱ ἀμαθεῖς κι οἱ ἀνίδεοι γελοῦν μ' αὐτά, ἐνῶ οἱ



**Ἀνδρέας Λασκαράτος (1811-1901): Πλήρωσε ἀκριβὰ τὴν
τόλμη του νὰ ξεσκεπάσῃ τὴ σήψη τοῦ κοινωνικοῦ καὶ θρη-
σκευτικοῦ κατεστημένου.**

«καθὼς πρέπει» τὰ καταφρονοῦν. Ἡ σάτυρα εἶναι μία ἠθικὴ ἐγχείρηση κατὰ τὸν Λασκαράτο, ποὺ ἀποβλέπει στὸ νὰ ξαναδώσῃ τὴν ἠθικὴ ὑγεία στὸ ἄρρωστο κορμὶ τῆς κοινωνίας. Ὁ νοῦς τοῦ σατυριστῆ εἶναι θύλακας χειρουργικῶν ἐργαλείων, ποὺ ἄλλα κόβουνε καὶ τρυποῦνε, ἄλλα σκίζουνε καὶ ξεσκλοῦνε... Ἡ σάτυρα ξεσκεπάζει τὸ ἐλάττωμα ἐνώπιον τῆς ἀρετῆς, τὸ φωτίζει, τὸ βουρ-

λίζει, τὸ μηδενώνει· γυμνώνει τὴν ψυχὴ καὶ δείχνει τὶς ἀσχημάδες της... Γι' αὐτὸ κανένας σατυριστὴς δὲν ἐτιμήθηκε στὸν τόπο του, ἀλλ' ἐμισήθηκε πάντα, ἐδιώχθηκε, καταστράφηκε («Ἀπαντα, τ. Β', σελ. 500 καὶ Γ', σελ. 200, κ.έ.).

Οἱ «Ἀνθρώπινοι Χαρακτήρες» τοῦ Λασκαράτου, ποὺ κατὰ τὸ πολὺ εἶναι κακοὶ χαρακτήρες, ἀποτελοῦν τρόπον τινα ζωγραφιὲς τοῦ ἑαυτοῦ του: «Ὁ φιλόνομικος», «Ὁ καινοτόμος», «Ὁ θρησκευτικὸς μάρτυρας», «Ὁ ἐνάρετος», «Ὁ αὐταπάρνητος», «Ὁ οἰκογενειάρχης», «Ὁ χαρακτηρογράφος», «Ὁ σατυριστὴς». Πολλοὶ χαρακτήρες ἀποτελοῦν πτυχὲς τοῦ ἑαυτοῦ του κρυφές καὶ κάποιοι ἄλλοι εἰκόνες του «ἅπ' τὴν ἀνάποδη». Παρὰ τὸ ὅτι πολλοὺς τοὺς θεωρεῖ νόθους, ἐν τούτοις ὅλοι τους ἀποτελοῦν κάτοπτρα, «καθρέφτες στοὺς ὁποίους ἀναγνωρίζει καθένas τὸν ἑαυτό του καὶ τὰ ἐλαττώματά του, ποὺ ὄντας γιὰ γέλωτα τὰ διορθώνει», καθὼς λέγει, ἂν καὶ ὁ ἴδιος, στὸν ὁποῖο οἱ περισσότεροι ἀφοροῦν, οὐδόλως μετέβαλε τὸν χαρακτήρα του...

Ὁ συγγραφέας δὲν δίδει ὁρισμούς, ὅπως ὁ πρῶτος διδάξας Θεόφραστος, ἀλλὰ περιγράφει τοὺς χαρακτήρες του μὲ τρόπο ζωντανό, πνευματώδη καὶ χαριτωμένο, χρησιμοποιώντας τὸν εἰρωνικὸ καὶ σαρκαστικὸ τρόπο του. Παντοῦ ὥστόσο γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀγωνία του καὶ ἡ πρόθεσή του, ποὺ ἄλλη δὲν εἶναι ἅπ' τὴν «ἠθίκεψη τῆς κοινωνίας».

«Κάθε ἄλλο μου σύγγραμμα εἶναι ἀπλῶς μόνο σύγγραμμά μου· οἱ στοχασμοί μου ὅμως εἶμαι ἐγώ». Πρόκειται περὶ διακοσίων περίπου ῥήσεων καὶ ἀφορισμῶν τοῦ Λασκαράτου, ποὺ ἀποτελοῦν κάρπωμα τῶν σκέψεων καὶ τῆς πείρας του. Τὸ σύγγραμμα αὐτὸ δὲν πρόλαβε νὰ τὸ ἐκδώσῃ, ἀλλὰ τὸ ἐμπιστεύθηκε στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ «Βύρων», ἅπ' ὅπου τὸ ἀνέσυρε ὁ Ἄναστ. Στρατηγόπουλος καὶ τὸ ἐτύπωσε. Παραθέτουμε κάποιους ἀπὸ τοὺς «στοχασμοὺς» τοῦ συγγραφέα, ποὺ εἶναι ἐκφραστικοί: 1. «Ἐθνος μου εἶν' ἐκεῖνη ἡ τάξη τῶν ἀνθρώπων, ποὺ αἰσθάνονται, φρονοῦν καὶ διάγουν σὰν ἐμένα». 2. «Ἡ φύση φρίττει ἔναντι τῆς ἰσότητος, ποὺ κηρύττουν οἱ νεώτεροι». 3. «Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι πάντα φωνὴ Κυρίου· πολὺ συχνὰ ἡ κοινὴ γνώμη δὲν διαφέρει ἀπὸ τὶς ἄλλες κοινές». 4. «Ἡ πολιτικὴ τῶν μεγάλων πολιτικῶν τοῦ κόσμου εἶν' ἀκόμη σὲ ἄγρια κατάσταση, ἐπειδὴ συνίσταται εἰς τὸ πῶς, ζημιώνοντας τὰ ἄλλα ἔθνη, νὰ ὠφελοῦν τὸ δικό τους. Σῶα πολιτικὴ θὲ νὰ ᾖ μιὰ μέρα, τὸ νὰ ζητῇ κάθε ἔθνος τὸ συμφέρον του εἰς τὸ κοινὸ παγκόσμιον συμφέρον».

Σαράντος Πὰν

1. Ἡ γραφὴ «σάτυρα» ἀντὶ «σάτιρα» εἶναι τοῦ συγγραφέα.

Κινδυνεύει με άφανισμό τὸ Ἴπποδάμειο Ὑδραγωγεῖο

Στὴν πλατεῖα Τερψιθέας στὸν Πειραιᾶ καὶ συγκεκριμένα στὸ τετράγωνο ποὺ ὀριοθετεῖται ἀπὸ τὶς ὁδοὺς Περικλέους, Καραῖσκου, Σκουζέ καὶ Γλάδστωνος ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ἐντόπισε μεγάλο τμῆμα τοῦ ὑδραγωγείου, ποὺ εἶχε σχεδιάσει καὶ κατασκευάσει σύμφωνα μὲ τὶς ὑπάρχουσες ἱστορικὲς πληροφορίες ὁ ὀνομαστὸς πολεοδόμος τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα Ἰππόδαμος ὁ Μιλήσιος (498-408 π.Χ.).

Τὸ ὑδραγωγικὸ αὐτὸ ἔργο εἶχε ἐκπονηθῇ καὶ ὁλοκληρωθῇ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Περικλέους πρὸς τὸν διάσημο πολεοδόμο, ἀρχιτέκτονα ἀλλὰ καὶ θεωρητικὸ πολιτικὸ. Τὸ ὑδραγωγεῖο τοῦ στὸν Πειραιᾶ εἶναι μοναδικὸ στὸ εἶδος του, καθὼς ἕως σήμερα δὲν ἔχει ἀνακαλυφθῇ σὲ κανένα μέρος τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ κόσμου παρόμοιο σύστημα κατασκευῶν ἐφάμιλλο σὲ τεχνικὴ καὶ λειτουργικότητα πρὸς αὐτὸ τοῦ Ἰπποδάμου.

Κάτω ἀπὸ τὶς δύο ρωμαϊκὲς ἐπαύλεις τῆς πλατείας Τερψιθέας ὑφίστανται ἀκόμη οἱ συγκοινωνοῦσες δεξαμενὲς καὶ οἱ σηράγγες, ποὺ ὑδροδοτοῦσαν τὶς οἰκίες ἀλλὰ καὶ τὶς ἀποβάθρες τοῦ λιμένος τοῦ ἀρχαίου Πειραιῶς. Ἡ προοδευτικὴ κλίση τοῦ ἐδάφους πρὸς τὰ παράλια σημεῖα τῆς περιοχῆς διευκόλυνε τὰ μέγιστα τὸν Ἰππόδαμο, ποὺ, ἐκμεταλλευόμενός την, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν μεταφορὰ ὕδατος σχεδὸν χωρὶς ἀπώλειες. Στὴν οἰκονομία τοῦ νεροῦ συνετέλεσε ἀσφαλῶς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπίστρωση τῶν τοιχωμάτων τῶν δεξαμενῶν καὶ τῶν σηράγγων μὲ τριμμένο κέλυφος αὐγοῦ καὶ ἀσβεστοῦχα ἐπιχρίσματα, ποὺ τὰ καθιστοῦσαν σχετικῶς ἀδιάβρωτα. Σημαντικὸς παράγων γιὰ τὴν ὅλη λειτουργία τοῦ ὑδραγωγείου ὑπῆρξε ἐπίσης τὸ κωδωνοειδὲς σχῆμα τῶν δεξαμενῶν καὶ τῶν ἀγωγῶν, ποὺ διευκόλυνε τὴν ἐπιθεώρηση τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ παρεῖχε τὴ δυνατότητα ἀμέσου καθαρισμοῦ τους, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ ἀπαιτοῦσαν (**βλ. φωτογραφία ἐναντι σελίδας**).

Ἔως σήμερα σφύζονται μόνο τρία φρεάτια στὴν πλατεία Τερψιθέας, ποὺ ἀναλογοῦν σὲ ἰσάριθμες δεξαμενὲς κατασκευασμένες σὲ διαφορετικὰ ἐπίπεδα. Οἱ διάμετροί τους κυμαίνονται ἀπὸ 3 ἕως 5 μέτρα καὶ τὸ ὕψος τους ἕως 3 μέτρα. Οἱ ἀγωγοὶ ποὺ τὶς συνδέουν ἔχουν ὕψος ὄχι μεγαλύτερο ἀπὸ 1,10 μ. καὶ ἴδιο περιπὸν πλάτος. Ὅμοιως καὶ σὲ ἀπόσταση 100 περίπου μέτρων ΒΑ τοῦ ἀνασκαφικοῦ χώρου τῆς πλατείας σὲ οἰκόπεδο τῆς ὁδοῦ Ἀλκιβιάδου (ὅπου δὲν ἔχει ἀκόμη φθάσει ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη) ὑφίσταται ἄλλη μία εἴσοδος στὸ σύστημα τῶν σηράγγων τοῦ ὑδραγωγείου ὑποκάτω οἰκίας τῶν ἐλληνιστικῶν ἢ ρωμαϊκῶν χρόνων.

Τὸ ἐνδεχόμενο καταστροφῆς τοῦ μοναδικοῦ ἀρχαιολογικοῦ αὐτοῦ χώρου λόγω τῆς ἀνέγερσης τοῦ νέου κτηρίου τῆς Παλλείου Σχολῆς (ἔχει ἤδη τοποθετηθῇ θεμέλιος λίθος καὶ πλάκα ἀπὸ τὴ Νομαρχία Πειραιῶς, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀνασκαφὴ θρῖσκεται σὲ ἐξέλιξη!), εἶναι προφανές, δεδομένου ὅτι τὸ θέμα ἐκκρεμοδικεῖ ἀκόμη στὸν Ἀρειο Πάγο.

Μάριος Μαρμανέας



”Αποψη των κωδωνοσχημών άγωγών του ύδραγωγείου. Το νερό ακόμη λιμνάζει, ενώ η εικόνα της εγκαταλείψεως συμπληρώνεται με τα επιπλέοντα σ’ αυτό απορρίμματα. Διακρίνεται η θανμάσια επίστροψη των τοιγμάτων.



Οί λειτουργίες τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου πραγματοποιοῦνται μὲ τὴ δοῖθεια μικρῶν χημικῶν μορίων, τῶν πεπτιδίων. Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ ἐπέμβῃ κανεῖς, ὥστε νὰ ἐπηρεάσῃ τὴ νόση – ἰδιαίτερα δύσκολο ἐγχείρημα, πιστεύουν σήμερα οἱ χημικοί. (Στὴν παραπάνω εἰκόνα πεπτίδια ἰνσουλίνης.)



Νίκος Κατσαρός.

Δυνατότητες έλέγχου του τρόπου σκέπτεσθαι από τή διεθνή εξουσία

ΤΑ ΠΕΠΤΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑΛΛΑΓΜΕΝΑ ΤΡΟΦΙΜΑ

Ἡ ραγδαία εξέλιξη τῶν ἐπιστημῶν κυρίως στοὺς κλάδους τῆς Χημείας καὶ τῆς Βιολογίας δημιουργεῖ σήμερα ἕναν ἀπὸ προβληματισμὸ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο μέλλον, πού δύο δεκαετίες νωρίτερα βρισκόταν στὰ σενάρια κινηματογραφικῶν ταινιῶν ἐπιστημονικῆς φαντασίας. Ὑπάρχει σήμερα ἡ δυνατότητα ἐλέγχου τῆς λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκέφαλου; Εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπέμβαση στοὺς μηχανισμοὺς τῆς νόησης; Τέτοια ἐρωτήματα εἶναι ἐντελῶς βάσιμα σήμερα. Γνώσεις καὶ κρίσεις δημιουργοῦνται στὸν ἐγκέφαλο μὲ τὴ μορφὴ μικρῶν χημικῶν μορίων, τῶν πεπτιδίων. Τί ἀποτέλεσμα θὰ ἔχη μία ἀνθρώπινη παρέμβαση στὴ διαδικασία αὐτή; Καὶ φυσικὰ δὲν γίνεται λόγος γιὰ μεμονωμένες πειραματικὲς ἐπεμβάσεις, ἀλλὰ γιὰ ἔλεγχο τῆς νόησης μέσα ἀπὸ βιομηχανικὰ προϊόντα μαζικῆς κατανάλωσης (τρόφιμα, ποτά, καπνός).

Μὲ τέτοιες ἐπιστημονικὲς κατακτήσεις μήπως τελικὰ ἡ Διεθνὴς Ἐξουσία ἐπιθυμεῖ νὰ καλύψῃ τὴ βαθμιαία παρακμὴ παραδοσιακῶν «ὀπίων», ὅπως ἦταν οἱ «ἱεροὶ πόλεμοι», οἱ πολιτικὲς ιδεολογίες καὶ κυρίως τὸ ἰσχυρότερο «πνευματικὸ ὄπιο», ἡ θρησκεία;

Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ θέσαμε στὸν κ. Νίκο Κατσαρό, χημικὸ ἐρευνητὴ στὸ Ε.Κ.ΕΦ.Ε. «Δημόκριτος», πού ἐξ εἰδικότητος βρίσκεται κοντὰ σ' αὐτὸ τὸν προβληματισμό.

Τὰ «πεπτίδια» τῆς μνήμης

ΣΥΝΤ: Κύριε Κατσαρέ, ἡ λειτουργία τῆς νόησης, ὁ τρόπος δηλαδή πὺν σκέπτεται ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος, δύναται νὰ ἐπηρεαστῇ μέσῳ τῆς διατροφῆς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων πὺν εἰσέρχονται μέσα στὸν ὄργανισμό;

Ν.Κ.: Ἐκεῖνο πὺν γνωρίζει μέχρι σήμερα ἡ ἐπιστῆμη τῆς χημείας εἶναι ὅτι οἱ γνώσεις ἀποθηκεύονται στὸν ἐγκέφαλο, δημιουργοῦνται στὸν ἐγκέφαλο μὲ τὴ μορφὴ χημικῶν μορίων, πὺν ὀνομάζονται πεπτίδια καὶ ἐν συνεχείᾳ μὲ μηχανισμοὺς τοῦ ἐγκέφαλου ἀνακαλοῦνται στὸ παρὸν μὲ τὴ μνήμη. Ἀλλὰ σὲ αὐτὸ τὸν τομέα πολὺ λίγα δῆματα ἔχουν γίνεῖ. Προσωπικὰ πιστεύω, καὶ εἶναι μιὰ πίστη αὐτό, χωρὶς νὰ

μπορῶ νὰ τὸ τεκμηριώσω, ὅτι πράγματι ἐπηρεάζεται ἡ νόηση ἀπ' τὴ διατροφή καὶ γενικώτερα ἀπ' τὶς χημικὲς οὐσίες πὺν μπαίνουν στὸν ὀργανισμό μας φυσιολογικά ἀπ' τὴν ἀτμόσφαιρα.

ΣΥΝΤ: Ὡς γίνω πὺν συγκεκριμένος. Ὑπάρχει ἡ δυνατότητα σήμερα νὰ εἰσαχθοῦν κρυφὰ μέσα στὰ βιομηχανικά προϊόντα μαζικῆς κατανάλωσης εἰδικὲς χημικὲς οὐσίες, πὺν νὰ προκαλοῦν μεταλλάξεις, ἅς ποῦμε, στὴ λειτουργία τῆς νόησης;

Ν.Κ.: Δὲν ὑπάρχουν σαφεῖς ἐνδείξεις ὅτι συμβαίνει κάτι τέτοιο ἢ ὅτι μπορεῖ νὰ συμβῇ. Θεωρητικά δὲν ἀποκλείεται. Αὐτὸ πὺν ἐπισημαίνεται εἶναι πὺς τόσο ἡ γνώση ὅσο καὶ ἡ νόηση εἶναι μηχανισμοὶ χημικοί, εἶναι μηχανισμοὶ στοὺς ὁποίους μετέχουν μόρια. Σήμερα δὲν λέγεται τίποτα παραπάνω.

ΣΥΝΤ: Μήπως, κύριε Κατσαρέ, κάποιοι ἔχουν προχωρήσει 50 χρόνια μπροστά, καὶ αὐτὸ πὺν λέμε, ὅτι εἶναι θεωρητικά δυνατό, ἔχει ἤδη γίνεῖ, χωρὶς ἐμεῖς νὰ ἔχουμε πάρει εἶδηση; Ἐπιτρέψτε μου νὰ πῶ ὅτι σήμερα ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση κοινοποιεῖται διεθνῶς μέσα ἀπὸ συνέδρια, ἐπιστημονικὲς ἀνακινώσεις καὶ τεχνολογικὲς ἐφαρμογές. Ἄν κάτι δὲν δοθῇ πρὸς τὰ ἔξω, πὺς ἐσεῖς θὰ τὸ γνωρίζετε;

Ν.Κ.: Αὐτὸ πὺν λέτε θέτει ἕνα γενικώτερο ζήτημα, στὸ ὁποῖο δὲν μπορῶ νὰ πῶ πὺς γίνεται ἢ δὲν γίνεται κάτι τέτοιο. Μπορεῖ. Ὅμως στὸ συγκεκριμένο ζήτημα, γιὰ τὸ ἂν μπορῇ ἢ ὄχι νὰ ἐπηρεασθῇ ἡ λειτουργία τῆς νόησης, σὰς λέω ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολο.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μία πορεία 4,5 δισεκατομμυρίων ἐτῶν. Μέσα σ' αὐτὴν τὴν πορεία ἐξέλιξης κατάφερε νὰ ξεχωρίσῃ αὐτὰ πὺν τὸν ὠφελοῦν καὶ αὐτὰ πὺν δὲν χρειάζεται. Ἔτσι, ὁποιαδήποτε μορφή τροφῆς καὶ ἂν πάρῃ σήμερα, διασπάζεται σὲ δομικὰ συστατικά, καὶ αὐτὸ πὺν ξεχωρίζει τοὺς ὀργανισμοὺς εἶναι ὁ τρόπος πὺν συνθέτει ὁ καθένας τὰ ἴδια δομικὰ συστατικὰ ἀνεξάρτητα ἀπ' τὸ εἶδος τῆς τροφῆς.

Ἡ ψυχολογία τῆς μόνιμης ὀμηνρίας

ΣΥΝΤ: Στὴ μακροαίωνη δηλαδή πορεία του ὁ ὀργανισμὸς διαμόρφωσε τεράστιους μηχανισμοὺς ἄμυνας.

Ν.Κ.: Ἀκριδῶς. Τὰ σημερινὰ μεταλλαγμένα τρόφιμα εἶναι ἀνήμπορα νὰ παρέμβουν στὸ γενετικό ὕλικό, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι πὺν διασφαλίζει τὴν ἐπιλογή τῶν οὐσιῶν. Αὐτὸ πὺν πρέπει νὰ διασφαλισθῇ σήμερα μὲ τὴν ἀποκωδικοποίηση τοῦ DNA, εἶναι νὰ μὴν «ἀνοίξουν εἰσοδοὶ» στὶς μεταλλαγμένες οὐσίες.

ΣΥΝΤ: Πρὸς τὸ παρὸν δηλαδή ἡ ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ χειραγωγεῖται μὲ τὸν «παραδοσιακὸ τρόπο», μὲ ἰδεολογικὴ ἐπιβολή.

Ν.Κ.: Αὐτὸ εἶναι σίγουρο. Καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ ὅπως θὰ ἔχετε καταλάβει, τείνει σήμερα νὰ διαμορφωθῇ ἕνα καθεστῶς παγκόσμιος ἀστυνόμευσης.

ΣΥΝΤ: Τί ἐννοεῖτε;

Ν.Κ.: Πρόκειται γιὰ τὸ σύστημα ἀντιβαλλιστικῆς ἀσπίδας. Οἱ δάσεις τῶν πυραύλων θὰ εἶναι ἐγκατεστημένες στὶς Η.Π.Α. καὶ ἀπὸ κεῖ μέσω ραντάρ, πὺν θὰ δοῖσκονται σὲ διάφορες χῶρες, θὰ κατευθύνουν τοὺς πυραύλους σὲ ὁποῖο σημεῖο τῆς γῆς ἐπιθυμοῦν. Ὀνομάζεται καὶ «Πόλεμος τῶν Ἀστρων», ἐπειδὴ οἱ πύραυλοι αὐτοὶ περνοῦν πάνω ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα, ἐπομένως δὲν μποροῦν νὰ ἀναχαιτισθοῦν ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη δύναμη καὶ σὲ ἐλάχιστο χρόνο πηγαίνουν κατ' εὐθείαν στὸ στό-

χο τους. Είναι ένα τεράστιο ζήτημα, και δεν ακούγεται γι' αυτό σχεδόν τίποτα. Είδαμε τον κ. Μπούς, πού πρόσφατα ήρθε στην Ευρώπη, να ζητή απ' τους ήγέτες της να διευκολύνουν την εγκατάσταση αυτού του συστήματος. Δεν απάντησε όμως στην ερώτηση, έναντιον ποιού αντιπάλου στρέφεται αυτός ο παγκόσμιος μηχανισμός πολέμου.

SYNT: *Και ποιοί θα έλεγχουν αυτό το σύστημα;*

N.K.: Έπισημως εμφανίζονται οι Άμερικανοί, ή κυδέρνηση των Η.Π.Α. Είναι προφανές όμως ότι κάποιος ἐγκέφαλος ἀποφασίζει γι' αυτά. Τὸ ζήτημα ὁμως εἶναι ἄλλο: "Αν ὀλοκληρωθῇ ἡ ἐγκατάσταση αὐτοῦ τοῦ συστήματος, τότε κανεὶς δὲν θὰ μπορῇ νὰ «σηκώσῃ κεφάλι» καὶ πονθενά. Αὐτὴ ἡ παγκόσμια ἀστυνόμευση ὡς αἴσθησις θὰ μπῇ στὴ συνείδησις ὅλων καὶ οἱ ἐπόμενες γενιὲς θὰ τὴν θεωροῦν ὡς αὐτονόμη κατάστασις." Ε, αὐτὸ εἶναι ἐπηρεασμὸς τῆς νόησις: οἱ ἄνθρωποι θὰ βλέπουν πλέον ἐντελῶς διαφορετικὰ τὸν ἑαυτὸ τους, τὶς δυνατότητές τους, τὰ ὅρια τῆς ἐλευθερίας τους. Ἡ ψυχολογία τῆς «μονίμου ὀμηρίας».

Τὰ μεταλλαγμένα προϊόντα καὶ ἡ νόησις

SYNT: *Και φυσικὰ δὲν εἶναι ἡ μόνη σύγχρονη μορφὴ ὀμηρίας τῆς ἀνθρωπότη-
τας.*

N.K.: Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ ἄλλες. "Αν πάρουμε τὰ τρία βασικὰ ἀγαθὰ πού τρέφουν τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ σιτάρι, τὸ καλαμπόκι καὶ τὸ ρύζι, κατὰ 70% τὰ προϊόντα αὐτὰ εἶναι μεταλλαγμένα, πού σημαίνει ὅτι δὲν παράγουν σπόρους, δὲν ἔχουν δυνατότητα αὐτοαναπαραγωγῆς. Οἱ ἐλάχιστες πολυεθνικὲς ἐταιρεῖες πού κατέχουν τὰ ὑβρίδια, ὅπως καταλαβαίνετε, ἀνὰ πᾶσα στιγμή ὀδηγοῦν, ἂν θέλουν, δι-σεκατομμύρια ἀνθρώπων στὴν πείνα. Οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρότες δὲν εἶναι σὲ θέσι πλέον νὰ αὐτοσυντηρηθοῦν.

SYNT: *Πεῖτε μας τὴ γνώμη σας γιὰ τὰ μεταλλαγμένα προϊόντα. Γίνεται πολὺς λόγος γι' αὐτὰ κυρίως ἀπὸ κάποιους πού αὐτοαποκαλοῦνται «οἰκολόγοι» καὶ κινδυνολογοῦν κατ' ἐπάγγελμα, εἶναι δὲ φανερὴ ἡ πολιτικὴ σκοπιμότητα πού κρύβεται πίσω τους.*

N.K.: Στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '90 ἡ καλλιέργεια μεταλλαγμένων προϊόντων ἔφτανε τὰ 3 μὲ 4 ἑκατομμύρια στρέμματα. Σήμερα ἔφτασε τὰ 400 ἑκατομμύρια καὶ σὲ 15 χρόνια τὸ 75% τῶν τροφίμων θὰ προέρχεται ἀπὸ μεταλλαγμένα. Μέχρι σήμερα ἔχει διαπιστωθῇ σίγουρα ὅτι προκαλοῦν κάποιες ἀλλεργίες στὸν ἄνθρωπο. Τὸ ζήτημα ὁμως πού τίθεται εἶναι τὸ ἐξῆς: Οἱ νέοι αὐτοὶ ὀργανισμοὶ δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν φυσιολογικὴ ἐξέλιξη· τί θὰ γίνῃ λοιπόν, ὅταν ἀπελευθερωθοῦν στὸ περιβάλλον; Μπορεῖ νὰ καταστρέψουν ἄλλους ὀργανισμούς, μεταλλαγμένους καὶ φυσικούς, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσουν τὴν πορεία τῆς φυσικῆς ἐξέλιξης σὲ κατευθύνσεις, πού οὔτε κἂν τὶς φανταζόμαστε. Δὲν εἶναι προβλέψιμο τὸ τί θὰ συμβῇ. "Ὅλα αὐτὰ σίγουρα θὰ ἐπηρεάσουν τὸν ἄνθρωπο ἐπομένως καὶ τὴ νόησίν του.

SYNT: *Κύριε Κατσαρέ, σὰς εὐχαριστῶ πολὺ.*

N.K.: Κι ἐγὼ σὰς εὐχαριστῶ. Τὸ μήνυμα πού πρέπει νὰ δώσουμε εἶναι ὅτι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐκτιμήσῃ βαθιὰ τὸ ἀγαθὸ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψης του, νὰ πιστέψῃ σ' αὐτὸ καὶ νὰ ἀγωνιστῇ, ὥστε νὰ τὸ διαφυλάξῃ μὲ κάθε τρόπο.

Παν. Α. Κουβαλάκης

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

S. PRESSFIELD – F. MILLER, *Οί Πύλες τῆς Φωτιᾶς*

Ἐπιτέλους κυκλοφόρησε καὶ στὰ Ἑλληνικά τὸ ἐν τίτλῳ ἀριστοῦργημα τοῦ Stefan Pressfield. Ἕνα ἐπικὸ μυθιστόρημα, ποὺ πραγματεύεται τὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν (480 π.Χ.). Μὲ πλήρη σεβασμὸ στὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα ὁ συγγραφέας ἀποδίδει πιστὰ τὴν εἰκόνα μιᾶς ἐποχῆς καὶ τὶς συνθήκες μιᾶς μάχης-θρύλου στὴν Παγκόσμια Ἱστορία. Μὲ ἀξιοζήλευτη ἱκανότητα ὁ Pressfield περιγράφει τὴ ζωὴ στὴν ἀρχαία Σπάρτη, προσδίδοντας σὲ αὐτὴν τὶς ἀληθινές της διαστάσεις. Οἱ Σπαρτιάτες, ὁ Λεωνίδας, οἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης εἶναι ζωντανοί, ἀνθρώπινοι χαρακτήρες, πολὺ διαφορετικοὶ ἀπὸ τὴν εἰκόνα ποὺ τὸ σχολεῖο θέλει νὰ θεωροῦμε ὅτι ἦταν.

Ὅσο γιὰ τὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν πιστεύουμε ὅτι σπάνια ὑπῆρξε συγγραφέας, ποὺ κατῴρθωσε νὰ ζωντανέψῃ μιὰ ἱστορικὴ στιγμή τόσο λαμπρά. Οἱ περιγραφὲς τῆς μάχης εἶναι πραγματικὰ ἀπίστευτες, οἱ διάλογοι τόσο ζωντανοί, ποὺ κανεὶς πιστεύει ὅτι ὁ Pressfield εἶναι αὐτόπτης μάρτυρας. Στιγμὴ πρὸς στιγμή περιγράφει ὅλες τὶς φάσεις τῆς μάχης, τὰ συναισθήματα Ἑλλήνων καὶ Περσῶν, τὸν ἀπαράμιλλο ἥρωισμό, τὴν αὐτοθυσία τῶν τελευταίων Σπαρτιατῶν γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Λεωνίδα. Πανάρχαια ἑλληνικὰ καὶ πανανθρώπινα ἰδανικὰ ὅπως ἡ πίστη στὴν πατρίδα καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν οἰκογένεια, ὁ ἥρωισμός, ἡ θυσία γιὰ τὴν ἐλευθερία προβάλλονται καὶ ἐκθειάζονται μὲ ἓναν τρόπο συγκινητικό.

Σὲ μιὰ κοινωνία ἀποδράκωσης καὶ μαζοποίησης εἶναι παρηγορητικὸ νὰ διαβάξῃς τὶς διθυραμβικὲς κριτικὲς τοῦ μέσου ἀναγνώστη ἀπὸ διάφορες χῶρες τοῦ κόσμου στὸ «σάιτ» τοῦ amazon.com (τοῦ μεγαλύτερου βιβλιοπωλείου στὸ Διαδίκτυο) γιὰ τὸ ἐν λόγῳ bestseller. Σὲ ἓνα ἑλληνικὸ κράτος, ποὺ δὲ θὰ εἶχε ὡς ὄνειρό του τὴν ἀνέγερση μνημείου στὸ Μαραθῶνα γιὰ τοὺς πεσόντες... Πέρσες (!), τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ εἶχε ἥδη σταλῇ στὶς βιβλιοθήκες ὄλων τῶν σχολείων.

Ἡ ταφὴ τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Τέχνης κάτω ἀπὸ τὶς χριστιανικὲς ἐκκλησίες

Διαβάζοντας στὸ τεῦχος 233, σελ. 14953 τὸ ἄρθρο «Ἡ ταφὴ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης κάτω ἀπὸ τὴν Θεοῦ Σοφίαν», συμπεραίνω καὶ ἐγὼ μὲ τὴ σειρὰ μου ὅτι τὸ ἴδιο ἔγινε στὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Στὶς «Περιηγήσεις» τοῦ Πανσανίου ἀναφέρονται πολλοὶ ναοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Σήμερα δυστυχῶς ἢ εἶναι κατεστραμμένοι καὶ δηωμένοι ἢ στὴ θέση τους κτίστηκαν ἐκκλησίες.

Στὸ Γύθειο ὑπῆρχαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ γύρω στοὺς σαράντα. Δυστυχῶς ὁ φανατισμὸς παρακινούμενος ἀπὸ τοὺς ἐδραιοχρι-



Στήν ελληνική μετάφραση θά σταθοῦμε δυστυχῶς στο ἀπαράδεκτο ἕως καὶ ἀποθητικό ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου σὲ σύγκριση μὲ τὸ θαυμάσιο ἀντίστοιχο τῆς ἀμερικανικῆς ἐκδόσης. Μὲ χαρὰ πάντως μαθαίνουμε ὅτι μέσα στο 2002 τὸ Χόλυγουντ προτίθεται νὰ τὸ γυρίσῃ σὲ ταινία (ἀκούονται τὰ ὀνόματα τοῦ Τζώρτζ Κλουνεϋ καὶ τοῦ Μπροῦς Γουίλλις, ποὺ προσφέρθηκε νὰ παίξῃ τὸν Ξέρξη!). Ἐὰν ἡ ταινία παραμείνῃ στο πνεῦμα τοῦ βιβλίου, θά πρέπει νὰ περιμένουμε ἕνα ἐπικώτατο καὶ ἑλληνοπρεπὲς ἀποτέλεσμα.

Πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ στο κόμικ «300» τοῦ μεγάλου Ἀμερικανοῦ κομίστα Frank Miller. Ἄν καὶ μὲ ἀρκετὲς ἱστορικὲς ἀνακρίβειες τὸ πολυθραβευμένο αὐτὸ κόμικ ἐπιχειρεῖ ἐπιτυχέστατα νὰ παραστήσῃ εἰκονογραφημένη τὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν. Ἐπικὲς εἰκόνες, γλαφυρώτατοι διάλογοι. Μιὰ ἀκόμη ἀπόδειξη, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα ζῇ ἐκτὸς Ἑλλάδας, ἐνῶ στο μικρὸ Ἑλλαδιστάν ὅχι μόνο δὲν ἀναλαμβάνονται παρόμοιες προσπάθειες, ἀλλὰ καὶ οἱ ξένες αὐτὲς ἐκδόσεις παραμένουν ἐντελῶς ἀγνωστες στο μέσο ἀναγνωστικὸ κοινό.

Λάζαρος Χατζηγεωργιάδης

ΜΙΣΕΛ ΝΤΕΟΝ, *Ἑλληνικὲς Σελίδες*

Ὅταν ἐμεῖς ἀσχολοῦμεθα μὲ ἐποουσιώδη καὶ φιλονικοῦμε γιὰ τὸ ἂν πρέπει ἢ ὄχι νὰ ἀναγράφεται τὸ θρησκευμα στὶς ταυτότητες –λὲς κι αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημά μας σήμερα καὶ ὄχι ἡ πολιτιστικὴ μας ἀνέλιξη–, κάποιοι φιλέλληνες πιάνουν τὶς πραγματικὲς διαστάσεις αὐτοῦ τοῦ τόπου. Ὁ Γάλλος ἑλληνιστὴς Μισέλ Ντεόν στο νέο του βιβλίο «Ἑλληνικὲς Σελίδες» γράφει: «Ὅχι ὅτι ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὁ χρόνος, ἀφοῦ στὴν Ἑλλάδα ὅλα γίνονται ἕνα. Ὅ,τι ἔζησες γίνεται ἕνα με τὸ ὅ,τι τώρα ζῆς, καὶ αὐτὸ τὸ ἕνα καὶ μοναδικὸ πάει, προλαβαίνει καὶ συναντᾷ ὅ,τι θὰ ζήσῃς». Ὅπως γράφει καὶ ὁ Σεφέρης: «Ἐδῶ γίνονται πραγματικότητες τὰ ὄνειρα τῆς θάλασσας, τὰ ὄνειρα τῆς ἀγάπης». «Αὐτὸ τὸ ἔζησα στὴν Ἑλλάδα», συνεχίζει ὁ Ντεόν. «Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος διαφορετικὸς ἀπ' ὅλους τοῦ κόσμου, ἔθνος διαφορετικόν. Τὴν Ἑλλάδα, ἂν τὴν γνωρίσῃς, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τὴν ἀγαπήσῃς καὶ νὰ τῆς ἀφοσιωθῇς. Σὲ τραβάει καὶ

στιανοὺς «ἔφερε εἰς ἔδαφος» (κατεδάφισε) αὐτούς, ἀφοῦ τοὺς χαρακτηρίσε «εἰδωλολατρικόν» ναοὺς ἢ ἐθνικόν. Μάλιστα σὲ ὕμνο τῆς ἐκκλησίας ἐπαινεῖται αὐτὸς ποὺ καταστρέφει τέτοιους ναοὺς ἢ ἀγάλματα τῆς ἀρχαιότητος καὶ κανένας ταγὸς τῆς ἐκκλησίας δὲν συγκινήθηκε. Κατὰ τὰ ἄλλα ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ὙἝλληνες.

Ὅμως μήπως κάτω ἀπὸ τὴν Ἀγία Σοφία τὰ ἔβαλαν ὙἝλληνες, γιὰ νὰ τὰ προστατέψουν, ἀφοῦ δὲν μπορούσαν τίποτα ἄλλο νὰ κάνουν κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν ταγῶν τῆς ἐκκλησίας, ποὺ ἀπειλοῦσαν μὲ δημεύσεις περιουσιῶν, φυλακὴ ἢ καὶ θάνατο; Ἴσως μάλιστα καὶ κάποιοι ἱερωμένοι νὰ σεβάστηκαν αὐτὰ τὰ μνημεῖα καί, ἀφοῦ δὲν μπορούσαν νὰ τὰ διατηρήσουν ἐν ὄψει ὀλοσχεροῦς καταστροφῆς,



συναισθηματικά και ἐγκεφαλικά και σὲ καθημερινὸ ἐπίπεδο... Σὲ ἀναγκάζει νὰ τῆς δώσης τὴν ζωὴ σου, τὴν καρδιά σου, τὰ πάντα σου»...

Καὶ συνεχίζει ὁ Μισὲλ Ντεόν: «Στὴ ζωὴ μου ἔχω ταξιδέψει πολὺ. Στὴν Τουρκία ὁμως ποτὲ δὲν πάτησα τὸ πόδι μου. Ἀφοῦ εἶμαι Ἑλληνας... δηλαδή, θέλω νὰ πῶ..., πάντα ἐνιωθα πὼς πηγαίνοντας στὴν Τουρκία θὰ προόδιδα τὴ χώρα καὶ τοὺς ἀγῶνες τῆς». Καὶ ἐρωτᾷ ὁ συγγραφεὺς: «Τί ἔχει αὐτὴ ἡ Ἑλλάδα, ποὺ τόσος κόσμος ἀσχολεῖται μαζί της; ποὺ φθάνοντας στὰ πέρατα τοῦ κόσμου, κάποιον θ' ἀκούσης ἑλληνικά ἢ θὰ δοῖς Ἑλληνα ἢ τέλος πάντων κάποιος θὰ ἔχη κάποια ἱστορία γιὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ σοῦ πῇ; Ἐν τάξει, εἶναι τὸ παρελθόν της. Ἀλλὰ δὲν φθάνει. Τί εἶναι λοιπόν; Ἐ, αὐτὴ ἡ ἀπορία μοῦ ἔχει γίνει πιεστική, γιὰ νὰ τὴ λύσω. Καὶ φυσικὰ τὴν ἔλυσα, ὅταν ἦλθα ἐδῶ καὶ ἔζησα [...] Ἡ ἐπιδίωξη δὲν τοὺς ἔκανε ποτὲ ἀθῶα προδοτάκια... ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀδυσσεά καὶ τοῦ Θησεά ξέρομε ὅτι οἱ Ἑλληνες ἔχουν περισσότερες ἀλήθειες, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ παίζει καθοριστικὸ ρόλο δὲν εἶναι ἡ εἰλικρίνεια τους, εἶναι ἡ διπλὴ τους ὑπόσταση. Ἀνήκουν στὴν Εὐρώπη, ἐπειδὴ τὸ θέλουν καὶ ἐπειδὴ τῆς ἔχουν δώσει ἓνα πολιτισμό, καὶ στὴν Ἀνατολὴ ἀπὸ τὴ φύση καὶ ἐπειδὴ ἡ γεωγραφία τοὺς ἀναγκάζει». Βέβαια μεγάλο μέρος τῆς εὐθύνης γιὰ τὴ σημερινή σύγχυση φέρει ὁ πνευματικὸς κόσμος καὶ οἱ δημοσιογράφοι, πού, ἀντὶ ν' ἀνοίγουν καινούργιους δρόμους, σύρονται πίσω ἀπὸ δογματικούς καὶ πολιτικάντηδες ἐκσυγχρονιστές, γιὰ νὰ ἀποκτήσουν προβολή, ἀξιώματα καὶ χρυσίον. Ποιὸς λαὸς θὰ μπορούσε νὰ συμβιβάσῃ τὸν Ἑλληνισμό μὲ τὸν Ἰουδαϊο-χριστιανισμό, τὴ δημοκρατία μὲ τὴ θεοκρατία, τὴ Εὐρώπη μὲ τὴν Ἀνατολή, τὴν ἐπιστήμη μὲ τίς «θαυματουργικὲς εἰκόνες», τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες θεοὺς μὲ τοὺς Ἑβραίους θεοὺς, χωρὶς νὰ πάθῃ σχιζοφρένεια; Μόνον ὁ Ἑλληνας!

Κ.Χ. Κωνσταντινίδης

Ὑποστράτηγος ἐ.ἀ.

DENIS RICHARDS, Ἱστορία τῆς Σύγχρονης Εὐρώπης (1789-2000)

Λιτὸς καὶ μεστός ὁ λόγος τοῦ Ἀγγλοῦ ἱστορικοῦ συνοψίζει σὲ ἓναν μόνο τόμο τὴν

τὰ ἔθαδαν στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γῆς. Θέλω νὰ τὸ πιστέψω αὐτό... Μακάρι νὰ ἦταν ἔτσι...

Γιὰ μένα, ὅπως ὁ πάπας κατὰ κόρον ἐζήτησε συγγνώμη, πρέπει καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ ἀναστρωθῇ ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς ἀρχαιότητος ποὺ τοὺς κατέστρεψε ἢ τοὺς κάλυψε ἔστω γιὰ τὴν διατήρησή τους, ὅπως ἔγραφα παραπάνω. Τέλος νὰ ἐξαλείψῃ ὅλους τοὺς ἀνθελληνικούς καὶ ἐδραιόφιλους ὕμνους. Τότε θὰ ἰσχύῃ ἡ παραδοχὴ τοῦ λάθους καὶ ἡ συγγνώμη. Ἄς ἦταν ἐδραιόφιλοι, ἀλλὰ ὄχι ἀνθέλληνες.

Ν. Ζωγραφάκης

Γύθειο

πολιτική και στρατιωτική ιστορία της Ευρώπης από το Διαφωτισμό και τη Γαλλική Έπανάσταση του 18ου αιώνα ως τις μέρες μας. Το παρόν έργο είναι ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για όσους ζητούν μία συνολική έποψη του ιστορικού γίγνεσθαι της Ευρώπης. Ήγεμονίες, μικρά βασίλεια και δυνάμεις αλλά και οι μεγάλες αυτοκρατορίες στροβιλίζονται μέσα στον κυκλώνα του ανερχόμενου αστικού κόσμου και αφανίζονται. Στη θέση τους αναδύονται το ένα μετά το άλλο τα ευρωπαϊκά έθνη-κράτη, τα όποια συγκρούονται μεταξύ τους με έθνικους ή παγκόσμιους πολέμους, καθώς όριζοι θορυβούν την έθνική τους επικράτεια.

Δυστυχώς όμως το έν λόγω βιβλίο χάνει την καλή του συνολική εικόνα, καθώς οι εκδόσεις του συμπεριέλαβαν στο τέλος του ένα συνοπτικό κείμενο είκοσι περίπου σελίδων, αναφερόμενο στην ιστορία του Νεοελληνικού κράτους. Συντάκτης του κειμένου αυτού ο μεταφραστής του έργου Φ.Κ. Βώρος, ο οποίος, αν και κοινωνός (ως μεταφραστής) των έργων διεθνούς φήμης ιστορικών, τίποτε δεν έμαθε από αυτούς. Αντί λοιπόν ιστορικής αφήγησης ο έπιμελητής της έκδοσης, κυριευμένος από ιδεολογικό φανατισμό, καταφέρει να εναντίον των ...«κακοποιών δυνάμεων της Δεξιάς», υβρίζει τον Όθωνα και τον Μεταξά, έξυμνει τον «έαμικό λαό»(!), για το έπος δέ του '40 γράφει πως «οί Έλληνες χτυπώντας τον ιταλικό φασισμό προσδοκούσαν να απαλλαγούν απ' τον έλληνικό!»! Η «ύψηλου έπιπέδου» αυτή ιστορική πραγματεία τελειώνει ως έξης: «Η χώρα έπωφελήθηκε από την κατάρρευση του πρώην σοσιαλιστικών καθεστώτων της περιοχής και από την εισροή φθηνού εργατικού δυναμικού (κυρίως από την Αλβανία) και κρίνεται σε οικονομική ανάπτυξη έλπιδοφόρα...».

Η άστοκαπιταλομαρξιστική παράνοια στο μεγαλείο της!

Παν. Α. Κουδαλάκης

L. MENARD, *Όνειροπωλήσεις ενός μυστικιστή είδωλολάτρη*

Έκατό χρόνια συμπληρώθηκαν από το πέραςμα στην άθανασία των μεγάλων του πνεύματος για τον Λουδοβίκο Μενάρ (1822-1901). Ύπηρε κορυφαίος Γάλλος φιλόσοφος, καλλιτέχνης, ιστορικός, έφευρέτης και πολιτικός. Ήταν πρωτοστάτης στο έπαναστατικό κίνημα της Ευρώπης κατά τον 19ο αιώνα, πρωτεργάτης μαζί με τον Προυντόν για την όργάνωση του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος, ύποστηρικτής της Κομμούνας των Παρισιών και θιασώτης της ουσιώδους άμέσου συμμετοχικής δημοκρατίας. Η άντιεξουσιαστική του δράση κορυφώθηκε με το έργο του «Πρόλογος Μιάς Έπαναστάσεως» (1849), όποτε και διώχθηκε πολιτικώς.

Στην προσπάθειά του να θεμελιώσει θεωρητικώς την άγάπη του για την Δημοκρατία στράφηκε στην άρχαία Ελλάδα και μελέτησε εκτενώς και συστηματικώς την Έλληνική Γραμματεία. Τότε ο Μενάρ έπικέντρωσε το ενδιαφέρον του στην Άρχαία Έλληνική Δημοκρατία, την όποια έθεώρησε ως μόνη ουσιαστική και άληθινή, και παράλληλα κατένοησε, ένοιωσε και έβίωσε τον τρόπο και το έθος των Έλλήνων. Έτσι άναδείχθηκε σε πρωτοπόρο διανοητή της έπανελληνίσης.

Ός πολυγραφώτατος συγγραφέας, καθηγητής και δημιουργός συνεχίζει την γαλλική έπαναστατική παράδοση του Διαφωτισμού (βλ. Βολταίρος, Ντιντερό, Ρουσσώ κ.ά.) και ως έλευθερόφων και έλληνόφων συμβάλλει τα μέγιστα εις την άνάδειξη του Έλληνικού Έθνικού Πολιτισμού και εις την κατάδειξη του άφύσικου παραλογισμού της χριστιανικής θεοκρατίας.

Οί «Όνειροπολήσεις Ένός Μυστικιστού Είδωλολάτρου» άποτελούν ένα άριστο έργο σκέψης και γραφής, το όποιο κινείται με λεπτότητα, χάρη και ευφυΐα άνάμεσα στη φιλοσοφία, στην λογοτεχνία και στην ποίηση. Ό Μενάρ άποδεικνύει

ὅτι δὲν εἶναι ἐλληνιστὴς ἀλλὰ Ἑλληνας. Τόσο βιωματικὴ εἶναι ἡ σχέση του με τὸν Ἑλληνισμό!

Γίγαντες τοῦ πνεύματος, ὅπως ὁ Μενάρ, ὁ Βολταῖρος, ὁ Κοραΐς, ὁ Καστοριάδης καὶ ὅσοι ἄλλοι, δείχνουν πόσο ἡ Γαλλία παραμένει κέντρο τῆς ἐλευθέρης σκέψης καὶ δημιουργίας παρὰ τὶς ὅσες ἀντιξοότητες καὶ δυσκολίες. Ἡ ἔξοχη νεοελληνικὴ μεταφορὰ ἀπὸ τὸ γαλλικὸ πρωτότυπο εἶναι τῆς Οὐρανίας Τουτουντζῆ.

Ἀνάμεσα σὲ πολλὰ ἄλλα πολὺ ἐνδιαφέροντα γράφει ὁ Λουὶ Μενάρ: «*Ἡ διάνοιά μας ἀνακαλύπτει τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἡ συνείδησίς μας μᾶς φανερώνει τὸν ἠθικὸ νόμο. Αὐτοὶ οἱ νόμοι τῆς τάξεως καὶ τῆς ἁρμονίας ποὺ στὸν φυσικὸ κόσμον γεννοῦν τὸ κάλλος καὶ στὸν κοινωνικὸν κόσμον τὴν δικαιοσύνη, εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι οἱ Ἕλληνες ἐνόμασαν θεοὺς*».

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡ. ΧΑΛΑΤΣΑΣ, *Ληστρικά τραγούδια*

Τὸ φαινόμενο τῆς ληστοκρατίας, ποὺ ἄφησε ἐποχὴ στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα μέχρι καὶ μία δεκαετία πρὶν ἀπὸ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμο, εἶχε καὶ τὴν ποιητικὴν του πλευρὰ. Ὅπως ἀκριβῶς μετὰ τὰ ἥρωικά ἔπη, τὰ ἀκριτικά καὶ κατόπιν τὰ κλέφτικα ἄσματα, ἔτσι καὶ μετὰ τὰ ληστρικά τραγούδια ἡ Μοῦσα ἐνέπνεε τὸν ἀνώνυμο θαυμαστὴ τῆς λεδεντιάς καὶ τῆς ἀντικονφορμιστικῆς ζωῆς νὰ ὑμνήσῃ τὰ κατορθώματα τῶν διαφόρων «καπεταναίων» καὶ τῶν συτρώφων τους.

Τὰ ἄσματα ποὺ ἐμπεριέχονται στὸ βιβλίον ποὺ ἔχει ἐπιμεληθῇ ὁ λογοτέχνης κ. Δ. Χαλατσᾶς παρουσιάζονται ὅπως τὰ διέσωσε ἡ προφορικὴ παράδοση, ἐνῶ εἶναι ὑπομνηματισμένα μετὰ σχόλια, παρατηρήσεις καὶ ἱστορικὲς πληροφορίες, ποὺ βοηθοῦν τὸν ἀναγνώστη νὰ κατανοήσῃ πλήρως τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς τους. Ὡς πρὸς τὴ λογοτεχνικὴ τους μορφή, τὸ ἱαμβικὸ ἀλλὰ καὶ τὸ τροχαϊκὸ μέτρο κυριαρχοῦν, ἐνῶ πολλὰ ἀποτελοῦν καὶ παραλλαγὲς κλέφτικων τραγουδιῶν, ποὺ μετὰ κάποιες στιχορραγικὲς προσαρμογὲς ἔλαβαν νέα μορφή.

Τὸ πνεῦμα ποὺ ἐκφράζουν τὰ τραγούδια αὐτὰ εἶναι αὐτὸ τῆς ἀντίδρασης καὶ ἀντίστασης στὴ διαστικὴ καὶ ἐν πολλοῖς βίαιη ἀστικοποίηση τοῦ ἀπελευθερωμένου ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ ἐλληνικοῦ χώρου. Οἱ κοινωνικὲς συνθήκες, ξενόφερτες στὸ σύνολό τους, ποὺ ἐγκαθιδρύθηκαν μετὰ τὴν Ἐπανάσταση προσέλαβαν σὲ μεγάλο βαθμὸ τόσο τὶς πατροπαράδοτες ἀξίες ὅσο κυρίως τὸ φιλότιμο πολλῶν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες μετὰ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τὴν φυγὴν τους ἀπὸ τὸ περιβάλλον, μέσα στὸ ὁποῖο τοὺς ἐπέβαλαν νὰ ζοῦν. Τώρα πλέον τὴ θέση τῶν Τούρκων εἶχαν λάβει στὴ συνείδηση τῶν ἐπαναστατημένων οἱ χωροφύλακες καὶ ἡ νέα πολιτικὴ ἡγεσία τοῦ Τόπου. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄποψη ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχῃ κανεὶς πάνω σ' αὐτά, γεγονὸς παραμένει ὅτι ἕνας κρυφὸς Διόνυσος ζοῦσε μέσα στὶς ψυχὰς τῶν ληστῶν καὶ τῶν παληκαριῶν τους, ποὺ τοὺς ἔκανε νὰ τραγουδοῦν, κι ὅπως καὶ ἀπ' τὰ τραγούδια φαίνεται, τοὺς καθω-δηγούσε νὰ ζοῦν πέρα ἀπὸ νόμους καὶ καθεστῶτα.

Μάριος Μαρνέας

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΟ: Στὴ στήλῃ τοῦ κ. Γ. Πετρόπουλου «Ὁ Ἄλλος Λόγος», στὸ προηγούμενον τεῦχος 238, στὴν τελευταία σειρὰ νὰ προστεθῇ ἡ λέξη «Ἀρχές».